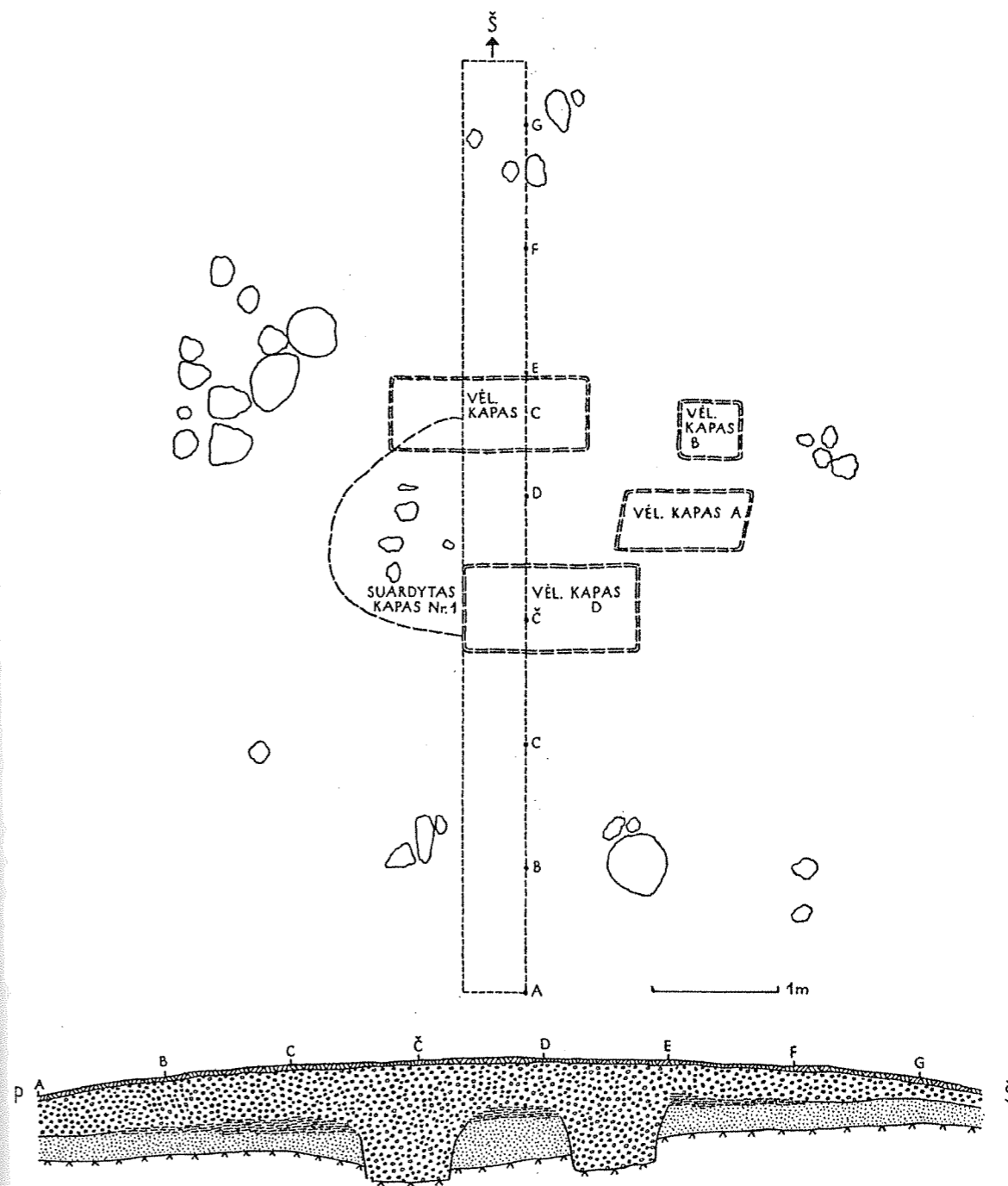

76 pav. I pilkapio planas
Abb. 76. Plan des Grabbügels I.

77 pav. II pilkapio planas
Abb. 77. Plan des Grabbügels II.

storio degėsių ir pelenų sluoksnelis. Įžemis – švarus smėlis buvo pasiektas 65–80 cm gylyje.

Sampilas buvo keletą kartų perkastas laidojant mirusiuosius krikščioniškuoju laikotarpiu. Sampile aptikti 4 vėlyvi kapai (žr. 77 pav.).

Iškasus pilkapį, atsidengė labai suardyto vainiko liekanos. Šiek tiek daugiau akmenų buvo likę pilkapio vakarinėje pusėje. Čia dar buvo 15 akmenų. Didžiausi buvo 40 × 42, 40 × 45, 30 × 35, 32 × 35 cm dydžio, mažesni – 20 × 25, 20 × 20, 18 × 20, 10 × 12 cm ir pan. dydžio. Rytinėje pusėje buvo likę tik pavieniai akmenys. Pagal liekanas galima spręsti, kad vainiko skersmuo pietų–šiaurės kryptimi vidinėje pusėje buvo 5,5 m, išorinėje – 5,8 m.

Kapas Nr. 1. Suardyto vyro kapo liekanos atsidengė beveik pačiame sampilo centre, 25 cm gylyje. Mirusiojo galvūgalyje buvo du akmenys. Jų dydis – 12 × 15 ir 14 × 17 cm, atstumas tarp jų – 14 cm. Per 25 cm į rytus nuo akmenų buvo aptikta kaukolės kaulų fragmentų.

Į šiaurę nuo šiaurinio galvūgalio akmens, per 5 cm, buvo rastas geležinis įmovinis kirvis (41 pav.; AR 554:1). Kirvio ilgis – 18,1 cm, ašmenų plotis – 4,8 cm.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

III pilkapis

Šis pilkapis buvo beveik vakarinės pilkapių grupės centre, per 9 m ŠR 15° kryptimi nuo II pilkapio šiaurinio pakraščio. III pilkapio sampilas buvo netaisyklingos formos, deformuotas. Jo dydis – apie 9,5 × 10 m, aukštis – apie 55 cm. Pietvakarinėje dalyje ant sampilo buvo užmestos iš Antrojo pasaulinio karo apkasų iškastos žemės. Sampile taip pat matėsi iškastų duobių, kurių viena buvo iškasta neseniai, žymės.

Sampilas supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio, kuriame vietomis pasitaikydavo angliukų. Rastos ir kelios geležies gargažės. 55–60 cm gylyje pilkapio pakraščiais buvo pasiektas pagrindas – degėsių ir angliukų sluoksnelis. Po juo vietomis buvo plonas šviesaus smėlio sluoksnis. Įžemis sampilo pakraščiuose buvo pasiektas 65–70 cm gylyje. Pilkapio centre įžemis buvo pasiektas tik 1,3–1,4 m gylyje, nes čia buvo aptikti 8 krikščioniškojo laikotarpio kapai (žr. 78 pav.). Dar vienas vėlyvasis kapas buvo pilkapio pietvakarinėje dalyje.

Akmenų vainikas buvo išlikęs tik fragmentiškai. Jame įvairiose sampilo dalyse dar buvo 60 akmenų, kurių dydis – 40 × 40, 25 × 25, 20 × 25, 15 × 18, 12 × 15, 10 × 15, 20 × 20, 18 × 18 cm ir pan. Atrodo, vainikas buvęs beveik taisyklingo apskritimo formos. Jo skersmuo pietų–šiaurės kryptimi vidinėje pusėje buvo 6,7 m, išorinėje – 7,3 m, rytų–vakarų kryptimi vidinėje pusėje – 6,5 m, išorinėje – 7,1 m.

Atsitiktiniai radiniai. Senesni kapai pilkapyje buvo suardyti, aptikta tik pavienių daiktų. Senajam geležies amžiui priklauso keli daiktai. Tai geležinis peilis tiesia nugarėle (39:5 pav.; AR 554:2) ir geležinio lazdelinio smeigtuko fragmentas (39:4 pav.; AR 554:3). Peilio ilgis – 10,4 cm.

Iš vėlyvojo geležies amžiaus suardytų kapų kilę geležinis įtvėriamasis ietigalis (73 pav.; AR 554:4), žalvarinės pasaginės segės cilindriniais (67:2 pav.; AR 554:161) ir keturkampiais (67:3 pav.; AR 554:160) galais, geležinis pentinis plačiaašmenis kirvis (67:1 pav.; AR 554:410). Daiktų chronologija – X–XI a.

IV pilkapis

Jis buvo pietrytiniame pilkapyje pakraštyje, per 2 m į PR 120° kryptimi nuo III pilkapio sampilo rytinio pakraščio. Sampilo dydis – 9 × 11 m, aukštis – 0,7 m. IV pilkapio sampilas buvo nuskleistas, iškasinėtas duobėmis. Pilkapio centre buvo 1,8 × 1,9 m dydžio duobė, jau užžėlusi velėna.

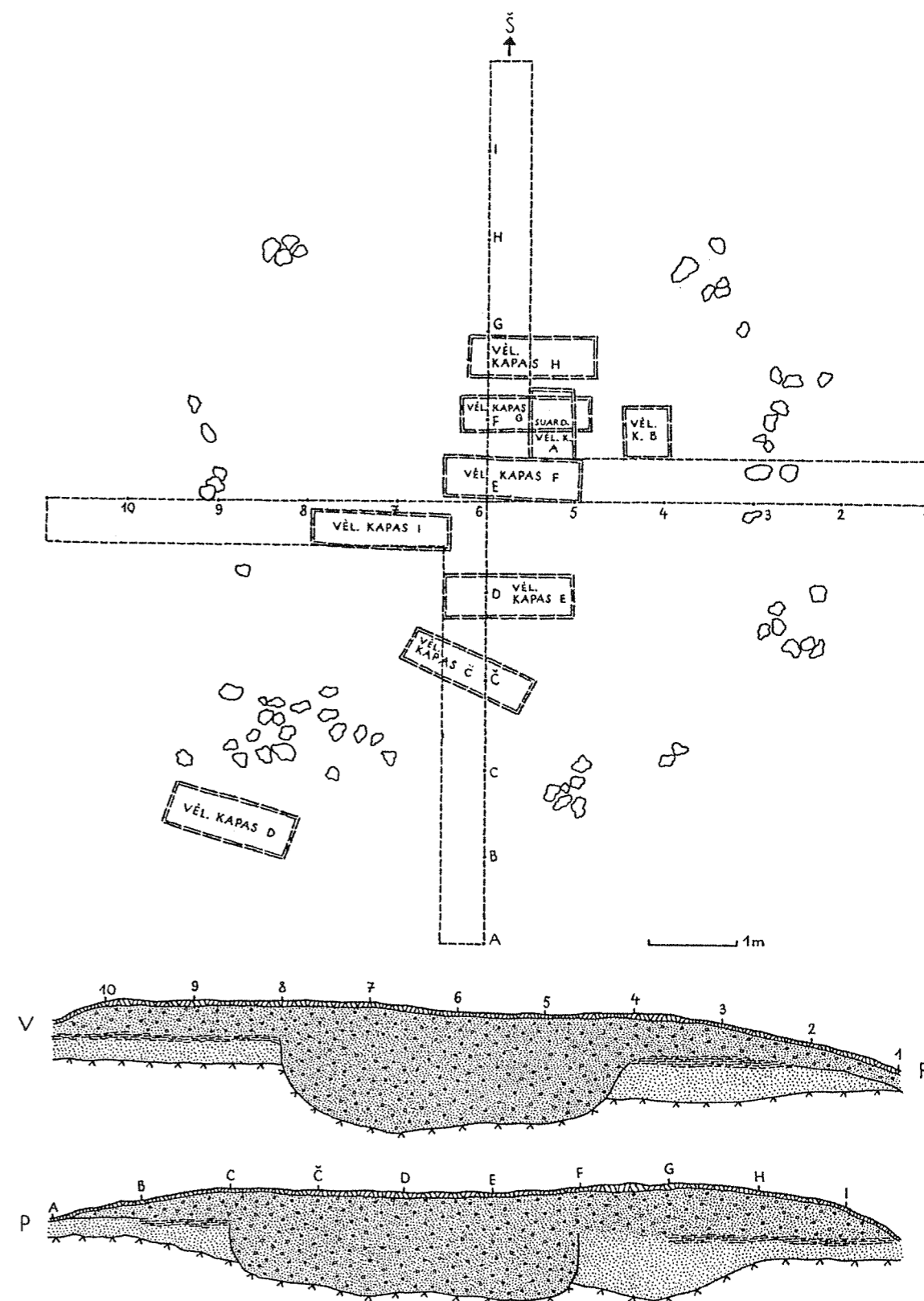
Sampilas supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio, kuris tęsėsi iki 60–70 cm gylio. Šiame gylyje buvo pilkapio pagrindas – degėsių ir angliukų sluoksnis. 80–90 cm gylyje pilkapio centre buvo pasiektas įžemis – švarus geltonas smėlis.

Pilkapio sampilas buvo labai apardytas vėlyvų krikščioniškų kapų, kurių aptikta 7 (žr. 79 pav.).

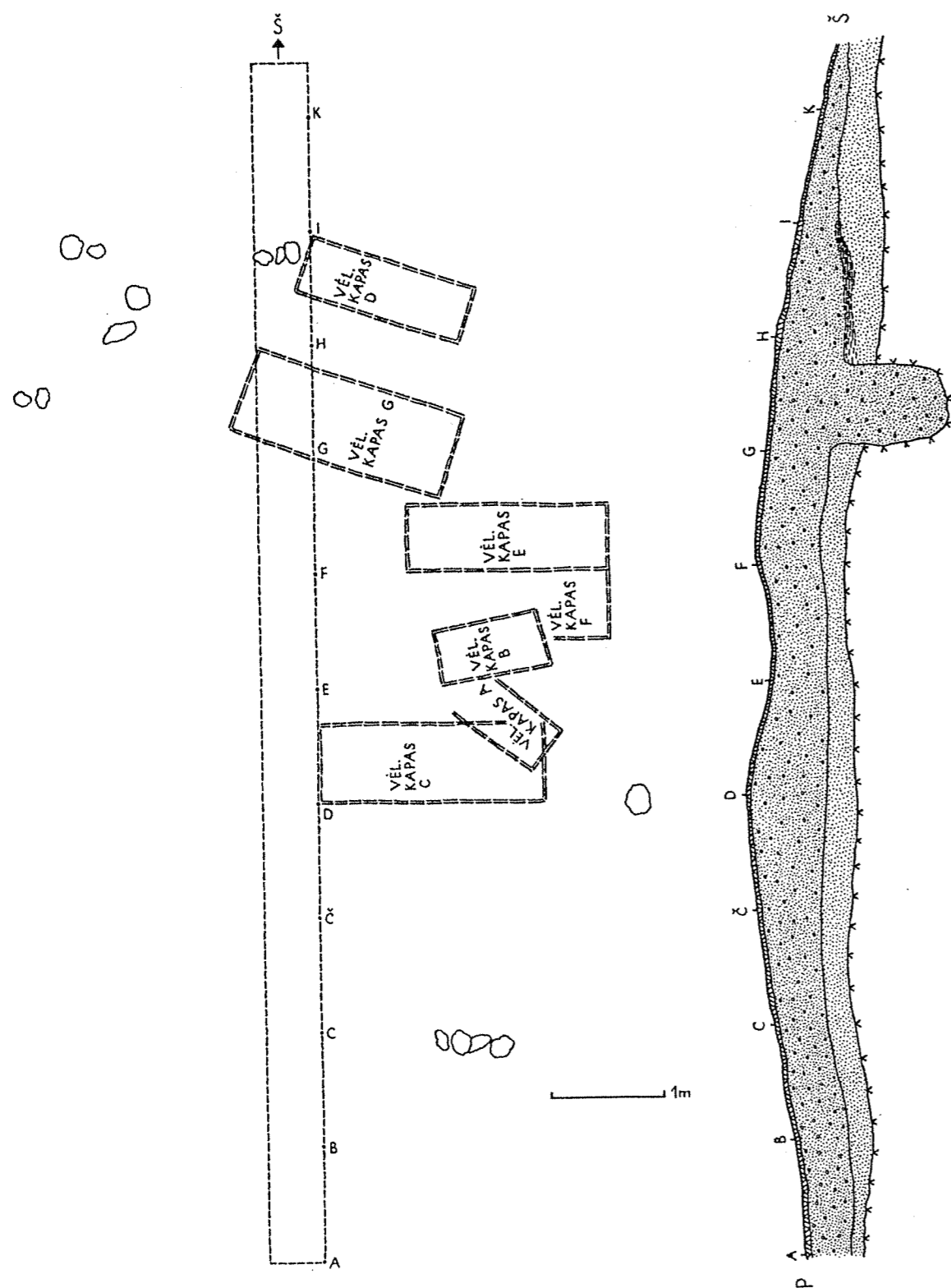
Akmenų vainikas buvo beveik visiškai suardytas, išskyrus kelis akmenis. Jų dydis – 20 × 25, 18 × 20, 20 × 30, 20 × 20, 12 × 15 cm ir pan.

V pilkapis

V pilkapis buvo pilkapyje centre, prie pat IV pilkapio, 330° kryptimi į ŠV nuo jo šiaurinio pakraščio. V pilkapio sampilo dydis – 8,5 × 9 m, aukštis – 0,6 m. Sampilo centre prieš tyrinėjimus (1971 m. birželį) buvo iškasta 2,5 × 3,1 m dydžio duobė, kurios gylis – 0,5 m. Dalis duobės buvo užversta. Iš-

78 pav. III pilkapio planas
Abb. 78. Plan des Grabbügels III.

79 pav. IV pilkapio planas
Abb. 79. Plan des Grabhügels IV.

mestose iš duobės žemėse buvo rasta lipdytos lygiu paviršiumi keramikos puodų šukių.

Sampilas supiltas iš tamsaus maišyto smėlio, kuris tęsiasi iki 40–45 cm gylio. Šiame gylyje jau buvo pasiektas pilkapio pagrindas – degusių sluoksnis. Kai kur šio sluoksnio storis buvo 10–15 cm. Po pagrindu vietomis dar buvo gelsvas maišytas smėlis. Įžemis – švarus geltonas smėlis visur buvo pasiektas 60–70 cm gylyje.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad sampilo centras yra sunaikintas didžiulės duobės ir 1 vėlyvojo kapo (80 pav.).

Akmenų vainikas buvo geriau išlikęs rytinėje pilkapio dalyje. Čia dar buvo 30 akmenų, sudarančių netvarkingą puslankį. Didžiausi akmenys buvo 50 × 60, 45 × 50, 40 × 35 cm dydžio, mažesni – 20 × 20, 15 × 20, 17 × 20, 10 × 12 cm ir pan. dydžio. Pastebėta, kad vietomis vainikas buvo dviejų eilių – mažesni akmenys dėti virš didesnių. Vakarinėje pilkapio dalyje vainikas buvo suardytas, išskyrus kelis akmenis. Akmenų vainiko skersmuo pietų–šiaurės kryptimi vidinėje pusėje buvo 7,1 m, išorinėje – 7,6 m.

Kapas Nr. 1. Sampilo rytiniame pakraštyje, 50 cm gylyje atsidengė suardyto vaiko kapo liekanos – galvos sritis. Prie mirusiojo galvos dešinėje pusėje buvo vienas 10 × 10 cm dydžio akmuo. Prie jo buvo rastas kaukolės kaulo fragmentas ir keli dantys. Likusi kapo dalis buvo suardyta duobės, iškastos sampilo centre.

Prie mirusiojo dantų rastas apvalus raudono emalio karolis, puoštas žalsva juosta ir augaliniu ornamentu (TM 355 tipo variantas; 30:4 pav.; AR 554:6). Karolio ilgis – 1,3 cm, skersmuo – 1,6 cm.

Kapas buvo virš pilkapio pagrindo. Jo chronologija – senasis geležies amžius.

Atsitiktiniai radiniai. Senajam geležies amžiui galima skirti geležinės ylos fragmentą. Senesnės gyvenvietės kultūriniam sluoksniui priklausė dar kelios lipdytų puodų lygiu paviršiumi šukės, aptiktos iškastoje pilkapio centre duobėje.

VI pilkapis

Jis buvo pilkapyno pietinėje dalyje, greta III pilkapio (abiejų pilkapių sampilai lietési), nuo jo į PV 210° kryptimi. VI pilkapio sampilo dydis – 10,3 × 12,3 m, aukštis iš šiaurės pusės – 1,3 m.

Sampilo pietinėje dalyje buvo 2 × 2 m dydžio ir 60 cm gylio duobė. Atrodo, tai bulviarūsio liekanos. Šiaurės rytinėje pilkapio dalyje matėsi apkaso,ėjusio PR–ŠV kryptimi, žymės. Apkaso plotis – apie 1 m.

Dalis pilkapio sampilo pietrytinėje dalyje buvo supilta iš tamsios maišytos juodos žemės, kurioje buvo perdegusių akmenų, viena kita brūkšniuotosios ar lygiu paviršiumi lipdytos keramikos šukelė. Kita dalis sampilo buvo supilta iš pilkšvo maišyto smėlio. Maišytos žemės sluoksnis pilkapio centre buvo iki 50 cm gylio. 50–70 cm gylyje, vietomis 70–90 cm gylyje, buvo pilkapio pagrindas – degusių ir angliukų sluoksnis. 1–1,2 m gylyje buvo įžemis – švarus geltonas smėlis.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad akmenų vainikas yra visiškai suardytas (19 pav.). Tik ŠV sampilo dalyje dar buvo apie 10 akmenų, kurių dydis – 30 × 38, 25 × 35, 20 × 22, 15 × 20, 13 × 15, 12 × 12 cm ir pan. Sampilas nukentėjo ir dėl to, kad į jį buvo įkasti 4 vėlyvieji krikščioniškojo laikotarpio kapai.

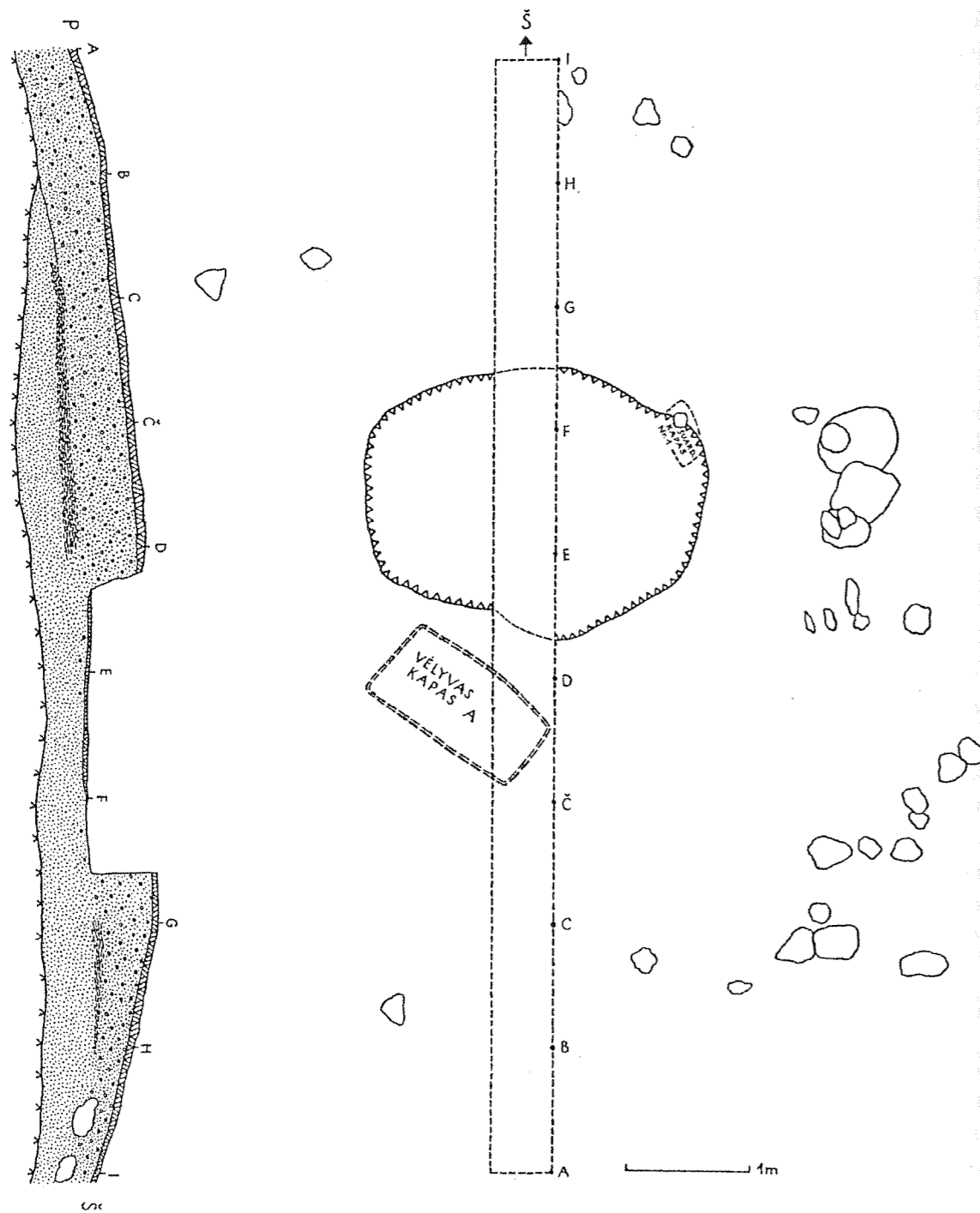
Kapas Nr. 1. Pilkapio ŠR dalyje, 60 cm gylyje atsidengė sunykęs senojo geležies amžiaus kapas (16 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo beveik visai sunykę – likusios apardytos kaukolės dalys, dantys, rankų kaulų fragmentų. Kairėje mirusiojo galvos pusėje buvo du akmenys. Jų dydis – 8 × 17 ir 15 × 20 cm.

Tarp šių akmenų ir kaukolės, taip pat aukščiau kaukolės viršugalvio rasta vilnonių audinių fragmentų (29 ir 51 pav.). Prie vieno audinio buvo pritvirtinti žalvariniai pusrutulio formos spurgeliai (29 pav.). Šis audinys galėjo būti kažkokio galvos apdangalo liekanos. Kairėje krūtinės pusėje, per 10 cm nuo dantų mirusiojo kojūgalio link rasta žalvarinė apskrito pjūvio III grupės apyrankė (36:5 pav.; AR 554:8). Krūtinės srityje taip pat rastas išjudintas iš vietos geležinės ylos fragmentas. Jo ilgis – 9,1 cm.

Sprendžiant pagal įkapes, kape buvo palaidota moteris. Ji laidota galva į ŠV 280° kryptimi. Mirusioji galėjo būti palaidota su karstu, nes po audiniu vietomis buvo medžio liekanų.

Kapo chronologija – B2 periodas.

Kapas Nr. 2. Pilkapio rytinėje dalyje, sampilo pakraštyje, 50 cm gylyje atsidengė suardyto kapo liekanos. Kapas galėjo būti suardytas kasant duobę arba bulviarūsiai, arba žeminei, esančiai netoli apkasų. Kapo aplinkumoje buvo rasta lentų ir rąstų liekanų.

80 pav. V pilkapis planas
Abb. 80. Plan des Grabhügels V.

Iš mirusiojo griaučių buvo išlikę tik kairiosios rankos kaulai ir pirštų kauliukai. Mirusiojo ranka buvo sulenkta taip, kad dilbio kaulai ėjo lygiagrečiai žastikauliui, o pirštų kauliukai siekė smakrą.

Ant dilbio kaulų vidurio buvo aptiktos dvi žalvarinės kampuoto pjūvio apyrankės stilizuotais gyvuliniais galais (63:1, 2 pav.; AR 554:10, 11). Ant rankos pirštų kauliukų rasti 2 nevienodo dydžio sutrupėję žalvariniai įvijiniai žiedai.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 340° kryptimi.

Kapo chronologija – X–XI a.

Atsitiktiniai radiniai. Senajam geležies amžiui galima skirti rastą geležinį įmovinį kirvį (42 pav.; AR 554:21). Jo ilgis – 20,5 cm, ašmenų plotis – 5 cm. Vėlyvajam geležies amžiui galima skirti geležinį juostinį ietigalį su nutrupėjusia įmova (70:2 pav.; AR 554:22), įvairias žalvarines sveikenes, aplankstytas ar sulaužytas įvijines apyrankes (64:1, 2, 7; AR 554: 12, 15, 19), apyrankių fragmentus (64:5, 6 pav.; AR 554:16, 20), keturkampio pjūvio apyrankes praplatintais galais (64:3, 4 pav.; AR 554:14, 19), žalvario įvijas iš trikampio pjūvio vielos (64:8, 9 pav.; AR 554:17, 18). Vėlyvojo geležies amžiaus daiktų chronologija – IX–X a. Taigi pilkapyje buvo suardyti keli vėlyvojo geležies amžiaus kapai.

VII pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyje pietvakarinėje dalyje, per 2 m į ŠV 300° kryptimi nuo VI pilkapis vakarinio pakraščio. VII pilkapis sampilo dydis – 9 × 11 m, aukštis – 1,2 m. Sampilas buvo gerokai apardytas. Jo centre buvo iškasta 2,8 × 2,9 m dydžio ir apie 0,7–0,8 m gylis duobė. Atrodo, tai buvusio bulvarinio liekanos.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio, kuriame vietomis pasitaikydavo angliukų, tamsesnės žemės plotelių. Šis sluoksnis pilkapis centre tęsėsi iki 0,5–0,6 m gylis. 0,6–0,7 m gylis buvo pilkapis pagrindas – angliukų, degėsių ir pelenų sluoksnis. Jo storis – 10–15 cm. Po pagrindu buvo 2–3 cm storio švaraus balto smėlio sluoksnelis. 0,8 m gylis pilkapis centre buvo pasiektas įžemis – švarus geltonas smėlis.

Tamsesnės žemės ploteliuose rasta nedidelių lipdytos keramikos lygiu paviršiumi šukių, rodančių, kad į šio pilkapis sampilą pateko dalis žemių iš buvusios gyvenvietės kultūrinio sluoksnio.

Iškasus pilkapis, atsidengė akmenų vainiko liekanos (5 pav.). Atrodo, kad vainikas buvo apskritas. Jame dar buvo likę apie 30 įvairaus dydžio akmenų. Stambiausi jų buvo pilkapis pietrytinėje dalyje. Jų dydis – 40 × 50, 50 × 60, 50 × 70 cm. Kitų vainiko akmenų dydis – 30 × 33, 25 × 40, 18 × 20, 22 × 25, 17 × 18, 15 × 15, 12 × 17, 10 × 15, 10 × 12 cm ir pan. Vainiko skersmuo PR–ŠV kryptimi vidinėje pusėje buvo 5,6 m, išorinėje – 6,5 m. Jo pietinėje pusėje buvo nedidelis priestatas, kurio ilgis rytų–vakarų kryptimi buvo apie 3 m, plotis pietų–šiaurės kryptimi – apie 1,2 m.

Kapas Nr. 1. Sampilo pietinėje pusėje, 35 cm gylis atsidengė senojo geležies amžiaus vaiko kapas (18 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus stuburo slankstelį, dalį raktikaulio ir kelis rankų pirštų kauliukus, t. y. tuos kaulus, kurie buvo prisiglaudę prie žalvarinių papuošalų. Sprendžiant pagal išlikusius kaulus, mirusysis buvo laidotas aukštiekninkas.

Mirusiojo galvūgalyje buvo padėtas vienas 10 × 10 cm dydžio akmuo. Per 5 cm nuo jo, mirusiojo krūtinės link, buvo aptikta žalvarinė aplankstyta antkaklė buoželiniais galais (30:1 pav.; AR 554:23). Per 8 cm nuo jos, kojūgalio link, rastas žalvarinis 2,5 įvijų žiedas, padarytas iš apskrito pjūvio vielos (30:3 pav.; AR 554:25). Jo skersmuo – 2,3 cm. Netoli žiedo krūtinės srityje rastas žalvarinis ritinis smeigtukas (30:2 pav.; AR 554:24), padėtas skersai krūtinę taip, kad jo galvutė buvo kairėje pusėje. Smeigtuko ilgis – 10,5 cm, galvutės aukštis – 1,5 cm.

Mirusysis laidotas galva į rytus.

Kapo chronologija – B2 periodo pabaiga–B2/C1 periodas.

Atsitiktiniai radiniai. Senajam geležies amžiui galima skirti kelis daiktus. Tai geležinis įmovinis kirvis (43 pav.; AR 554:27), geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (44 pav.; AR 554:29), peilis tiesia nugarėle (39:6 pav.; AR 54:28). Įmovinio kirvio ilgis – 14,2 cm, ašmenų plotis – 4,2 cm, pentinio kirvio ilgis – 17 cm, ašmenų plotis – 7,1 cm, peilio ilgis – 9,8 cm. Šie daiktai rodo, kad pilkapyje buvo suardyti bent 2 senojo geležies amžiaus kapai.

Vidurinio geležies amžiaus pabaigai–vėlyvajam geležies amžiui priklauso žalvarinė trikampio tuščiaavidurio pjūvio apyrankė (69 pav.; AR 554:27), datuojama VIII–IX a., ir galbūt žalvarinė išlanksty-

ta apyrankė, padaryta iš trikampio pjūvio juostelės (62:10 pav.; AR 554:26).

VIII pilkapis

Pilkapis buvo pilkapyno šiaurės vakarinėje dalyje, per 3,5 m į ŠR 15° kryptimi nuo VII pilkapio sampilo pakraščio, į rytus nuo XII pilkapio (sampilai lietėsi). VIII pilkapio sampilas buvo netaisyklingos formos. Jo dydis – 12,3 × 12,5 m, aukštis – 1,2 m. Pilkapio centre buvo matyti neseniai iškasta 1 × 1 m dydžio duobutė.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šis sluoksnis tęsėsi iki 65–75 cm gylio. Giliau buvo 20–30 cm storio gelsvo maišyto smėlio sluoksnis, perėjęs į žemį. Įžemis pilkapio centre buvo pasiektas 0,9–1,1 m gylyje. Pilkapio pagrindu ryškesnio degėsių ir angliukų sluoksnio nebuvo aptikta, išskyrus nedidelį plotą ŠV dalyje. Čia degėsių ir angliukų sluoksnio storis buvo iki 15–20 cm. Kv. I 5–6, pilkapio šiaurinėje dalyje, atsidengė savotiškas židinuokas, kurį sudarė nedidelis akmenų grindinukas (9 pav.). Tarp akmenų buvo nemažai degėsių ir anglių. Iš viso grindinuke buvo 16 akmenų. Jų dydis – 8 × 12, 4 × 18, 11 × 13, 12 × 15, 17 × 17, 11 × 18, 5 × 7, 5 × 5 cm ir pan. Šis židinuokas buvo 70–80 cm gylyje, ant pilkapio pagrindo.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad akmenų vainikas nebuvo išlikęs (20 pav.). Tik šiauriniame sampilo pakraštyje buvo apie 30 akmenų, kurių dalis galėjo priklausyti akmenų vainikui. Akmenų dydis – 40 × 45, 25 × 40, 25 × 30, 20 × 25, 18 × 22, 15 × 20, 10 × 15, 10 × 12, 8 × 9, 5 × 8 cm ir pan.

Kapas Nr. 1. Beveik sampilo centre, 30 cm gylyje atsidengė sunykusio apardyto vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, išskyrus kelis dantis.

Per 5 cm į šiaurę nuo dantų, mirusiojo galvūgalyje rastas geležinis plačiaaašmenis pentinis kirvis (68:1 pav.; AR 554:32). Kapo duobėje, maišytoje žemėje, per 66 cm į PV nuo kirvio, rasta žalvarinė trikampio pjūvio apyrankė su iškilia briauna (68:2 pav.; AR 554:31), kuri, kaip minėta, į kapą galėjo patekti atsitiktinai.

Mirusysis laidotas galva į ŠR 40° kryptimi.

Kapo chronologija – XI a. Apyrankės chronologija – V–VI a.

Kapas Nr. 2. Sampilo vakarinėje pusėje, prie pat kapo Nr. 1, į vakarus nuo jo, 50 cm gylyje atsi-

dengė sunykusio vyro kapo liekanos (24 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus dešniosios kojos kaulus ir kairiosios kojos kulno kaulus. Sprendžiant pagal kaulus, mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos.

Mirusiojo krūtinės srityje rasta žalvarinė pasaginė segė cilindriniais galais (65:2 pav.; AR 554:34). Segės skersmuo – 6,1 cm. Ant segės liežuvėlio buvo užmautas odos gabaliukas. Mirusiojo juosmens srityje aptiktas geležinis plačiaaašmenis pentinis kirvis (65:1 pav., AR 554:33). Jo ilgis – 18 cm, ašmenų plotis – 10,8 cm. Kirvio ašmenys buvo atsukti mirusiojo kairiojo šono link, kotas turėjo būti atsuktas kojų link. Kirvio pentyje dar buvo medžio liekanų. Mirusiojo kairiojo šono srityje, netoli kirvio ašmenų, buvo aptiktas geležinis peilis tiesia nugarėle, sutrupėjęs į fragmentus. Jo ilgis – apie 10 cm. Mirusiojo dešiniojo kelio srityje aptikta 2 cm ilgio žalvarinė įvija, padaryta iš pusiau apskrito pjūvio vielos.

Mirusysis laidotas galva į pietus.

Kapo chronologija – X a.

Kapas Nr. 3. Beveik pačiame sampilo centre, 35 cm gylyje, atsidengė suardyto vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, likusios tik įkapės. Pentimi atsuktas į šiaurę, ašmenimis į pietus gulėjo geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (40:4 pav.; AR 554:36). Jo ilgis – 17,5 cm, ašmenų plotis – 6 cm. Virš kirvio buvo žalvarinis sutrupėjęs įvijinis žiedas, padarytas iš pusiau apskrito pjūvio vielos (40:2 pav.; AR 554:37). Jo skersmuo – 2,2 cm. Prie pat kirvio ašmenų rasta geležinio ietigalio plunksna (40:1 pav.; AR 554:35). Ji yra išęsto rombo formos, rombinė skersiniame pjūvyje. Po šiais minėtais daiktais buvo rastas kitas sulūžęs žalvarinis įvijinis žiedas, padarytas iš apskrito pjūvio vielos (40:3 pav.).

Kapo chronologija – senojo geležies amžiaus antroji pusė.

Kapas Nr. 4. Pilkapio centre, 70 cm gylyje atsidengė vyro griautinio kapo liekanos (11 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo blogai išlikę. Buvo likę tik keli kaukolės kaulų fragmentai, keli dantys ir apnykę abiejų kojų kaulai. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Bendras išlikusių griaučių ilgis – apie 1,35 m.

Mirusiojo galvūgalyje buvo 3 akmenys: kairėje galvos pusėje buvo vienas 15 × 15 cm dydžio akmuo, o dešinėje pusėje – du akmenys, kurių dydis –

12 × 18 ir 10 × 10 cm. Mirusiojo kojūgalyje, prie pat dešiniojo blaudzikaulio galo, buvo vienas 10 × 12 cm dydžio akmuo.

Kojūgalyje, skersai mirusiojo laidojimo kryptčiai, ašmenimis atsuktas į kairę gulėjo geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (45 pav.; AR 554:38). Kirvio kotas turėjo būti atsuktas galvos link. Kirvio ilgis – 15,2 cm, ašmenų plotis – 4,7 cm.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Kapas Nr. 5. Pilkapio pietinėje dalyje, 75 cm gylyje atsidengė vyro griautinio kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo beveik visai sunykę. Aptikta tik kaukolės kaulų fragmentų, kairiojo šlaunikaulio fragmentų ir abiejų blaudzikaulių liekanų. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos.

Mirusiojo galvūgalyje buvo 2 akmenys. Jų dydis – 12 × 13 ir 11 × 13 cm. Atstumas tarp akmenų – 12 cm.

Mirusiojo kairėje pusėje, prie pat kairiojo blaudzikaulio galo, rastas geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (46 pav.; AR 554:39). Kirvio ašmenys buvo atsukti į viršų, o kotas, atrodo, buvo nuo kojūgalio į išorę. Kirvio ilgis – 22,5 cm, ašmenų plotis – 6,4 cm.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Kapas Nr. 6. Pilkapio pietinėje dalyje, į šiaurę nuo kapo Nr. 5, prie pat jo, 90 cm gylyje atsidengė moters kapo liekanos (12 pav.). Mirusiosios griaučiai buvo beveik visai sunykę, likę tik kaukolės kaulų fragmentų, keli dantys ir aptrupėjęs dešiniojo šlaunikaulio fragmentų. Sprendžiant pagal kaulų liekanas, mirusioji buvo laidota aukštiełninka, kojos ištiestos.

Mirusiosios galva buvo tarp dviejų akmenų. Kairėje galvos pusėje buvo 8 × 13 cm dydžio, dešinėje – 13 × 19 cm dydžio akmuo. Atstumas tarp šių akmenų buvo 11 cm.

Mirusiosios kaklo srityje buvo rasta apvara (32:1 pav.; AR 554:40). Ją sudarė 1 žalvarinė trumpa įvijėlė, 1 apvalus raudono emalio karolis (TM 12), 2 raudoni ir 2 žali suploti cilindriniai emalio karoliai, 8 paausuoti dvigubi stiklo karoliai, 1 paausotas trigubas stiklo karolis, 20 apvalių paausotų stiklo karolių (TM 387). Dalis karolių buvo aptrupėję. Iš viso apvaroje buvo apie 35 emalio ir stiklo karolius.

Mirusiosios kairiojo peties srityje, įstrižai krūtinės buvo padėta geležinė yla. Ji buvo blogai išlikusi (32:2 pav.).

Kapas buvo žemiau pilkapio pagrindo.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Kapas Nr. 7. Pilkapio pietrytinėje dalyje, 70 cm gylyje atsidengė sunykęs vaiko kapas. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, išskyrus nedidelį kaukolės kaulo fragmentą.

18 cm nuo minėto kaulo į pietus, maždaug 30 × 30 cm dydžio plotelyje buvo rasta labai blogai išlikusių žalvarinių skardelių, kurios kadaise galėjo puošti galvos apdangalą arba drabužių krūtinės srityje. Per 40 cm į pietus nuo skardelių buvo 10 × 10 cm dydžio akmuo. Galbūt jis buvo mirusiojo kojūgalyje.

Mirusysis laidotas galva į ŠR 15° kryptimi.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Kapas Nr. 8. Pilkapio pietinėje dalyje, po kapu Nr. 6, 1,1 m gylyje atsidengė sunykusio ir suardyto kapo liekanos. Buvo likę kaukolės kaulų fragmentų, dešiniojo šlaunikaulio fragmentų, kairiosios kojos kaulai. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m. Sprendžiant pagal griaučių liekanas, mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atrodo, kasant duobę kapui Nr. 6, buvo sunaikinta kapo Nr. 8 krūtinės sritis.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Kapas Nr. 9. Beveik pilkapio centre, 1,2 m gylyje atsidengė labai sunykęs kapas. Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus kelis kaukolės fragmentus ir kelis pažaliavusius dantis.

Mirusiojo krūtinės (?) srityje rasta sutrūkusi žalvarinė grandinė iš trikampio ir pusiau apskrito pjūvio vielos narelių. Prie mirusiojo dantų aptikta žalvarinė adata. Kaklo srityje buvo apvarėlė, kurią sudarė nedidelė žalvarinė įvija, pusmėnulio pavidalo kabutis ir 2 nedideli apskriti suploti žalvario karoliukai. Kape rasti daiktai yra sunykę.

Kapo chronologija – B2/C1–C3 periodai.

Atsitiktiniai radiniai. Senajam geležies amžiui galima skirti šiuos daiktus, kilusius iš suardyto kapo. Tai geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (47 pav.; AR 554:56). Jo ilgis – 20 cm, ašmenų plotis – 5,4 cm. Rasti 2 geležiniai peiliai tiesiomis nugarėlėmis (35:2, 39:7 pav.; AR 554:61, 62), žalva-

rinis kabutis, sukomponuotas iš dviejų apskritimų (35:1 pav.; AR 554:46), žalvarinis cilindriškas (37:4 pav.; AR 554:55), žalvarinė įvija iš trikampio pjūvio vielos (37:5 pav.), žalvarinė apskrito pjūvio apyrankė vienu storesniu galu (35:3 pav.; AR 554:42). Dalies senojo geležies amžiaus atsiktinių daiktų chronologija – B1 periodo pabaiga–B2 periodas.

Vėlyvajam geležies amžiui priklauso 2 žalvarinės pasaginės segės keturkampiais galais (54:1, 2 pav.; AR 554:43, 44), žalvarinės antkaklės lankelio fragmentas (61:4 pav.; AR 554:45), žalvarinės įvijios iš pusiau apskrito pjūvio vielos (54:3–8 pav.; AR 554:49–54), žalvariniai įvijiniai žiedai (61:2, 3, 5, 6 pav.; AR 554:41, 47, 48), 2 geležiniai plačiaašmeniai pentiniai kirviai (70:1, 72:1 pav.; AR 554:57, 58), 2 geležiniai juostiniai ietigaliai (61:1 pav.; AR 554:60), kurių vienas su žalvariu puošta įmova (72:2 pav.; AR 554:59). Minėtų daiktų chronologija – X–XI a.

IX pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyno šiaurės vakariniame pakraštyje, greta VIII pilkapio, į ŠV 320° kryptimi nuo pastarojo. Pilkapių sampilai lietiš. IX pilkapio sampilo dydis – 12,2 × 14 m, aukštis iš šiaurės pusės – 1,5 m. Sampile matėsi kelių iškastų duobių žymės. Viena jų buvo pilkapio centre. Duobės dydis – 1,6 × 2 m, gylis – 0,5 m. Prieš tyrinėjimus duobės šonai dar nebuvo užaugę žole – matyt, ji iškasta neseniai.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šio smėlio sluoksnis tęsiasi iki 50–60 cm gylio. Žemiau buvo pilkapio pagrindas, pabarstytas degėsiomis ir angliukais. Po juo dar buvo šiek tiek judinto maišyto smėlio, o 80–90 cm gylyje jau buvo žėmis – švarus geltonas smėlis.

Pilkapio sampile aptikta brūkšniuotosios ir lygiu paviršiumi keramikos puodų šukių, geležies gargažių – šlako, žalvarinė sraiginė įvija. Šie daiktai pateko į pilkapį iš ankstyvesnės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio.

Iškopus pilkapį, atsidengė akmenų vainiko liekanos (22 pav.). Vainikas buvo blogai išlikęs – visoje pilkapio dalyse likę tik pavieniai akmenys. Jų dydis – 25 × 35, 25 × 30, 22 × 25, 18 × 20, 17 × 18, 15 × 18, 15 × 15, 10 × 10, 8 × 12 cm ir pan. Apytikris akmenų vainiko skersmuo PV–ŠR kryptimi vidinėje pusėje buvo 8 m, išorinėje – 8,6 m.

Kontrolinėse juostose – pjūviuose matėsi įvairių perkasimų žymės. Atrodo, pilkapio vakariniame pakraštyje buvo iškastas bulvariusis.

Kapas Nr. 1. Sampilo šiaurės rytinėje dalyje, 40 cm gylyje atsidengė sunykusio kapo galvos ir krūtinės sritis (13 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus kaukolės kaulo fragmentą ir vieną dantį.

Mirusiojo galvūgalyje buvo 2 akmenys. Jų dydis – 13 × 13 ir 13 × 15 cm, atstumas tarp akmenų – 22 cm.

Mirusiojo krūtinės srityje, per 20 cm nuo kaukolės kaulų fragmentų rasta žalvarinė labai profiliuota segė su trimis skydeliais ant lankelio (30:6 pav.; AR 554:63). Segė buvo dešinėje mirusiojo pusėje, įvija atsukta į kairę.

Sprendžiant pagal akmenis galvūgalyje ir kaukolės kaulų fragmentus, mirusysis laidotas galva į PR 100° kryptimi.

Kapas buvo ant pilkapio pagrindo.

Kapo chronologija – B2 periodo pabaiga–B2/C1 periodas.

Kapas Nr. 2. Beveik pačiame sampilo centre, 40–45 cm gylyje atsidengė sunykusio moters ar paauglės mergaitės kapo liekanos (27 pav.). Mirusiosios griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus kaulų fragmentus, kurie buvo prie žalvarinių dirbinių. Likusi kaukolės dalis, vienas raktikaulis, šonkaulių fragmentai, kelių pirštų kauliukai. Mirusioji laidota aukštiekninka.

Mirusiosios galvą puošė 7 eilių žalvario įvijų, padarytų iš pusiau apskrito pjūvio vielos, ir trumpų žalvarinių cilindrių apgalvis (52:1 pav.; AR 554:64). Per 21 cm nuo kaukolės viršugalvio į išorę buvo aptikti kažkokio sunykusio geležinio dirbinio fragmentai – lyg 3 pailgos geležinės lazdelės, apvyniotos žalvarine viela ir užsibaigiančios jungiamąja grandele.

Mirusiosios kaklą puošė 2 žalvarinės antkaklės. Viršuje buvo antkaklė ramentiniais galais (53:4 pav.; AR 554:66), po ja – vytinė antkaklė kilpiniais galais (52:2 pav.; AR 554:65). Mirusiosios krūtinės srityje ir po antkaklėmis rasti 3 žalvariniai įvijiniai žiedai, padaryti iš pusiau apskrito pjūvio vielos (53:1–3 pav.; AR 554:67–69). Apgalvio įvijų ir cilindrių buvo rasta ir po kaukolės kaulais. Prie antkaklių rasta vilnonio audinio liekanų (52:3 pav.).

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – IX a.

Kapas Nr. 3. Pilkapio pietinėje dalyje, 60 cm gylyje rastos vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę. Mirusiojo galvūgalyje ir kojūgalyje buvo po du akmenis. Galvūgalyje akmenų dydis – 12 × 18 ir 13 × 14 cm, atstumas tarp jų – 10 cm. Kojūgalyje akmenų dydis – 17 × 17 ir 14 × 17 cm, atstumas tarp jų – 5 cm. Atstumas tarp galvūgalyje ir kojūgalyje akmenų – 1,45 m.

Į vakarus nuo kojūgalyje akmenų, jų išorinėje pusėje, skersai kapo kryptimi gulėjo geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (48 pav.; AR 554:70). Ašmenimis jis buvo atsuktas į dešinę, kotas turėjo būti atsuktas mirusiojo kojų link. Kirvio ilgis – 16 cm, ašmenų plotis – 4,9 cm. Penties skylėje dar buvo pastebėta medienos pėdsakų.

Kapo chronologija – senojo geležies amžiaus pirmoji pusė.

Kapas A* (Nr. 4). Sampilo šiaurės vakarinėje dalyje, 45 cm gylyje atsidengė apardyto vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus vienos rankos ilgojo kaulo fragmentą.

Mirusiojo galvūgalyje skersai kapo kryptimi gulėjo plačiaašmenis pentinis kirvis su atkraštėmis (71:2 pav.; AR 554:71). Jis ašmenimis buvo atsuktas mirusiojo kairiojo peties link. Kirvio dešinėje, lygiagrečiai kapo ašiai, buvo rastas geležinis įmovinis juostinis ietigalis šiek tiek sulenkta plunksna (71:1 pav.; AR 554:72).

Sprendžiant pagal rankos kaulą ir įkapes, mirusysis laidotas galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapo chronologija – X a.

Atsitiktiniai radiniai. Rasta daiktų, kilusių iš suardytų senojo geležies amžiaus kapų. Tai geležinis lazdelinis smeigtukas (33:3 pav.; AR 554:83), 2 žalvarinės apskrito pjūvio apyrankės (33:1, 2 pav.; AR 554:77, 78), geležinis peilis tiesia nugarėle (33:4 pav.; AR 554:82), raudono emalio karolis, puoštą juostelėmis (33:6 pav.; AR 554:84), apskritas oranžinis emalio karolis (33:5 pav.; AR 554:75). Minėtų daiktų chronologija – B1 periodo pabaiga–B2 periodas.

Vėlyvajam geležies amžiui galima skirti geležinio įmovinio juostinio ietigalyje plunksną (67:4 pav.; AR 554:81), žalvarinę pasaginę segę keturkampiais galais (54:9 pav.; AR 554:80), žalvarinį įvijinį žiedą

* Taip kapas buvo pažymėtas 1971 m. tyrinėjimų ataskaitoje. Kad nekiltų painiavos, paliktas senasis kapo žymėjimas.

(54:10 pav.; AR 554:79). Šių daiktų chronologija – X–XI a.

X pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyno šiaurinėje dalyje, į rytus nuo VIII pilkapio. Abiejų pilkapių sampilai lietiš. X pilkapio sampilo dydis – 13,5 × 15 m, aukštis – 1,3 m. Tai buvo vienas didžiausių pilkapių pilkapyno. Matėsi, kad sampilo paviršius buvo iškasinėtas duobėmis.

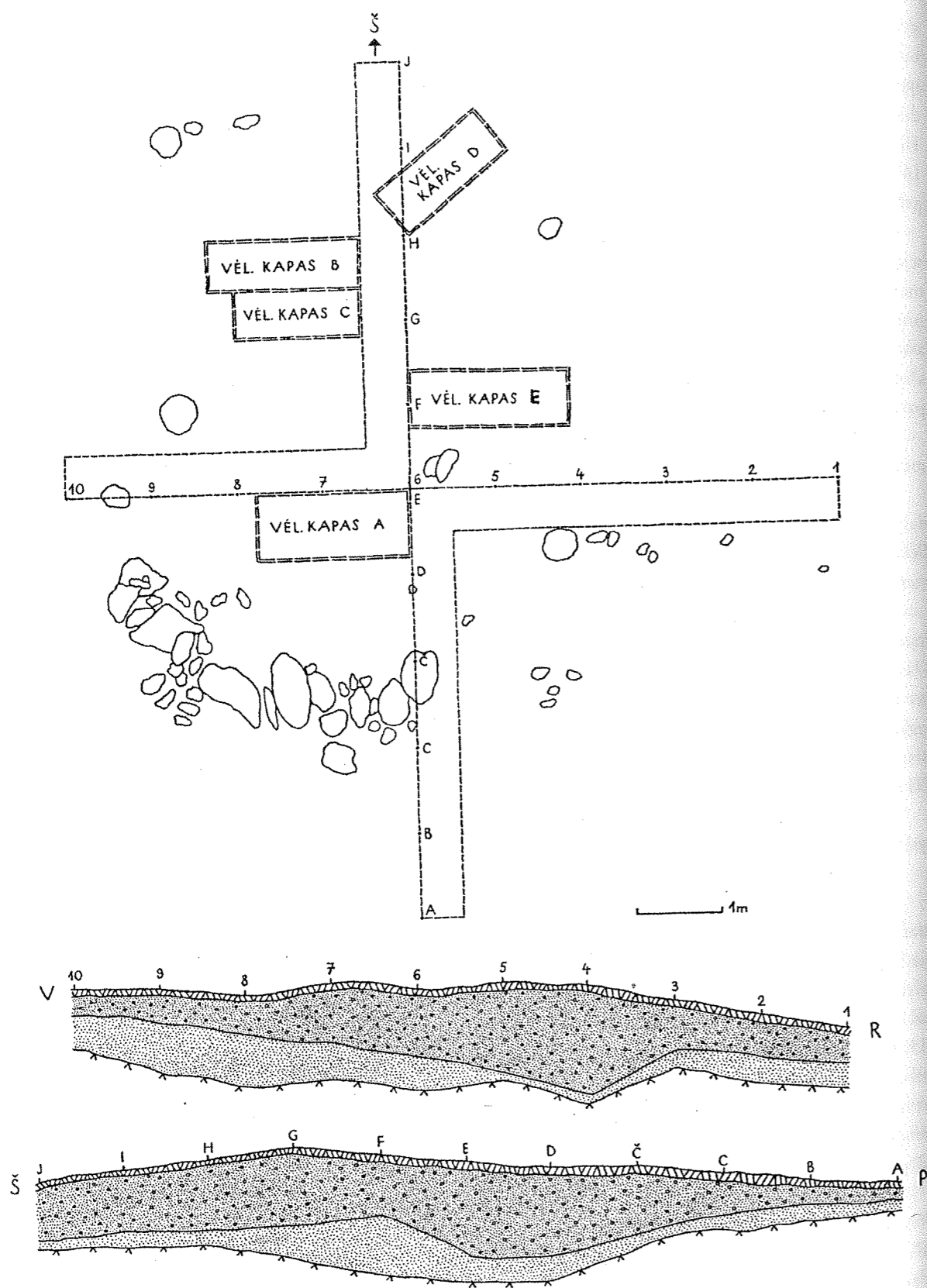
Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šis sluoksnis sampilo pakraščiuose buvo iki 30–65 cm, centre – iki 1–1,2 m gylio. Pilkapio pagrindas neišryškėjo, išskyrus vakarinį sampilo pakraštį. Ten buvo plonas pelenų ir degusių sluoksnelis. Įžėmis – švarus geltonas smėlis sampilo centre buvo pasiektas 1–1,2 m gylyje.

Sampilas buvo gerokai suardytas kasant duobes vėlyviesiems krikščioniškojo laikotarpio kapams. Jų aptikta 5.

Iškopus pilkapį, atsidengė akmenų vainiko liekanos (81 pav.). Geriausiai jis buvo išlikęs sampilo pietvakarinėje dalyje, kur puslankyje dar buvo 38 akmenys. Didžiausi jų buvo 35 × 45, 45 × 75 cm dydžio, mažiausi – 10 × 15, 15 × 20 cm ir pan. dydžio. Kai kur mažesni akmenys dėti ant didesnių – matyt, vainikas buvęs dviejų eilių. Kitose sampilo dalyse atsidengė vos po kelis vainiko akmenis. Akmenų dydis – 35 × 45, 10 × 38, 16 × 25, 30 × 50, 17 × 32, 22 × 30 cm ir pan. Paašėję akmenų vainiko skersmuo tik rytų–vakarų kryptimi. Vidinėje pusėje vainikas buvo 4,7 m, išorinėje – 5,6 m skersmens. Šiaurinė vainiko dalis buvo visiškai suardyta.

Atsitiktiniai radiniai. Senesni kapai pilkapyje buvo suardyti, aptikti tik keli daiktai. Senajam geležies amžiui priklauso geležinis įmovinis kirvis (37 pav.; AR 554:95). Jo ilgis – 20,5 cm, ašmenų plotis – 5 cm. Iš senojo geležies amžiaus kapų kilę žalvarinės laiptelinės segės fragmentas (37:2 pav.; AR 554:87) ir žalvarinis įvijinis žiedas, puoštą ranteilais (37:3 pav.; AR 554:86). Daiktų chronologija – B2–C1b periodai.

Vėlyvajam geležies amžiui galima skirti žalvarines įvijias iš pusiau apskrito pjūvio vielos (54:12, 13 pav.; AR 554:86, 90) ir žalvarinius trumpus cilindrius (54:11 pav.).

81 pav. X pilkapijo planas
Abb. 81. Plan des Grabhügels X.

XI pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyno šiaurinėje dalyje, greta X pilkapijo, nuo jo į rytus. Pilkapijo sampilai lietiš. XI pilkapijo sampilo dydis – $9,5 \times 10$ m, aukštis – 0,8 m. Šiaurės vakariniame sampilo pakraštyje buvo aukštos įtampos elektros linijos betoninis stulpas. Dėl šios priežasties apie stulpą buvo paliktas netyrinėtas $1,75 \times 2$ m dydžio plotas, nes toje vietoje žemė buvo perkasta.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo ir gelsvo maišyto smėlio. Šis sluoksnis pilkapijo centre buvo iki 50–60 cm gylio. Po juo atsidenė pilkapijo pagrindas – angliukų ir degusių sluoksnelis, kurio storis – 5–10 cm. Po pagrindu vietomis dar buvo šiek tiek susimaišiusio su žvyru smėlio. Įžemis visame pilkapijo plote buvo pasiektas 0,9–1 m gilyje.

Sampile buvo aptiktos kelios lipdytų puodų šukės brūkšniuotu paviršiumi, geležies šlako gabalas, patekę iš ankstyvesnės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio.

Sampilas buvo apardytas vėlyvųjų krikščioniškojo laikotarpio kapų duobių. Tokių kapų pilkapyje buvo 6.

Iškasus pilkapijį paaiškėjo, kad akmenų vainikas yra beveik visiškai suardytas (21 pav.). Įvairiose sampilo dalyse aptikta vos po kelis akmenis, kurių dydis – 30×35 , 20×30 , 15×20 , 30×50 , 40×50 , 12×13 , 10×15 cm ir pan.

Kapas Nr. 1. Pačiame sampilo vakariniame pakraštyje, 75 cm gilyje ir giliau aptiktos suardyto moters kapo liekanos. Atrodo, kad daiktai buvo surinkti iš kapo ir sumesti į pilkapijo pakraštyje iškastą duobę. Kapui priklausė tokie daiktai. Žalvarinė įvijinė 12 įvijų apyrankė iš trikampio pjūvio juostelės (60:1 pav.; AR 554:91) ir kita panaši žalvarinė įvijinė apyrankė, tik išlankstyta ir sulaužyta (60:2 pav.; AR 554:92). Pirmojoje apyrankėje dar buvo dilbio kaulų fragmentų. Aptikta sulaužyta žalvarinė antkaklė tordiruotu lankeliu ir kilpiniais galais (59:1 pav.; AR 554:93), 4 įvijiniai žiedai, padaryti iš apskrito ir pusiau apskrito pjūvio vielos (59:2–5 pav.; AR 554:95–98), žalvarinis kryžinis smeigtukas pasidabruota galvute (59:7 pav.; AR 554:94), 5 eilių apgalvio iš žalvarinių pusiau apskrito pjūvio vielos įvijų ir skiriamųjų plokštelių-skardelių liekanos (55 pav.; AR 554:99), žalvarinės grandinė, padarytos iš trigubų apskritos vielos grandelių, fragmentas (ilgis – 16 cm), geležinės ylos fragmentas

(59:6 pav.; AR 554:101). Prie vieno žalvarinės grandinės galo dar buvo geležinio dirbinio (smeigtuko?) fragmentas.

Taigi buvo suardytas turtingas moters kapas, kurio įkapės buvo sulankstytos ar sulaužytos. Matyt, tai buvo vėlyvųjų kapų duobkasių darbas.

Kapo chronologija – IX–X a.

Atsitiktiniai radiniai. Surasta keliolika daiktų, kilusių iš suardytų kapų. Senajam geležies amžiui galima skirti 2 žalvarinius pusmėnulio pavidalo kabučius (35:4, 5 pav.; AR 554:107, 108), žalvarinę įviją, padarytą iš pusiau apskrito pjūvio vielos (35:6 pav.), žalvarinę pusiau apskrito-apskrito pjūvio apyrankėlę (35:8 pav.; AR 554:103), geležinį peilį lenkta nugarėle (35:7 pav.; AR 554:102). Daiktų chronologija – B2/C1 periodo pabaiga–C3 periodas.

Vėlyvajam geležies amžiui skiriamos 2 žalvarinės įvijos, padarytos iš pusiau apskrito pjūvio vielos (62:1, 3 pav., AR 554:106 ir be Nr.), trapecinė skardelė-pakabutis (62:2 pav.), žalvarinė grandinė iš trigubų apskritos vielos grandelių (62:5 pav.; AR 554:104), žalvarinės apyrankės iš trikampio pjūvio juostelės fragmentai (62:4 pav.; AR 554:109). Daiktų chronologija – IX–X a.

XII pilkapis

Šis pilkapis buvo vakariniame pilkapyno pakraštyje, į vakarus nuo VIII, į pietus nuo IX pilkapijų. Visų trijų pilkapijų sampilai lietiš. XII pilkapijo sampilo dydis – 10×10 m, aukštis – 1,1 m. Sampilo paviršius buvo iškasinėtas duobėmis.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio (8 pav.). Šis sluoksnis pilkapijo centre tęsėsi iki 40–50 cm gylio. Žemiau buvo pilkapijo pagrindas – pelenų ir smulkių angliukų sluoksnis. Jo storis buvo apie 10 cm, vietomis iki 15 cm. Vakarinėje pilkapijo pusėje po pagrindu buvo pastebėtas kelių centimetrų storio švaraus balto smėlio sluoksnelis. 60–70 cm gilyje buvo pasiektas įžemis – švarus geltonas smėlis.

Iškasus pilkapijį paaiškėjo, kad akmenų vainikas buvo beveik visiškai suardytas (23 pav.). Rytinėje pusėje buvo likę vos keli akmenys, vakarinėje jų buvo apie 10. Akmenų dydis – 35×60 , 40×55 , 20×30 , 20×20 , 19×20 , 17×18 , 15×18 cm ir pan. Nors vainikas buvo blogai išlikęs, pasisekė nustatyti jo skersmenį PR–ŠV kryptimi. Vidinėje pusėje jis buvo 5,8 m, išorinėje – 6,2 m skersmens.

Kapas Nr. 1. Sampilo rytinėje dalyje, 30 cm gylyje atsidendę kapo liekanos (26 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus apatinio žandikaulio ir kitų kaukolės kaulų fragmentus, kelis dantis ir rankos kaulų fragmentus. Šie kaulai lietėsi prie žalvarinių daiktų.

Mirusiojo kaklo srityje, prie minėtų apatinio žandikaulio ir kitų kaukolės kaulų fragmentų, rasta žalvarinė antkaklė užkeistais ramentiniais galais (57:1 pav.; AR 554:110). Per 12 cm nuo antkaklės lankelio apačios, mirusiojo krūtinės srityje, rastos 2 žalvarinės apyrankės, susuktos iš sulaužytos vytiinės antkaklės kilpiniais galais (57:2, 3 pav.; AR 554:111, 112). Po apyrankėmis buvo aptiktas kažkokio geležinio dirbinio (ylos?) fragmentas.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – IX–X a.

Kapas Nr. 2. Sampilo pietrytinėje dalyje, 30 cm gylyje atsidendę sunykusio vaiko kapo liekanos (25 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, išskyrus kelis dantis.

Mirusiojo kaklo srityje rasta žalvarinė antkaklė balneliniais-ramentiniais galais (56:2 pav.; AR 554:113). Antkaklės lankelis lūžęs. Lūžio vietoje lankelio galai buvo atsukti į išorę ir surišti siūlais. Prie pat antkaklės krūtinės link rasta labai sulankstyta žalvarinė įvijinė apyrankė, padaryta iš trikampio pjūvio vielos (56:1 pav.; AR 554:114). Kitos tokios pat apyrankės fragmentas aptiktas po šia apyranke, dar keli fragmentai per 20–30 cm į rytus ir šiaurę.

Mirusysis laidotas galva į PV 190° kryptimi.

Kapo chronologija – VII–VIII a.

Kapas Nr. 3. Beveik sampilo centre, 30–35 cm gylyje atsidendę sunykusio kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus apirusią kaukolę ir šlaunikaulio fragmentus. Matyt, mirusysis buvo laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos.

Mirusiojo galvūgalyje buvo 2 akmenys. Jų dydis – 10 × 13 ir 12 × 12 cm, atstumas tarp jų – 18 cm. Per 20 cm nuo akmenų į rytus buvo kaukolės liekanos. Mirusiojo kaklo ir krūtinės srityje aptikta žalvarinių įvijų apvara (63:4 pav.; AR 554:116). Ją sudarė 4 nevienodo ilgio ir skersmens įvijos, padarytos iš pusiau apskrito pjūvio vielos. Įvijų ilgis – 2–6 cm, skersmuo – 0,6–0,9 cm. Per 15 cm nuo įvijų į rytus buvo kažkokio sunykusio geležinio dirbinio fragmentai. Mirusiojo dešinėje pusėje, po dešiniuoju šlaunikauliu, per 15 cm nuo jo viršaus ras-

tas žalvarinis 7 įvijų žiedas, padarytas iš pusiau apskrito pjūvio vielos (63:3 pav.; AR 554:115). Žiedo skersmuo – 2,1 cm.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija nelabai aiški, galbūt vidurinio geležies amžiaus pabaiga.

Kapas Nr. 4. Sampilo ŠV dalyje, nuimant kontrolinę juosta, apie 30–35 cm gylyje atsidendę suardyto vyro kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo likęs nedidelis kaulo (dubens?) fragmentas. Šalia jo buvo aptikta žalvarinė pasaginė segė cilindriniais galais (66:2 pav.; AR 554:118). Prie pat jos buvo žalvarinis įvijinis žiedas iš apskrito pjūvio vielos (66:4 pav.; AR 554:119). Žiedo skersmuo – 2,2 cm. Prie segės ir žiedo, į rytus nuo jų buvo aptikti geležinio peilio fragmentai. Per 15 cm į šiaurę nuo minėtos radinių grupės, smaigaliu atsuktas į vakarus gulėjo geležinis įmovinis juostinis ietigalis, kurio įmova puošta skliautiniu raštu (66:1 pav.; AR 554:120).

Kiek aukščiau minėtų radinių buvo aptikta žalvarinė apyrankė stilizuotais gyvuliniais galais (66:3 pav.; AR 554:117).

Atrodo, kad visi daiktai buvo surinkti iš suardyto kapo ir vėl sumesti į iškastą nedidelę duobutę sampilo pakraštyje.

Kapo chronologija – X a.

Atsitiktiniai radiniai. Rasta ir keletas daiktų, kilusių iš suardyto kapų. Senajam geležies amžiui skirtingi 2 geležiniai siauraašmeniai pentiniai kirviai (49:1, 2 pav.; AR 554:124, 125). Kirvių ilgis – 13,6 ir 15 cm, ašmenų plotis – 4,3 ir 5,1 cm.

Vėlyvajam geležies amžiui galima skirti geležinį plačiaašmenį pentinį kirvį (58:1 pav.; AR 554:126). Kirvio ilgis – 19 cm, ašmenų plotis – 9 cm. Kirvio pentis trūkusi. Vėlyvajam geležies amžiui skirtingi ir šie žalvariniai daiktai: antkaklės ramentiniais galais fragmentas (58:4 pav.; AR 554:121), įvija iš pusiau apskrito pjūvio vielos (58:2 pav.; AR 554:123), sulūžęs įvijinis žiedas, padarytas iš pusiau apskrito pjūvio vielos (58:3 pav.; AR 554:122). Daiktų chronologija – X–XI a.

XIII pilkapis

Šis pilkapis buvo vakarinėje pilkapyno dalyje, labiau siai nutolęs į vakarus. XIII pilkapis buvo per 5 m į ŠV 315° kryptimi nuo XII pilkapio. XIII pilkapio sampilo dydis buvo 11 × 11 m, aukštis – 0,6 m. Sampilas buvo išskleistas.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šis sluoksnis tęsiasi iki 30–35 cm gylio. Žemiau buvo pilkapio pagrindas – 10–15 cm storio degėsių ir angliukų sluoksnis. Vietomis šis sluoksnis tęsiasi iki 65 cm gylio, o tai rodo, jog prieš supilant pilkapį jam skirta vieta nebuvo išlyginta. Po pagrindu dar buvo maišyto geltono smėlio sluoksnis. 0,9–1 m gylyje visur buvo įžemis – švarus geltonas smėlis.

Sampile buvo rastos kelios lipdytos keramikos lygiu paviršiumi šukės, patekusios iš gyvenvietės kultūrinio sluoksnio.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad akmenų vainikas yra beveik visiškai suardytas (82 pav.). Sampilo pietrytiniame pakraštyje buvo aptiktas apskritas akmenų grindinėlis, kuriame buvo 19 akmenų. Jų dydis – 15 × 20, 18 × 18, 20 × 20, 15 × 30, 20 × 25, 15 × 18, 10 × 12, 8 × 12 cm ir pan. Sunku tiksliau pasakyti, ar šis grindinėlis buvo akmenų vainiko dalis. Nuėmus akmenis, po jais nieko nebuvo aptikta. O po kitais akmenimis buvo pilkapio pagrindas – degėsiai ir angliukai. Stambesni vainiko akmenys buvo išlikę tik pilkapio ŠR dalyje. Jų dydis – 30 × 45, 35 × 45, 40 × 45 cm. Vainiko dydžio nepasisekė nustatyti.

Kapas Nr. 1. Sampilo centre, 45 cm gylyje atsidendę vyro kapo liekanos (15 pav.). Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, išskyrus dviejų šonkaulių fragmentus, buvusius po žalvarine sege.

Mirusiojo krūtinės srityje, jos dešinėje pusėje buvo žalvarinė laiptelinė segė su 3 laipteliais (38:2 pav.; AR 554:127). Ji gulėjo skersai mirusiojo kryptčiai, kojele atsukta į dešinę, įvija į kairę. Šalia segės į mirusiojo galvos pusę gulėjo sulūžęs geležinis smeigtukas cilindrine galvute (38:3 pav.; AR 554:129), smaigaliu atsuktas į dešinę, galvute į kairę. Per 20 cm nuo smeigtuko, mirusiojo galvos kairėje pusėje buvo geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (38:1 pav.; AR 554:128), padėtas pentimi į apačią, ašmenimis į viršų. Kotas turėjo būti atsuktas mirusiojo kojų link. Kirvio ilgis – 21,5 cm, ašmenų plotis – 6 cm. Penties skylėje dar buvo medienos liekanų.

Mirusysis buvo laidotas galva į ŠV.

Kapas buvo ant pilkapio pagrindo.

Kapo chronologija – C1a periodo pabaiga–C1b periodas.

Kapas Nr. 2. Sampilo pietvakarinėje dalyje, 50 cm gylyje atsidendę sunykusio vaiko kapo lieka-

nos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, išskyrus kelis dešinėsios rankos kaulų fragmentus. Galvūgalyje buvo 2 akmenys, jų dydis – 15 × 16 ir 10 × 17 cm, atstumas tarp jų – 16 cm. Kojūgalyje taip pat buvo 2 akmenys. Jų dydis – 8 × 14 ir 13 × 14 cm, atstumas tarp jų – 17 cm. Atstumas tarp galvūgalio ir kojūgalio akmenų buvo 1 m.

Per 11 cm nuo dešiniojo galvūgalio akmens, mirusiojo kaklo vietoje rastas žalvarinis apvalus suplotas karoliukas. Per 42 cm nuo to paties akmens, kojūgalio link, su rankos dilbio kaulų fragmentais gulėjo žalvarinė keturkampio pjūvio apyrankė (30:5 pav.; AR 554:130).

Mirusysis laidotas galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapas buvo ant pilkapio pagrindo.

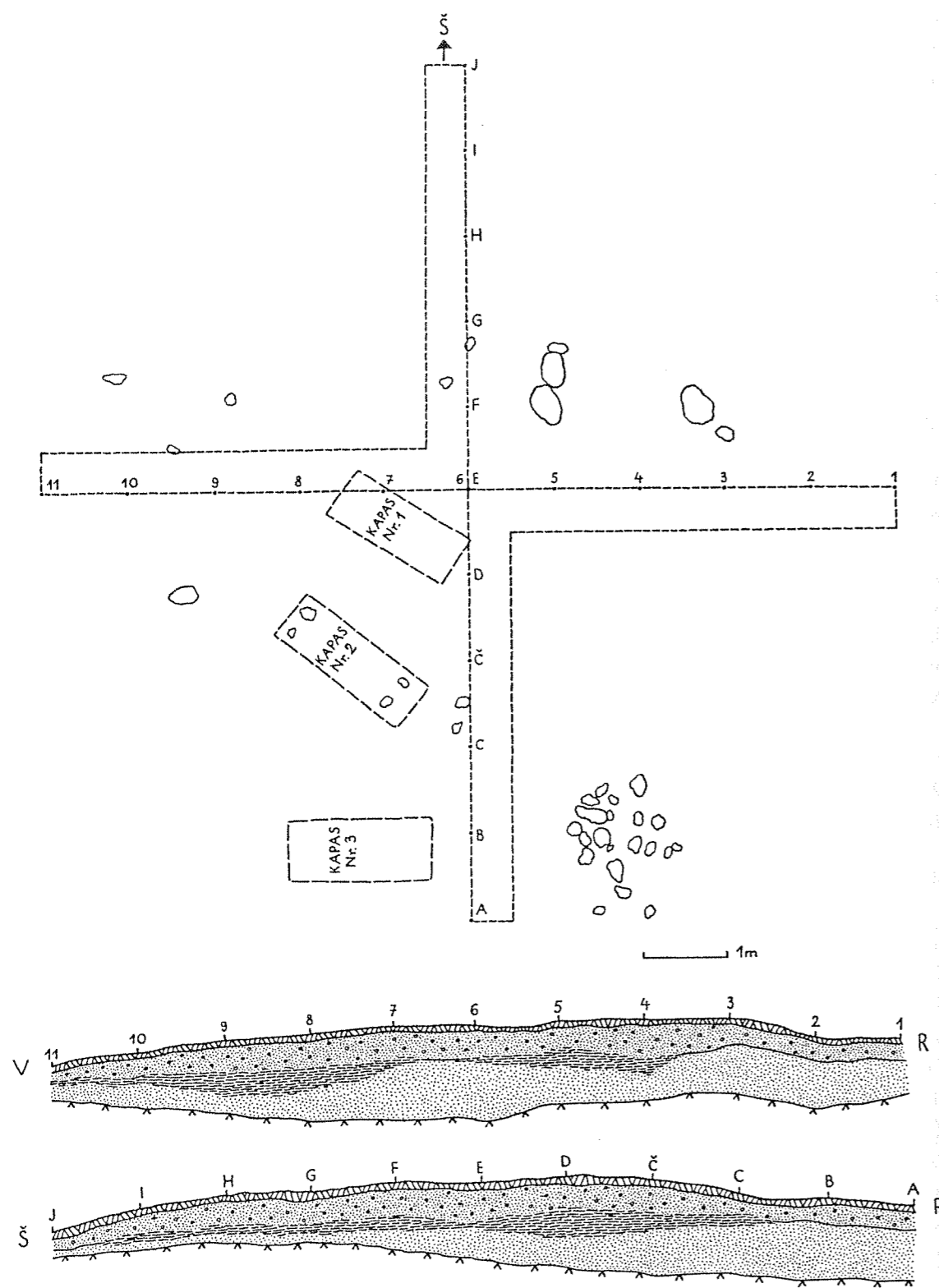
Kapo chronologija – C1b–C2 periodas.

Kapas Nr. 3. Sampilo pietiniame pakraštyje, 55 cm gylyje atsidendę moters kapo liekanos (17 pav.). Mirusiosios griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus kaukolės kaulų ir rankų kaulų fragmentus.

Virš mirusiosios viršugalvio kaulų ir kaukolės šonuose buvo rastas žalvarinis šešių eilių apgalvis, sudarytas iš nedidelių trikampio pjūvio vielos įvijų ir trikampio pjūvio vielos narelių (28:6 pav.; AR 554:135). Įvijos ir nareliai buvo suverti ant siūlų. Po mirusiosios pakaušio kaulais taip pat buvo rasta žalvarinių narelių. Prie apgalvio buvo užsikonservavusių rusvos spalvos mirusiosios plaukų. Deja, apgalvio sveiko paimti nepavyko – nareliai ir įvijos išsiskyrė. Apgalvio aplinkumoje buvo rasta daug odos liekanų ir karsto medžio liekanų.

Prie mirusiosios apatinio žandikaulio dantų buvo aptiktos 2 apvaros (28:5 pav.; AR 554:136). Piešinyje abi apvaros sujungtos į vieną. Vieną apvarą sudarė žalvarinės įvijos, padarytos iš pusiau apskrito pjūvio vielos ir paausuoti stiklo karoliai (TM 387). Kitoje apvaroje buvo 27 žali (TM 51), 4 geltoni (TM 52), 20 oranžinių (TM 53) ir 20 raudonų (TM 54) apvalių suplotų karoliukų. Po apvaromis buvo daug odos ir audinio liekanų.

Ant mirusiosios dešinėsios rankos piršto buvo žalvarinis 6 įvijų žiedas, padarytas iš apskrito pjūvio vielos (28:4 pav.; AR 554:134). Žiedo skersmuo – 2,2 cm. Per 5 cm nuo žiedo į kairę buvo rasta kairiosios rankos apyrankė – žalvarinė, pusiau apskrito pjūvio, puošta išilginiais ir skersiniais grioveliais bei akutėmis (28:2 pav.; AR 554:132). Nuo jos į kairę

82 pav. XIII pilkapio planas
Abb. 82. Plan des Grabhügels XIII.

per 10 cm rasta kita tokia pat žalvarinė apyrankė (28:3 pav.; AR 554:131), kurioje dar buvo likę dilbio kaulų fragmentų. Sprendžiant pagal rankų kaulų likučius ir apyrankių padėtį, mirusiosios rankos buvo sukryžiuotos ant krūtinės (t. y. sulenktos per alkūnes beveik stačiais kampais taip, kad dilbių kaulai gulėjo beveik lygiagrečiai).

Tarp abiejų apyrankių, skersai mirusiosios kryptimi, galvute į dešinę, smaigaliu į kairę gulėjo žalvarinis ritinis smeigtukas su kabučiu-skirstikliu, dviem grandinėlėmis (trečioji neišlikusi) ir dviem puse-nulio pavidalo ažūriniais kabučiais (28:1 pav.; AR 554:133).

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapas buvo ant pilkapio pagrindo.

Kapo chronologija – C1a periodo pabaiga–C2 periodas.

Atsitiktiniai radiniai. Senajam geležies amžiui galima skirti žalvarinį ratelinį smeigtuką (35:9 pav.; AR 554:137). Jo chronologija – B2/C1–C1a periodas.

XIV pilkapis

Šis pilkapis buvo pietrytinėje pilkapyno dalyje, per 8,5 m į PR 135° kryptimi nuo XI pilkapio rytinio pakraščio. XIV pilkapio sampilo dydis – 9,5 × 10,5 m, aukštis – 0,5 m. Sampilo centre aptikta užžėlusė vėlena buvusi 3,5 × 4,5 m dydžio duobė, kurios gylis dar buvo 0,4 m.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šis sluoksnis tęsiasi iki 50–90 cm gylio. Pilkapio pagrindas – degėsių ir angliukų sluoksnis, kurio storis vietomis buvo 20 cm, daugelyje pilkapio vietų buvo suardytas kasant duobes vėlyviesiems krikščioniškojo laikotarpio kapams. Įžemis – švarus geltonas smėlis kai kur buvo pasiektas 60 cm, kai kur tik 0,9–1 m gylyje. Sampile, už vainiko ribų, rastas lipdyto puodo lygiu paviršiumi šukių lizdas, kuris tikriausiai priklausė senesniam gyvenvietei.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad sampilas buvo labai suardytas vėlyvųjų krikščioniškų kapų, kurių pilkapio plote buvo net 17 (83 pav.). Akmenų vainiko geriau buvo išlikusi tik šiaurinė dalis, kurioje dar buvo 5 stambūs akmenys. Jų dydis – 75 × 90, 55 × 60, 60 × 70, 60 × 75, 30 × 30 cm. Buvo ir mažesnių akmenų, kurių dydis – 20 × 20, 20 × 22, 10 × 12, 18 × 20, 15 × 20, 10 × 10 cm ir pan. Pasisiekė nustatyti vainiko plotį PR–ŠV kryptimi. Vidinėje pusėje jis buvo 4,3 m, išorinėje – 5,4 m.

Atsitiktiniai radiniai. Pilkapyje rasti tik keli daiktai, kilę iš suardytų senesnių kapų. Senajam geležies amžiui priklauso geležinis siaurašmenis pentinis kirvis (34:1 pav.; AR 554:138), žalvarinis smeigtukas rutulio formos galvute (34:2 pav.; AR 554:139), 2 žalvariniai apvalūs karoliai (34:4, 5 pav.; AR 554:140, 141), žalvarinės pusiau apskrito pjūvio apyrankės fragmentas (34:3 pav.). Radiniai priiskirtini C1b–C3 periodams ir rodo, jog pilkapyje galėjo būti keli senojo geležies amžiaus kapai.

Vėlyvajam geležies amžiui reikia skirti žalvarinę aprtrupėjusią įviją iš pusiau apskrito pjūvio vielos (54:14 pav.).

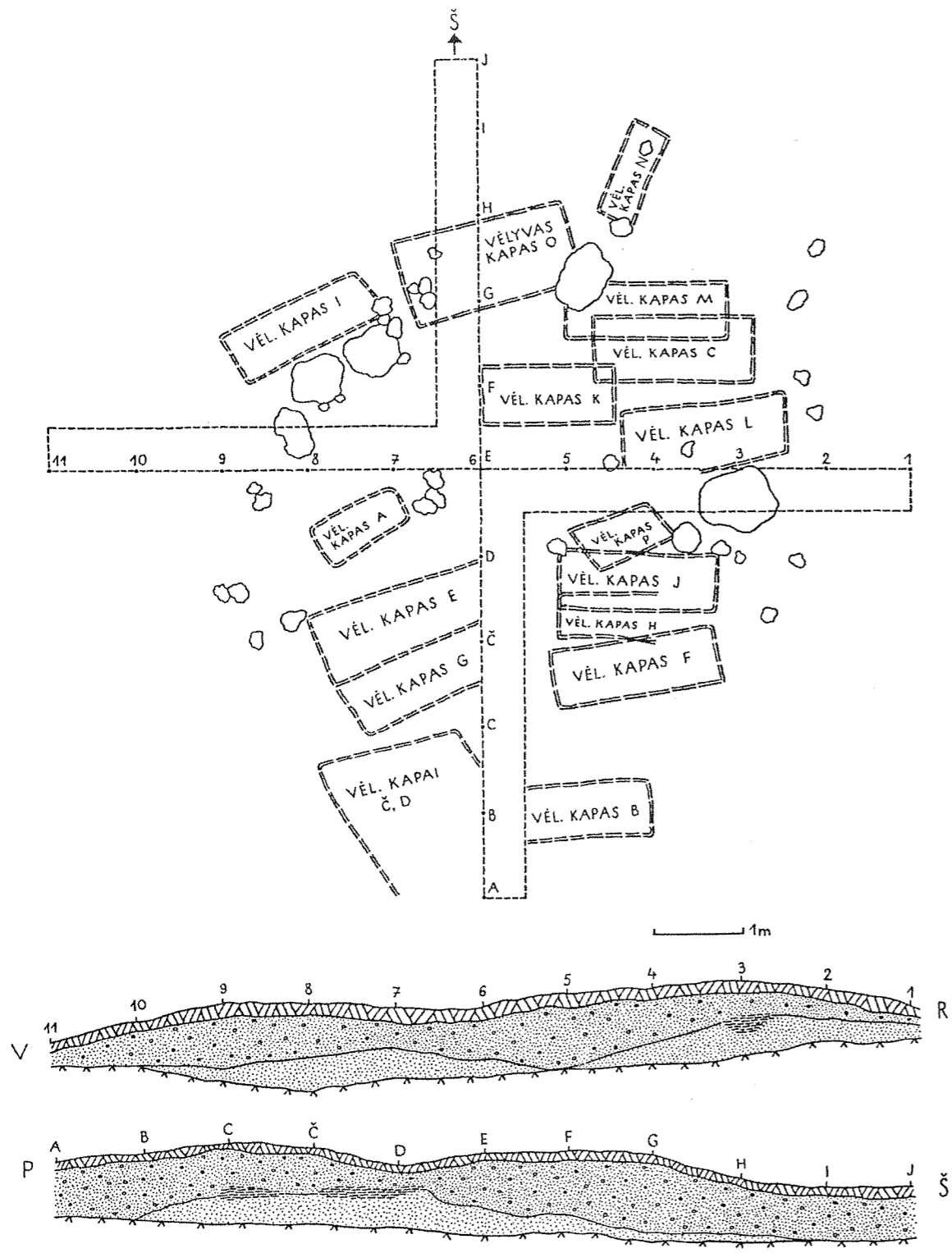
XV pilkapis

Šis pilkapis buvo rytiniame pilkapyno pakraštyje, per 14 m į ŠR 45° kryptimi nuo XIV pilkapio rytinio pakraščio. Rytinėje pusėje prie XV pilkapio buvo XVII ir XVIII pilkapiai. Visų trijų pilkapių sampilai lietési. XV pilkapio sampilo dydis – 8 × 10 m, aukštis – 0,6 m. Sampilas buvo iškasinėtas duobėmis.

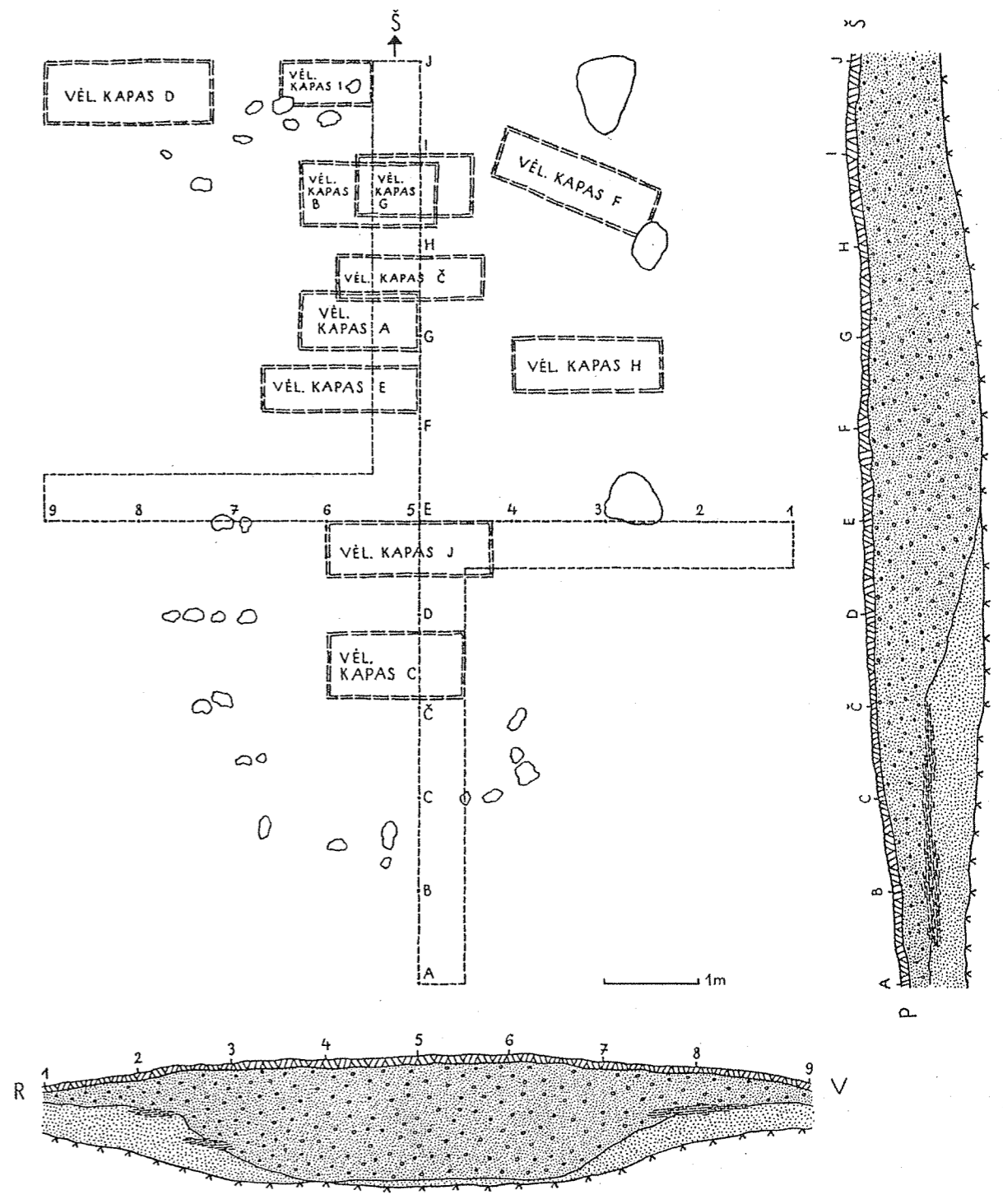
Sampilas buvo supiltas iš tamsaus maišyto smėlio. Geriau buvo išlikę sampilo pakraščiai, kur po minėtu maišyto smėlio sluoksniu 30–40 cm, kai kur 80–90 cm gylyje išsiskyrė pilkapio pagrindas – degėsių ir angliukų sluoksnis. Sampilo centras buvo sunaikintas vėlyvųjų krikščioniškų kapų duobių. Čia įžemis buvo pasiektas 1–1,3 m gylyje. Tai buvo švarus geltonas smėlis.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad sampilas suardytas (84 pav.). Jame buvo 11 labai vėlyvųjų krikščioniškojo laikotarpio kapų. Akmenų vainikas buvo beveik visai suardytas. ŠR sampilo dalyje buvo 3 dideli akmenys. Jų dydis – 20 × 40, 40 × 50 ir 50 × 50 cm. Kitose sampilo dalyse buvo apie 25 pavienius akmenis, kurių dydis – 18 × 20, 18 × 28, 20 × 25, 15 × 15, 8 × 10, 7 × 8 cm ir pan. Vainiko dydžio nepasisiekė nustatyti.

Atsitiktiniai radiniai. Seni kapai pilkapyje buvo suardyti. Iš jų likę keli, dažniausiai sulankstyti ar aplaužyti, daiktai. Senajam geležies amžiui priklauso pusė žalvarinės antkaklės buoželiniais galais (31:6 pav.; AR 554:148), žalvarinis cilindrelis (31:2 pav.; AR 554:145), emalio karolis, puoštą juostelėmis (TM 291variantas; 31:4 pav.; AR 554:143), žalvarinio ritinio smeigtuko fragmentas (31:3 pav.; AR 554:147), žalvarinė segė trikampė kojele (31:5 pav.;

83 pav. XIV pilkapio planas
Abb. 83. Plan des Grabhügels XIV.

84 pav. XV pilkapio planas
Abb. 84. Plan des Grabhügels XV.

AR 554:146), žalvarinis įvijinis žiedas (31:1 pav.; AR 554:142). Daiktų chronologija – BI periodo pabaiga–B2/C1 periodas.

Sunku tiksliau datuoti žalvarinės įvijinės (?) apyrankės fragmentus (62:11 pav.; AR 554:144).

XVI pilkapis

Šis pilkapis buvo šiaurės rytiniame pilkapyno pakraštyje, per 3,5 m į ŠR 45° kryptimi nuo XV pilkapio. Atrodo, buvo išlikusi tik dalis XVI pilkapio sampilo. Jo ilgis – 9 m, plotis – 6,3 m, aukštis – 0,5 m. Ir šio pilkapio sampilas buvo iškasinėtas duobėmis.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Jo sluoksnis pilkapio centre tęsėsi iki 30–40 cm gylio. 45–60 cm gylyje buvo pilkapio pagrindas – degusių ir angliukų sluoksnis. Jo storis vietomis buvo 10–15 cm. Po pagrindu kai kur iki 0,9–1 m gylio dar buvo geltono maišyto smėlio sluoksnis. Žemiau buvo žemis – švarus geltonas smėlis.

Sampile buvo rasta mažytė lipdyto puodo šukė – gyvenvietės kultūrinio sluoksnio pėdsakas.

Iškasus pilkapį, atsidengė akmenų vainiko liekanos (6 pav.). Vainikas geriausiai buvo išlikęs sampilo ŠR dalyje, kur dar buvo 11 akmenų. Čia vainikas buvo 2 eilių – vieni akmenys dėti ant kitų viršaus. Didžiausi akmenys buvo 25 × 40, 30 × 40, 35 × 40, 30 × 50, 42 × 50 cm dydžio, mažiausi – 12 × 20, 12 × 18, 10 × 18 cm ir pan.

Vakariniėje pilkapio pusėje dar buvo 24 akmenys, eję puslankiu. Jų dydis – 30 × 38, 26 × 28, 20 × 24, 17 × 23, 18 × 20, 14 × 19, 10 × 15, 9 × 11 cm ir pan. Atrodo, vainikas buvęs apskritas. Jo skersmuo PV–ŠR kryptimi vidinėje pusėje buvo 4,8 m, išorinėje – 5,8 m.

Susidaro įspūdis, kad sampilo paviršius akmenų vainiko viduje buvo užmestas mažesniais akmenimis, kurie sudarė nelabai tankų grindinį. Grindinio akmenų dydis – 10 × 10, 10 × 12, 10 × 15, 18 × 20, 13 × 17, 12 × 13, 6 × 12 cm ir pan.

Pilkapyje kapų ir pavienių daiktų nerasta.

XVII pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyno rytinėje dalyje, prie pat XV pilkapio, nuo jo į PR 135° kryptimi. XVII pilkapio sampilo dydis buvo 5,7 × 7,3 m, aukštis – 0,45 m. Sampilo centre buvo iškasta nedidelė duo-

butė. Sampilo rytinė dalis buvo apardyta – per ją ejo lauko keliukas.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šio smėlio sluoksnis sampilo centre buvo iki 40–65 cm gylio. Po juo buvo aptiktas pilkapio pagrindas – 10–20 cm storio degusių ir pelenų sluoksnis. Po pagrindu vietomis buvo iki 5 cm storio švaraus balto smėlio sluoksnis (žr. 10 pav.). Įžemis – švarus geltonas smėlis pilkapio centre buvo pasiektas 1 m gylyje.

Sampilo centrinė dalis buvo šiek tiek apardyta dviejų krikščioniškojo laikotarpio kapų.

Iškasus pilkapį atsidengė akmenų vainiko liekanos (85 pav.). Vainikas geriausiai buvo išlikęs sampilo pietvakarinėje dalyje (plg. 7 pav.). Čia gulėjo didžiulis 85 × 260 cm akmuo, kuris, atrodo, šioje vietoje jau buvo pilant pilkapį. Prie jo buvo savotiškai priderinti kiti vainiko akmenys, kurių didesni buvo 33 × 45, 30 × 35, 35 × 35, 40 × 60 cm dydžio, mažiausi – 10 × 10, 15 × 18 ir 10 × 15 cm dydžio. Keletas įvairaus dydžio akmenų buvo ir pilkapio šiaurės vakarinėje dalyje, o rytinėje dalyje vainikas buvo beveik visai suardytas. Vis dėlto pasisekė nustatyti, kad akmenų vainiko skersmuo rytų–vakarų kryptimi vidinėje pusėje buvo 4,3 m, išorinėje – 4,8 m.

Kapas Nr. 1. Sampilo centrinėje dalyje, 70 cm gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus kelis dantis, kaukolės kaulų fragmentus, kairiosios rankos žastikaulio fragmentą.

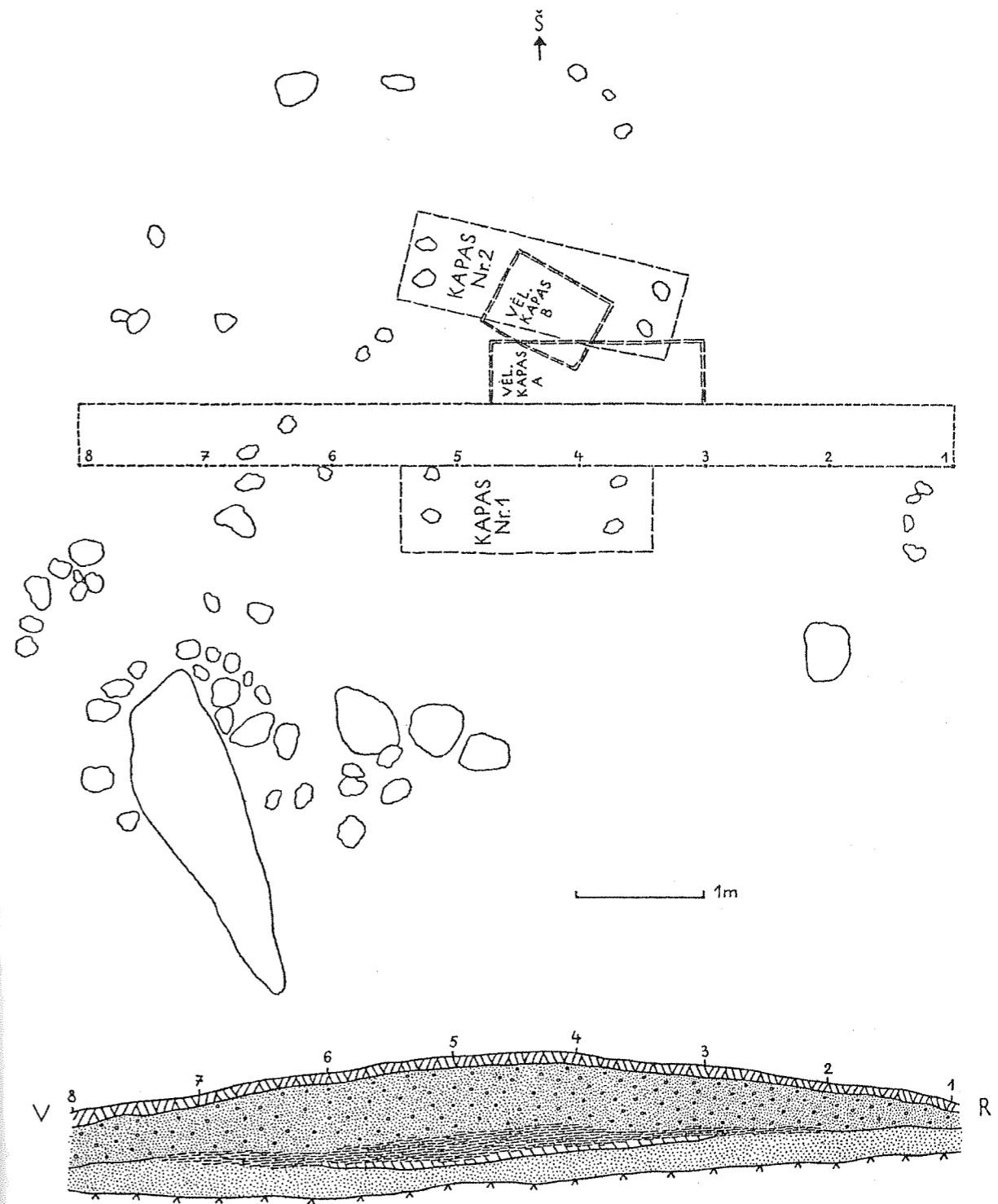
Kapo galvūgalyje ir kojūgalyje buvo po 2 akmenis. Galvūgalyje buvo 11 × 12 ir 10 × 15 cm dydžio akmenys. Atstumas tarp jų – 24 cm. Kojūgalyje buvo 10 × 15 ir 10 × 15 cm dydžio akmenys. Atstumas tarp jų – 23 cm. Tarp galvūgalio ir kojūgalio akmenų buvo 1,4 m atstumas.

Mirusiojo krūtinės dešinėje pusėje, per 33 cm nuo mirusiojo dantų buvo rastas geležinio smeigtuko fragmentas. Juosmens srityje, įžambiai mirusiojo laidojimo kryptiai gulėjo geležinis įmovinis kirvis (36:6 pav.; AR 554:149). Jo ašmenys buvo atsukti į mirusįjį, įmova – išorės link. Kirvio ilgis – 18 cm, ašmenų plotis – 4,8 cm. Po kirviu buvo likę audinio fragmentų.

Mirusysis buvo laidotas galva į vakarus.

Kapas buvo pilkapio pagrindo lygyje, gal kiek žemiau pelenų sluoksnelio.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

85 pav. XVII pilkapio planas

Abb. 85. Plan des Grabhügels XVII.

Kapas Nr. 2. Sampilo šiaurinėje dalyje, 60 cm gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę. Buvo likę 4 akmenys, buvę po 2 mirusiojo galvūgalyje ir kojūgalyje. Galvūgaliu akmenų dydis – 10 × 15 ir 13 × 18 cm, atstumas tarp jų – 23 cm. Kojūgaliu akmenų dydis – 10 × 13 ir 8 × 15 cm, atstumas tarp jų – 10 cm. Atstumas tarp galvūgaliu ir kojūgaliu akmenų – 1,6 m.

Greta dešiniojo galvūgaliu akmens, jo vidinėje pusėje rastas sutrupėjęs geležinis smeigtukas ar yla.

Sprendžiant pagal akmenų padėtį, mirusysis laidotas galva į PR 105° kryptimi.

Kapas buvo suardytas kasant duobes vėlyviesiems krikščioniškojo laikotarpio kapams.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Atsitiktiniai radiniai. Rasta keletas senojo geležies amžiaus daiktų, kilusių iš suardytų kapų. Tai žalvarinis apvalus karolis (34:7 pav.; AR 554:151), žalvarinis 6 įvijų žiedas (34:6 pav.; AR 554:150), apvalus raudono emalio karolis, puoštas geltonomis akutėmis ir žaliomis juostelėmis (TM 223g variantas). Žiedo skersmuo – 2,1 cm. Karolis buvo sutrupėjęs. Galbūt dalis šių daiktų buvo iš suardyto kapo Nr. 2.

XVIII pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyno rytinėje dalyje, į šiaurę–šiaurės rytus nuo XVII pilkapio, prie pat jo (sampilai lietėsi). XVIII pilkapio sampilo dydis buvo 8 × 9 m, aukštis – apie 0,3–0,5 m. Rytinėje pusėje sampilas buvo apardytas – per jį ėjo lauko keliukas.

Sampilas buvo supiltas iš pilkšvo maišyto smėlio. Šio smėlio sluoksnis tęsiasi iki 50–60 cm gylio. Po juo buvo pilkapio pagrindas – degėsių ir pelenų sluoksnis, kurio storis vietomis buvo nuo 10 iki 20 cm. Žemiau pagrindo atsidengė švaraus balto smėlio sluoksnis. Vietomis ir šis sluoksnis buvo iki 10 cm storio. Dar žemiau buvo maišytas geltonas smėlis. 0,9–1 m gylyje pilkapio centre buvo pasiektas įžemis – švarus geltonas smėlis.

Sampilo pietinė dalis buvo apardyta dviejų vėlyvųjų krikščioniškojo laikotarpio kapų.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad akmenų vainikas yra labai suardytas (86 pav.). Atrodo, buvo likę neišjudinti keli stambūs akmenys rytinėje pusėje, vienas – pietvakarinėje. Jų dydis – 36 × 56, 40 × 70, 40 × 60, 50 × 60 ir 35 × 60 cm. Kitur sampile buvo pavienių mažesnių akmenų. Jų dydis – 18 × 25,

20 × 21, 15 × 26, 12 × 18, 10 × 14, 8 × 8 cm ir pan. Vis dėlto pasisekė nustatyti vainiko skersmenį ŠR–PV kryptimi. Vidinėje pusėje jis buvo 4 m, išorinėje – 4,8 m.

Senojo geležies amžiaus kapų pilkapyje neaptikta. Galbūt vienas sunykęs ar suardytas kapas buvo sampilo vakarinėje dalyje, prie pat kontrolinės juostos, kv. 5–6. Čia ant pilkapio pagrindo aptikti 4 akmenys, buvę lyg kapo galvūgalyje ir kojūgalyje. Dar 2 akmenys ant pilkapio pagrindo rasti ir šiaurinėje sampilo pusėje. Jie taip pat galėjo priklausyti kapo galvūgaliui ar kojūgaliui.

Atsitiktiniai radiniai. Pilkapyje rasti keli senojo geležies amžiaus daiktai. Tai žalvarinis kryžinis kabutis (33:10 pav.; AR 554:152), žalvarinė grandelė iš apskrito pjūvio vielos, geležinio smeigtuko fragmentai. Daiktų chronologija – B2 periodas.

XIX pilkapis

Šis pilkapis buvo pilkapyno šiaurės rytinėje dalyje, per 2 m į ŠV 315° kryptimi nuo XV pilkapio. XIX pilkapio sampilo dydis – 9 × 10 m, aukštis – 0,5 m. Pilkapio sampilas buvo labai nuskleistas.

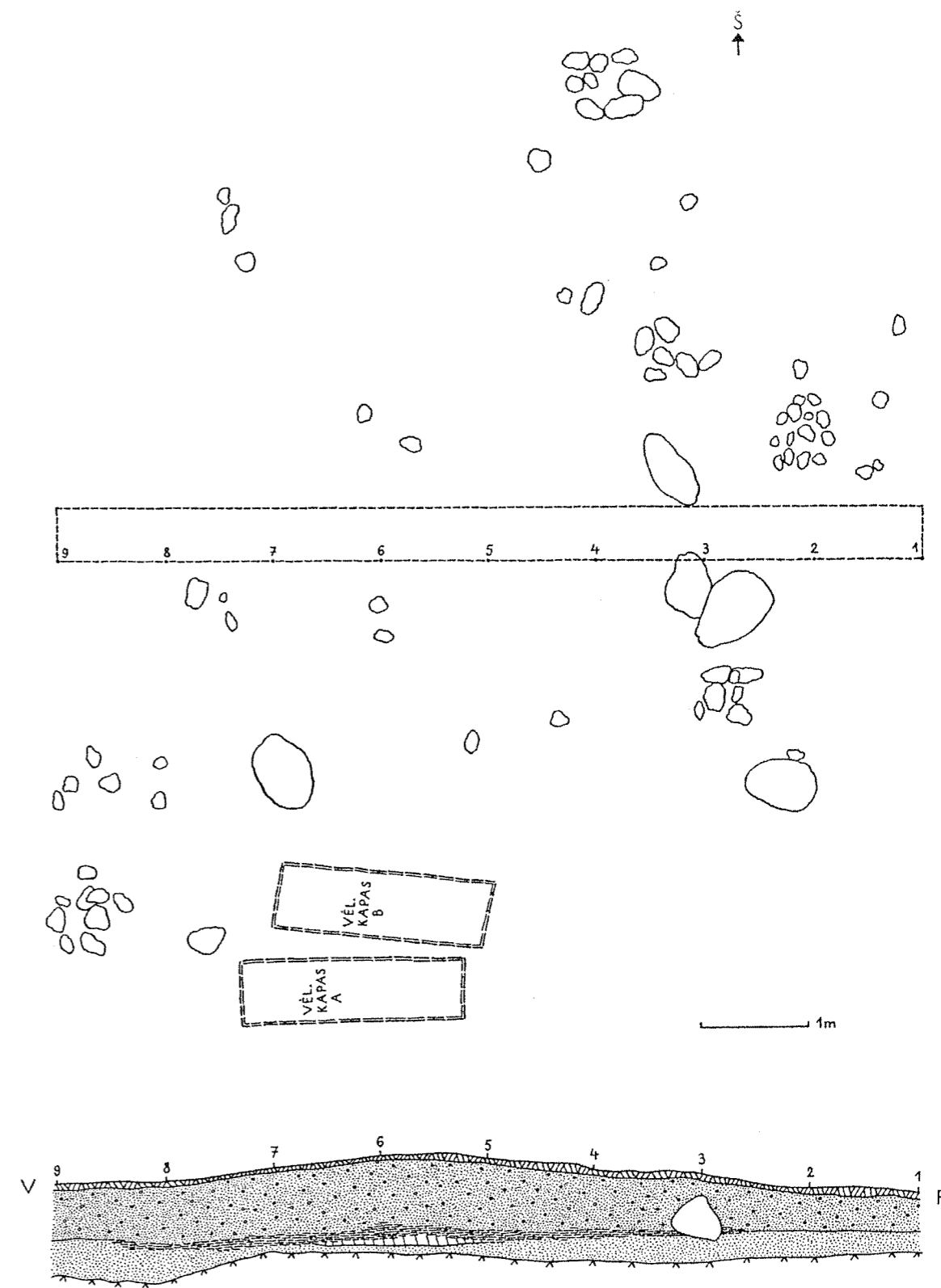
Sampilas buvo supiltas iš pilkšvos maišytos žemės. Šis sluoksnis vietomis tęsiasi iki 40–60 cm gylio. Šiame gylyje vietomis dar išsiskyrė pilkapio pagrindas – iki 10 cm storio degėsių ir pelenų sluoksnis.

Sampilo centrinė dalis, iš dalies ir vakarinis pakraštys buvo suardyti vėlyvųjų krikščioniškojo laikotarpio kapų. Jų pilkapyje rasta 7.

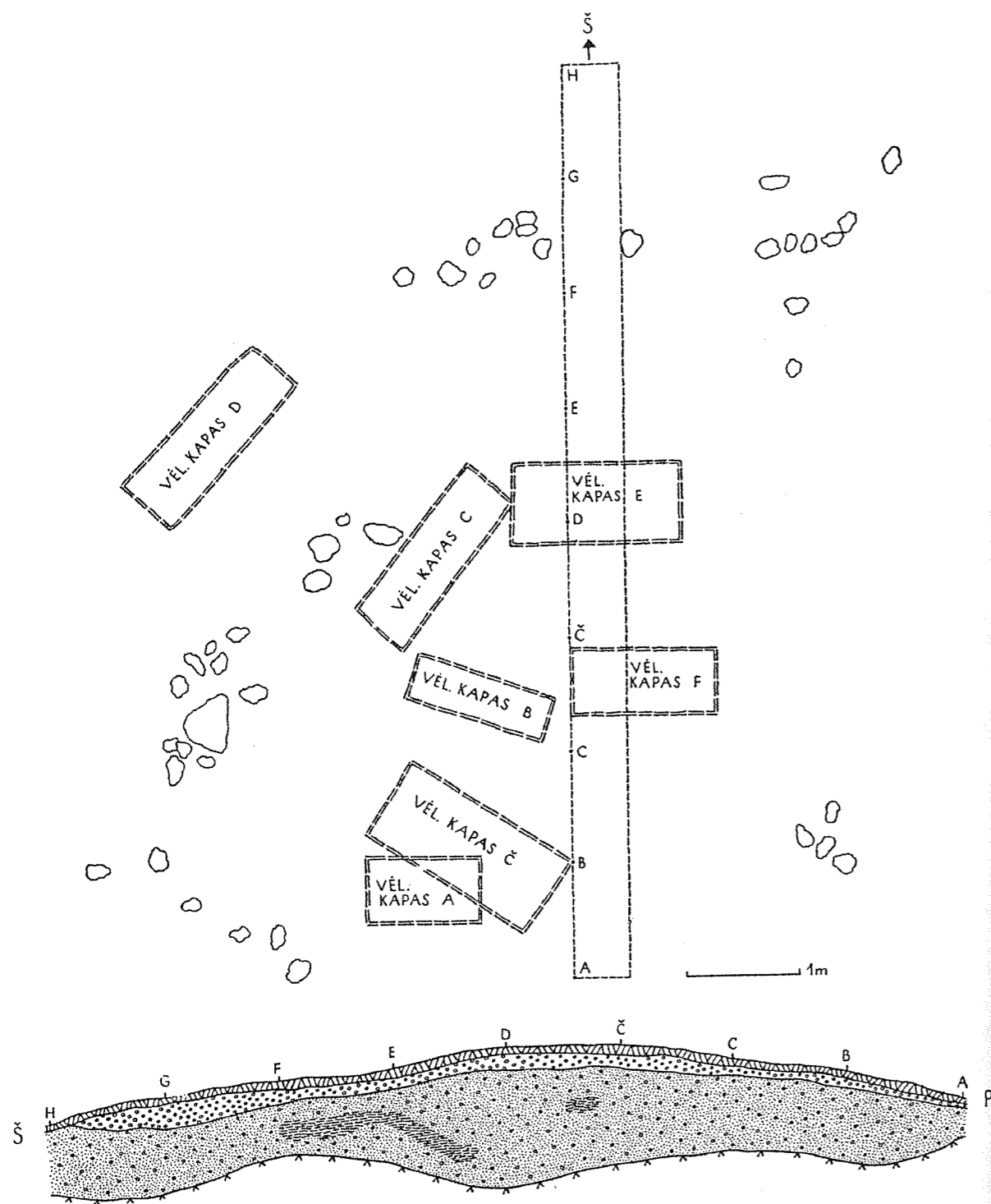
Sampilo vakarinėje pusėje rasta lipdytos keramikos brūkšniuotu paviršiumi šukių – gyvenvietės kultūrinio sluoksnio pėdsakų.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad akmenų vainikas yra suardytas (87 pav.). Įvairiose sampilo vietose dar buvo apie 40 akmenų, tačiau aiškesnės jų dėjimo tvarkos nepasisekė atsekti. Akmenų dydis – 40 × 50, 25 × 27, 18 × 20, 18 × 18, 12 × 20, 10 × 18, 10 × 12, 8 × 10 cm ir pan.

Atsitiktiniai radiniai. Senojo geležies amžiaus kapų pilkapyje nerasta, tačiau jų buvimą liudija kai kurie daiktai. Šiam laikotarpiui galima skirti geležinį įmoninį kirvį (39:1 pav.; AR 554:157), 2 žalvarines aplūžusias įvijines apyrankes (39:2, 3 pav.; AR 554:412). Kirvio ilgis – 19 cm, ašmenų plotis – 5,1 cm. Daiktų chronologija – senojo geležies amžiaus pirmoji pusė.

86 pav. XVIII pilkapio planas
Abb. 86. Plan des Grabhügels XVIII.

87 pav. XIX pilkapio planas
Abb. 87. Plan des Grabbügels XIX.

XX pilkapis (perkasa)

Buvo patikrinta buvusio pilkapio, greičiausiai nukasto 1925 m. tyrinėjimų metu, vieta. XX pilkapio sampilo liekanos buvo per 4 m į šiaurę nuo XV pilkapio. XX pilkapio sampilo dydis galėjo būti apie 7,3 × 8 m. Sampilo vietoje buvo matuota 5 × 6 m dydžio perkasa (88 pav.). Ilgosios perkasos kraštinės buvo iš pietų į šiaurę.

Perkasos pietrytinėje dalyje buvo keliolika akmenų, kurie kadaise galėjo priklausyti vainikui. Didžiausi akmenys buvo 22 × 25, 30 × 58, 40 × 40 ir 40 × 60 cm dydžio, mažiausi – 10 × 15, 12 × 18, 15 × 18 cm ir pan. dydžio. Akmenys buvo išjudinti, nes dalis jų buvo virš vėlyvųjų kapų.

Perkasos pakraščiuose 50–60 cm gylyje ir prie buvusio vainiko aptiktas pilkapio pagrindas – 5–15 cm storio degėsių ir angliukų sluoksnis.

Perkasoje ankstyvųjų kapų ir daiktų nerasta. Aptikti tik 4 vėlyvieji krikščioniškojo laikotarpio kapai.

XXI pilkapis (II perkasa)

Šis tik 1974 m. plane pažymėtas pilkapis buvo pilkapyne šiaurės rytinėje dalyje, prie pat XIX pilkapio, nuo pastarojo į vakarus. XXI pilkapio sampilo dydis – 5,1 × 6,5 m, aukštis iš šiaurės pusės – 0,8 m.

Sampilas buvo supiltas iš gelsvo ir pilkšvo maišyto smėlio. Jo sluoksnis sampilo centre buvo iki 30 cm gylio. 35–45 cm gylyje čia buvo pilkapio pagrindas – degėsių ir angliukų sluoksnis. 60 cm gylyje buvo įžemis – švarus geltonas smėlis.

Sampile vietomis buvo matyti tamsesnės žemės ploteliai, kuriuose buvo smulkių brūkšniuotosios keramikos fragmentų, molio tinko gabalų. Matyt, ir šio pilkapio sampilas iš dalies buvo supiltas iš gyvenvietės kultūrinio sluoksnio.

Iškasus pilkapį paaiškėjo, kad akmenų vainikas nebuvo ištaisai išlikęs (14 pav.). Jam galima skirti apie 70 akmenų. Akmenų dydis – 18 × 20, 20 × 30, 16 × 25, 16 × 20, 15 × 15, 12 × 18, 12 × 12, 8 × 18, 8 × 10, 6 × 12 cm ir pan. Vainikas buvo apskritas. Jo skersmuo vidinėje pusėje buvo 4 m, išorinėje – 4,5 m.

Kapas Nr. 1. Sampilo centre, 40 cm gylyje atsidadengė sunykęs vaiko kapas. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę. Kapo pietrytiniame gale buvo 2 akmenys. Jų dydis – 11 × 16 ir 10 × 15 cm, atstumas tarp jų – 4 cm. Kitame kapo gale per 64 cm nuo

pirmųjų akmenų buvo 3 akmenys. Jų dydis – 8 × 9, 6 × 8 ir 7 × 12 cm. Akmenys buvo padėti mirusiojo galvūgalyje ir kojūgalyje, tačiau mirusiojo laidojimo kryptis lieka neaiški.

Per 23 cm nuo pietinių akmenų į ŠV rasta žalvarinė pusiau apskrito pjūvio apyrankė užkeistais galais (36:2 pav.; AR 554:154). Dar toliau į ŠV rastas žalvarinis ažūrinis kabutis (36:1 pav.).

Kapas buvo ant pilkapio pagrindo.

Kapo chronologija – B2–B2/C1 periodas.

Kapas Nr. 2. Šalia kapo Nr. 1, nuo jo į pietus, 40 cm gylyje atsidadengė kitas vaiko kapas. Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus kaukolės kaulų fragmentus ir kelis dantis. Mirusiojo galvūgalyje buvo 2 akmenys, kurių dydis – 15 × 18 ir 10 × 16 cm. Atstumas tarp jų – 5 cm. Kojūgalyje taip pat buvo 2 akmenys. Jų dydis – 11 × 12 ir 8 × 10 cm, atstumas tarp jų – 10 cm. Atstumas tarp galvūgalio ir kojūgalio akmenų – 74 cm.

Prie pat mirusiojo dantų rastas sulūžęs žalvarinis ažūrinis kabutis (36:3 pav.). Jo viršutinė dalis neišlikusi. Per 16 cm nuo dantų, kojūgalio link, aptikta žalvarinė keturkampio pjūvio apyrankė siaurėjančiais galais (36:4 pav.; AR 554:156).

Miręs vaikas buvo laidotas galva į PR 120° kryptimi.

Kapas buvo ant pilkapio pagrindo.

Kapo chronologija – B2–B2/C1 periodas.

Kapas Nr. 3. Sampilo pietinėje dalyje, į pietus nuo kapo Nr. 2, 40 cm gylyje atsidadengė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę. Galvūgalyje buvo 2 akmenys. Jų dydis – 8 × 14 ir 9 × 13 cm, atstumas tarp jų – 11 cm. Per 82 cm nuo galvūgalio akmenų buvo kojūgalio akmenys. Pastarųjų dydis – 9 × 11 ir 11 × 13 cm. Atstumas tarp jų – 3 cm. Dar vienas akmuo buvo mirusiojo kairėje pusėje. Jo dydis – 11 × 16 cm.

Prie galvūgalio akmenų buvo aptiktos kelios sutrupėjusios žalvarinės įvijelės.

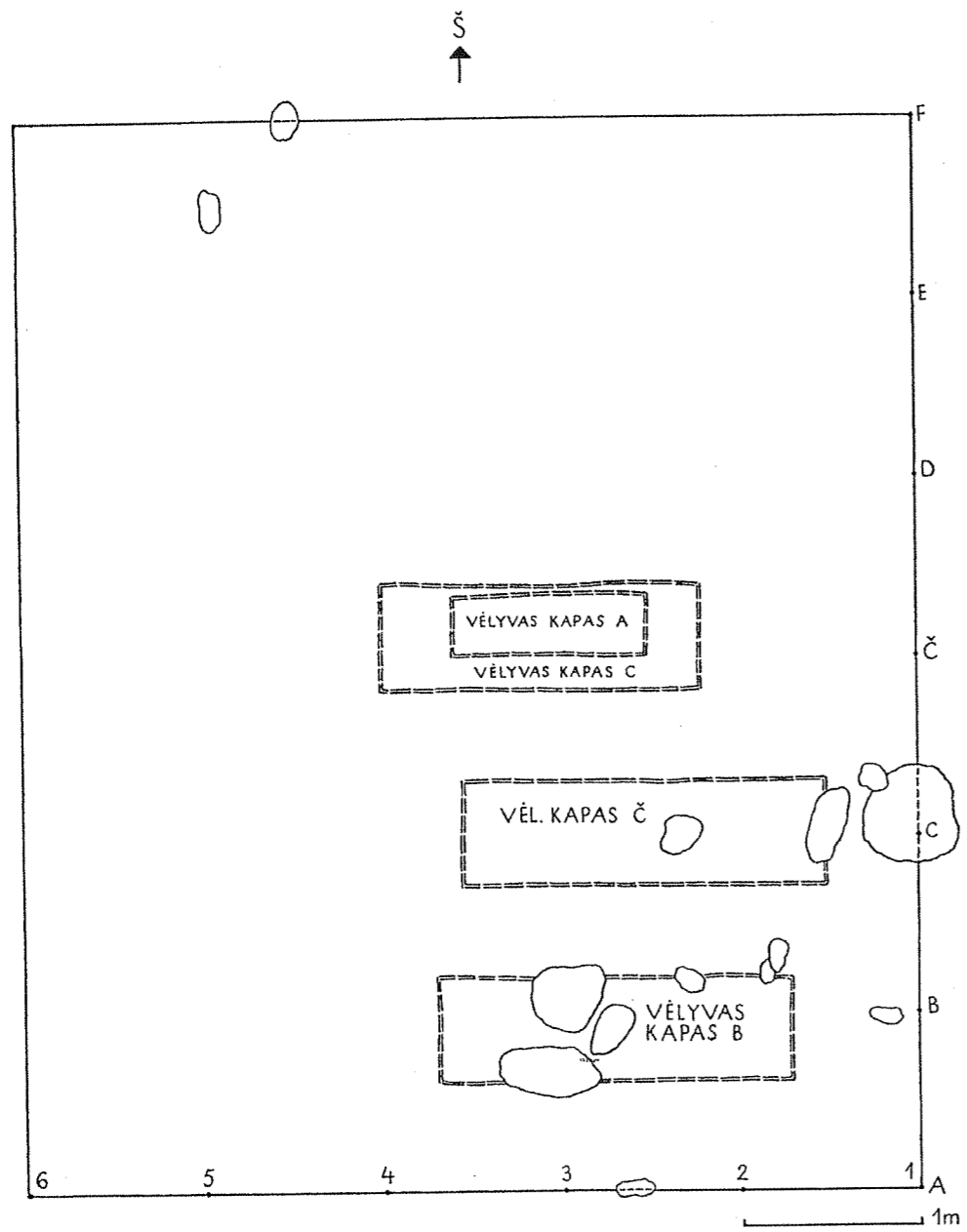
Kapas buvo virš pilkapio pagrindo.

Kapo chronologija – senojo geležies amžiaus pirmoji pusė.

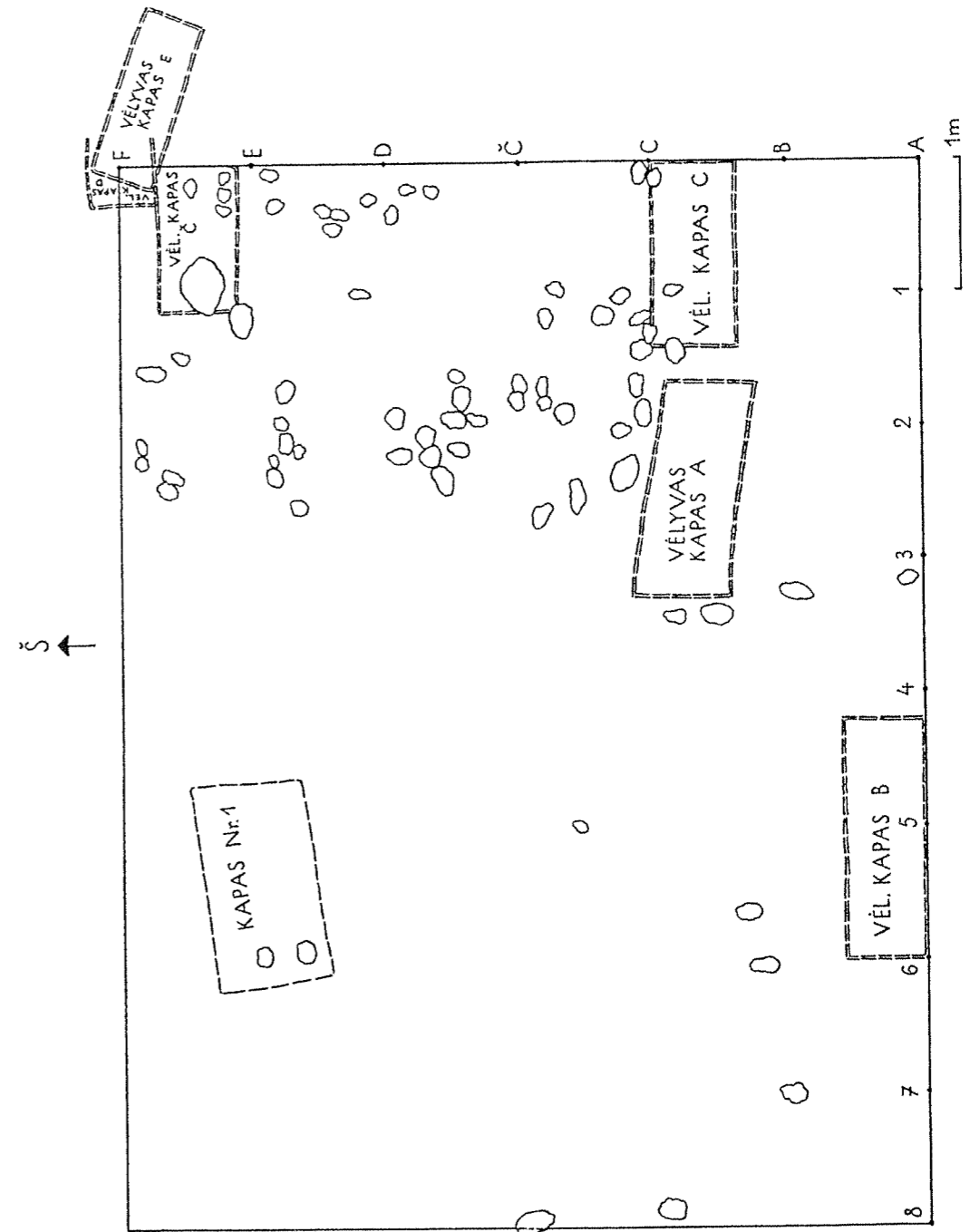
Atsitiktiniai radiniai. Pilkapyje, pietiniame sampilo pakraštyje, buvo rastas dar vienas senojo geležies amžiaus dirbinys – geležinis peilis lenkta įkote. Peilio galas buvo nulūžęs.

III perkasa

Ši perkasa buvo matuota į pietus nuo XXI pilkapio, siekiant patikrinti plotą tarp pilkapių (89 pav.). Per-

88 pav. XX pilkapio (perkasos) planas
 Abb. 88. Plan des Grabhügels (Grabungsfläche) XX.

89 pav. III perkasos planas
 Abb. 89. Plan der Grabungsfläche III.

kasos ilgis rytų–vakarų kryptimi buvo 8 m, plotis pietų–šiaurės kryptimi – 6 m.

Kapas Nr. 1. Perkasos ŠV dalyje, 35 cm gylyje atsidengė vyro kapas. Mirusiojo griaučiai buvo sunykę, išskyrus kelis dantis ir dešinėsios kojos kaulo fragmentą. Mirusiojo galvūgalyje buvo 2 akmenys. Jų dydis – 10 × 14 ir 12 × 14 cm. Atstumas tarp jų – 20 cm.

Per 8 cm nuo dantų, mirusiojo krūtinės srityje buvo rastas sutrupėjęs geležinis lazdelinis smeigtukas didelė galvute. Jos skersmuo – 4,1 cm. Kairėje mirusiojo pusėje, šalia kairiosios kojos, ašmenimis įbestas į žemę buvo geležinis siauraašmenis pentinis kirvis (50 pav.; AR 554:159). Jo kotas buvo atsuktas kojūgalio link. Kirvio ilgis – 15 cm, ašmenų plotis – 4,4 cm.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – senasis geležies amžius.

Kapo aplinkumoje buvo degėsių ir angliukų – lyg pilkapio pagrindas. Galimas daiktas, kad perkasa buvo iškasta suardyto pilkapio vietoje.

Perkasoje dar buvo aptikta nemažai įvairaus dydžio akmenų, tačiau aiškesnės jų tvarkos nepasisekė

atsekti. Perkasoje buvo aptikti 6 vėlyvieji krikščioniškojo laikotarpio kapai.

Atsitiktiniai radiniai pilkapyno teritorijoje

Minėta, kad pilkapyno tyrinėjimų metu iš vietos gyventojų A. V. Sadausko buvo gauta keletas daiktų, rastų apardytuose pilkapiuose. Dar keli daiktai rasti pilkapyno teritorijoje.

Senajam geležies amžiui priklauso apvalus raudono emalio karolis, puoštas geltonomis ir žaliomis akutėmis bei žaliomis juostelėmis (TM 223g variantas; 33:7 pav.; AR 554:162), žalvarinė labai profiliuota segė (33:9 pav.; AR 554:164), žalvarinis įvijinis žiedas su atlenkais į išorę galais (33:8 pav.). Daiktų chronologija – B2–C2 periodai.

Vėlyvajam geležies amžiui reikėtų skirti žalvarinę įviją iš pusiau apskrito pjūvio vielos (62:9 pav.; AR 554:165), žalvarinę apyrančią stilizuotais gyvuliniais galais (62:8 pav.; AR 554:166), geležinio juostinio ietigalio plunksną (61:7 pav.; AR 554:163), žalvarines trapecines skardeles-pakabučius (62:6, 7 pav.). Daiktų chronologija – X a.

2 priedas

Vėlyvieji krikščioniškojo laikotarpio kapai

Kaip minėta, Pajuosčio pilkapyno teritorijoje laidota ir XVI–XIX a., kada čia buvo kaimo kapinės. Vėlyvųjų krikščioniškojo laikotarpio kapų rasta beveik visuose pilkapiuose (žr. 19–22, 77–81, 83–87 pav.), tarp pilkapių iškastose perkasoje (89, 90 pav.). Iš viso Pajuostyje buvo aptiktas 91 vėlyvasis kapas. Šių kapų kadaise buvo daugiau, tačiau dėl netvarkingos laidosenos dalis jų buvo suardyta. Kai kuriuose pilkapiuose vietomis buvo aptikta pavienių žmonių kaulų ar daiktų, kilusių iš suardyto kapų. Daugiausia tai buvo XVII a. ar XVIII a. pr. monetos, kai kurie papuošalai.

Archeologiniu požiūriu vėlyvieji kapai nėra labai įdomūs. Net 34 kapai, t. y. daugiau nei trečdalis atidengtų, buvo visai be įkapių, kituose kapuose aptiktas vienas kitas papuošalas, keliuose kapuose – krikščionių tikėjimo atributų. Todėl toliau pateikiami tik patys bendriausi krikščioniškų kapų laidosenos bruožai.

Laidosena

Mirusieji Pajuosčio (Budrionių) kaimo kapinėse buvo laidoti nedeginti. Kapų gylis nuo žemės paviršiaus tyrinėjimų metu buvo nuo 30 cm iki 1,4 m. Dauguma mirusiųjų buvo laidota su karštais. Dalyje kapų aptikta dar nesupuvusių karstų lentų, kai kuriuose kapuose tik jų pėdsakų – lentų fragmentų ar geležinių vinių.

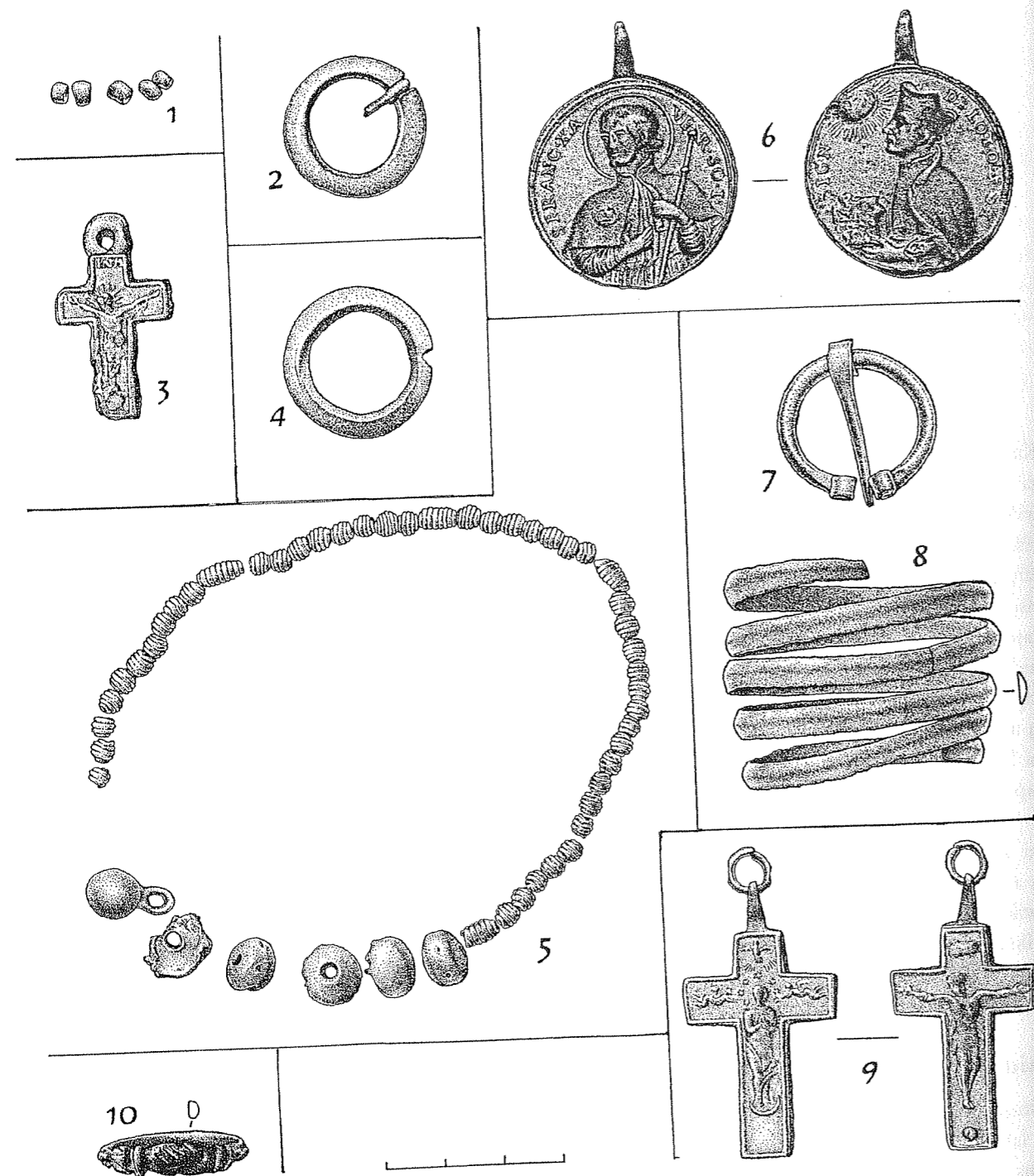
Mirusieji guldėti aukštiekninkai, ištiestomis kojomis. Rankų padėtis įvairi. Dauguma mirusiųjų laidoti galva į vakarus, kartais pasitaikydavo nedidelių nukrypimų į šiaurės vakarus ar pietvakarius. Kai

kuriuose kapuose mirusieji laidoti galva į šiaurę ar pietryčius.

Įkapės nėra gausios. Daugiausia tai yra daiktai, įjėję į XVI–XIX a. drabužių komplektus. Moterų kapuose rasta kaklo apvarų. Kape Nr. 21 apvarą sudarė apvalūs ir pailgi žydro stiklo karoliai, puošti aplink einančiais grioveliais, apvalūs alavo karoliai ir alavinis kabutis su kilpele viršuje (90:5 pav.). Kape Nr. 63 apvarą sudarė apvalūs ir apvalūs suploti bespalvio stiklo, juodi neperšviečiami, žali neperšviečiami, žydri ir melsvi peršviečiamo stiklo karoliukai (91:2 pav.). Apvaroje buvo net 466 karoliai. Panašių įvairiaspalvių stiklo karolių apvaros buvo rastos kapuose Nr. 71 ir 72 (92:1, 2 pav.), tokių karolių apvarų atsitiktinai rasta ir XV pilkapio plote (93:7, 8 pav.).

Kape Nr. 68 buvo aptikta kaklo apvara, kurią sudarė juodi ir mėlyni kamuoti, apvalūs kamuoti skaidraus peršviečiamo stiklo, raudono peršviečiamo stiklo, mėlyno tamsaus ir šviesaus peršviečiamo stiklo, žydro neperšviečiamo stiklo, mėlyno neperšviečiamo stiklo su juostelėmis ir akutėmis karoliai (94 pav.). Tai puošniausia karolių apvara, aptikta vėlyvuosiuose kapuose. Panašių mėlynų kamuotų neperšviečiamo stiklo karolių apvara buvo rasta Drašėikių senkapyje, Biržų r., moters kape Nr. 4 (Songailaitė, 2001, p. 113–114, paveikslas įklijoje), kuris datuojamas XVII a. Galbūt ir Pajuosčio kapo Nr. 68 apvarą galima skirti XVII a.

Mergaitės kape Nr. 5 buvo rasta nedidelė baltų apskritų, apskritų suplotų ir cilindro formos stiklo karolių apvarėlė (90:1 pav.), moters kape Nr. 62 – apskritas mėlyno stiklo karoliukas (95:3 pav.).

90 pav. Kapas Nr. 5. 1 – karoliai. Kapas Nr. 11. 2 – segė. Kapas Nr. 9. 3 – kryželis. Kapas Nr. 13. 4 – segė. Kapas Nr. 21. 5 – kaklo apvara. Kapas Nr. 24. 6 – jėzuitų medalis. Kapas Nr. 28. 7 – pasaginė segė, 8 – įvijinė apyrankė. Kapas Nr. 34. 9 – kryželis. Kapas Nr. 46. 10 – žiedas. 1 – stiklas, 2, 4, 6–10 – žalvaris, 3 – alavas, 5 – stiklas ir alavas

Abb. 90. Grab 5. 1 – Perlen. Grab 11. 2 – Fibel. Grab 9. 3 – Kreuzlein. Grab 13. 4 – Fibel. Grab 21. 5 – Halskette. Grab 24. 6 – Jesuitenmedaille. Grab 28. 7 – Hufeisenfibel, 8 – Spiralarmring. Grab 34. 9 – Kreuzlein. Grab 46. 10 – Fingerring. 1 – Glas, 2, 4, 6–10 – Bronze, 3 – Zinn, 5 – Glas und Zinn.

91 pav. Kapas Nr. 63. 1 – segė, 2 – karolių apvara. 1 – žalvaris, 2 – stiklas

Abb. 91. Grab 63. 1 – Fibel, 2 – Perlenkette. 1 – Bronze, 2 – Glas.

Iš aptiktų krūtinės papuošalų reikia paminėti žalvarines seges. Nedidelė pasaginė segė cilindriniais galais rasta kape Nr. 28 (90:7 pav.). Segės skersmuo – 2,6 cm. Kape ji aptikta su žalvarine įvijine apyranke, geležiniu peiliu medinėmis kriaunomis. Kapo kompleksas apytikriai gali būti datuojamas XV–XVI a.

III pilkapijo plote atsitiktinai rasta apskrita ažūrinė 3,8 cm skersmens segė (93:2 pav.). Jos geležinis liežuvėlis neišlikęs. Kape Nr. 11 ir vyro kape Nr. 13 rastos apskritos ažūrinės segės, padarytos iš kamuoto pjūvio juostelės (90:2, 4 pav.). Jų skersmuo – 2,4–2,5 cm. Kapo Nr. 13 segutė turėjo geležinį liežuvėlį, kuris neišliko. Moters kape Nr. 63 rasta apskrita segutė, padaryta iš apskrito pjūvio juostelės (91:1 pav.). Segės skersmuo – 2,1 cm. Jos liežuvėlis yra nulūžęs. Šias seges sunku tiksliau datuoti, kadangi kapuose nebuvo monetų, o kape Nr. 63 rasta tik karolių apvara. Galbūt šiek tiek aiškesnis didesnės segės datavimas. Panašių segių Mažeikių kapinyne, Šiaulių r., aptikta su XVI a. vidurio monetomis (Vaškevičiūtė, 1995, p. 294, pav. 11:4, 5). Tikriausiai ir Pajuosčio III pilkapyje rasta segė priklausė XVI a. kapui.

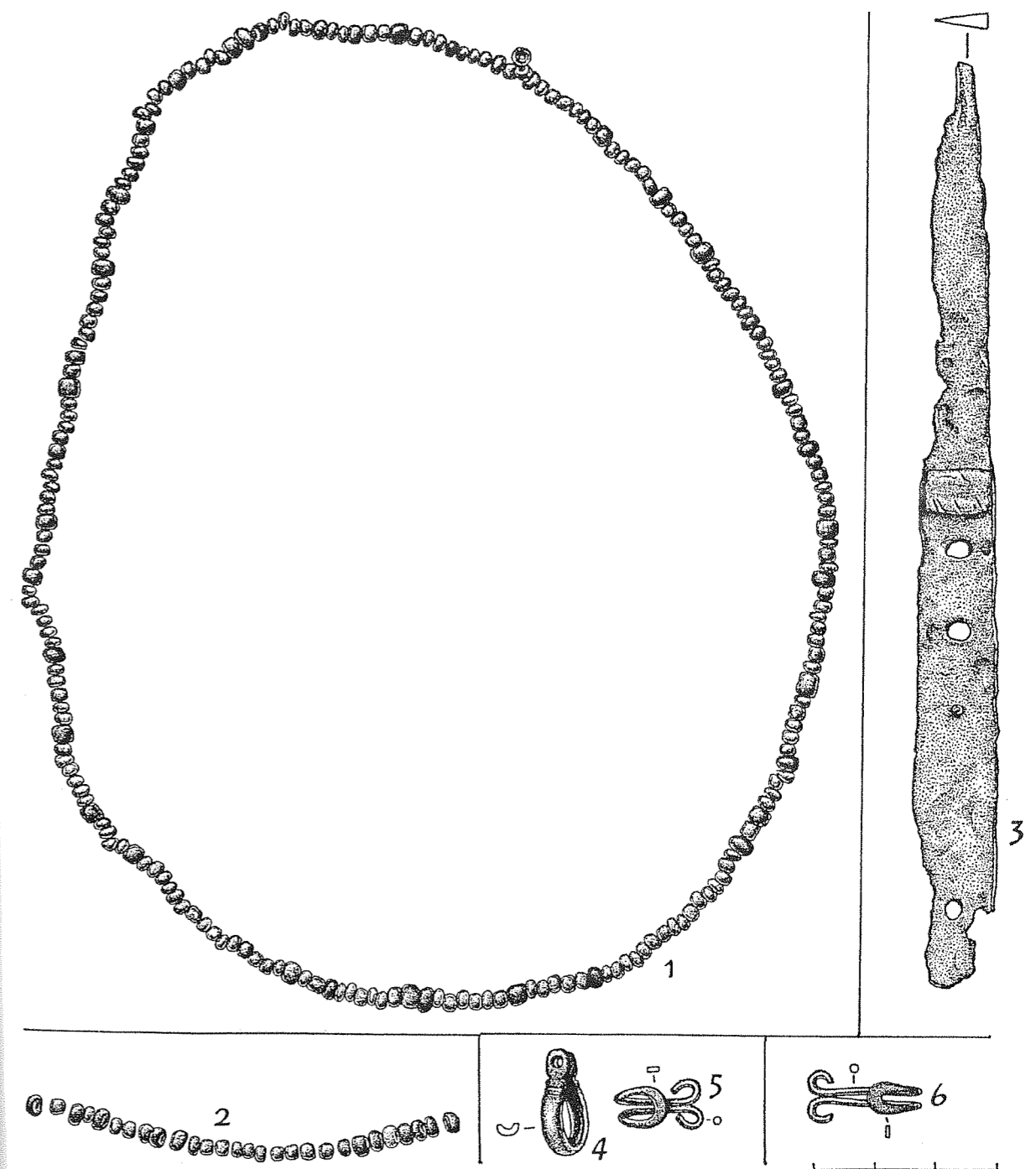
Negausūs ir rankų papuošalai. Kape Nr. 28 aptikta žalvarinė 6 įvijų apyrankė, padaryta iš pusiau apskrito pjūvio juostelės (90:8 pav.). Apyrankė apilūžusi. Jos skersmuo – apie 4,5 cm. Kapo kompleksas datuotas XV–XVI a. Atsitiktinai rasti 2 uždari pusiau apskrito pjūvio žiedai. Sidabrinis žiedas rastas XV pilkapijo plote (93:5 pav.). Žiedo skersmuo – 2,3 cm. Žalvarinis pusiau apskrito pjūvio sulaužytas žiedas šiek tiek platesne priekine dalimi rastas XI pilkapijo plote (93:4 pav.). Jo skersmuo – 1,7 cm. Šiuos abu žiedus sunku tiksliau datuoti. Dar vienas žalvarinis nedidelis uždaras juostinis žiedelis atsitiktinai rastas X pilkapijo plote (93:3 pav.). Atrodo, jo priekinėje dalyje buvusi monograma „IHS“, kuri sunkiai įskaitoma, nes raidės nudilusios. Tokio tipo žiedų aptinkama vėlyvų senkapių kapuose, datuojuose XVI–XVII a. monetomis (plg. Vaškevičiūtė, 1995, p. 296, pav. 14:5, 6). Dar vienas žalvarinis žiedas rastas kape Nr. 46. Šio žiedo priekinė dalis kiek praplatinta, vidurinėje dalyje vaizduojama lyg sunerti rankų pirštai (90:10 pav.). Žiedo skersmuo – 2,4 cm. Žiedas kape rastas su XVII a. pirmosios pusės monetomis. Sunykusių žalvarinių žiedų rasta dar keliuose kapuose.

Iš smulkių daiktų, susijusių su mirusiųjų drabužiais, galima paminėti dar kelis. Moters kape Nr. 89 aptiktas nedidelis sidabrinis smeigtukas plaukams susegti rutulio formos galvute. Smeigtuko ilgis – 4,3 cm. Smeigtukas neišliko. Jį pagal tame kape rastas monetas galima datuoti XVI a. antrąja puse. Tokių smeigtukų-segtukų yra aptikta Rumšiškių kapinyne (Kaišiadorių r.) moterų ir mergaičių kapuose (Urbanavičius, 1970, p. 20, pav. 12:10). Vytauto Urbanavičiaus nuomone, tokie smeigtukai-segtukai buvo naudojami ne tik plaukams susegti, bet taip pat galvos dangai ar vainikui prie plaukų prismeigti. Lietuvoje jie jau buvo paplitę XIV–XV a.

Drabužiams susegti naudotos žalvarinės kabės. Kabės paprastai susideda iš dviejų dalių – kilpelės ir kabliuko. Kabliukas ir kilpelė rasti vyro kape Nr. 44 (92:4, 5 pav.), kabliukas juosmens srityje – kape Nr. 9, dvi kilpelės kairiosios alkūnės srityje – moters kape Nr. 40, du kabliukai ir kilpelių liekanos – kape Nr. 16 krūtinės srityje. Kabių rasta ir atsitiktinai (X pilkapijo plotas, 92:6 pav.). Taigi vyrams kabėmis galėjo būti susegamos kelnės, moterims – įvairūs drabužiai krūtinės srityje. Visi kabliukai sulenkinti iš apskrito pjūvio vielos, kuri priekinėje dalyje suplokštinta. Kabliukų ilgis – 1,4–1,9 cm. Taip gaminta ir dauguma kilpelių. Tik kape Nr. 44 rasta kilpelė, padaryta iš pusiau apskrito pjūvio juostelės, kurios galai baigiasi skylutėmis pritvirtinti prie audinio (92:4 pav.). Jos ilgis – 1,8 cm, apskritimo skersmuo – 1,1 cm.

Kai kuriuose minėtuose kapuose kabių rasta su XVII a. pirmosios pusės (k. Nr. 16) ar nenustatytais monetomis (k. Nr. 40). Kabės – gana dažnas radinys Lietuvos vėlyvuosiuose kapinyuose. Jų aptikta minėtame Rumšiškių kapinyne, Šapnagių kapinyne, Akmenės r., ir kt. (plg. Varnas, Ivanauskas, 1987, p. 27–28).

Pajuosčio kapinyne rasta tik keletas darbo įrankių – geležinių peilių medinėmis kriaunomis. Geriau išlikęs peilis aptiktas kape Nr. 86 (92:3 pav.). Peilio ilgis – 15,5 cm. Kitas peilis rastas kape Nr. 52 (95:2 pav.) kartu su XVI a. monetomis. Peilio ilgis – 15 cm. Vienas peilis atsitiktinai rastas XIX pilkapijo plote (93:10 pav.). Dar vienas peilis rastas kape Nr. 28, kuris datuotas XV–XVI a. Pastarojo peilio kriaunos buvo puoštos skersinėmis žalvarinių vielučių juostelėmis. Peilis buvo sulūžęs į kelis gabalus. Jo ilgis – apie 18 cm. Peilių negalima traktuoti kaip

92 pav. Kapas Nr. 71. 1 – karolių apvara. Kapas Nr. 72. 2 – karoliai. Kapas Nr. 86. 3 – peilis. Kapas Nr. 44. 4, 5 – kabė (kilpelė ir kabliukas). Atsitiktinis radinys (X pilkapijo plotas). 6 – kabės kabliukas. 1, 2 – stiklas, 3 – geležis, 4–6 – žalvaris

Abb. 92. Grab 71. 1 – Perlenkette. Grab 72. 2 – Perlen. Grab 86. 3 – Messer. Grab 44. 4, 5 – Haken- und Ösenverschluss. Einzelfund (die Fläche des Grabhügels X). 6 – Hakenverschluss. 1, 2 – Glas, 3 – Eisen, 4–6 – Bronze.

papildomų įkapių, kadangi jie įėjo į XV–XVI a. drabužių kompleksą.

Buitiniams daiktams reikia skirti kaulinį cilindro pavidalo dirbinį, kurio likusi tik dalis (93:9 pav.). Šis daiktas puoštas aplink einančiais grioveliais, raneliais. Tyrinėjimų metu šis daiktas XVII pilkapiu radinių sąrašė buvo pavadintas kauliniu karoliu. Tačiau greičiausiai tai yra kaulinės adatinės fragmentas. Kaulinės adatinės, puoštos aplink einančiais grioveliais, yra rastos Sarių kapinyne, Švenčionių r. (Kuncienė, 1979, pav. 16:1), Liepiniškių kapinyne, Utenos r. (Urbanavičius, 1974, pav. 3:16), Jakštaičių kapinyne, Šiaulių r. (Urbanavičius, 1979, p. 133, pav. 11:10). Jos rastos XV–XVII a. kapuose.

Pajuosčio adatinės fragmentą sunku tiksliau datuoti. Galbūt adatinė buvo įdėta į XVII a. moters kapą.

Dalį radinių Pajuosčio vėlyvuosiuose kapuose sudaro krikščionių tikėjimo atributai. Kape Nr. 9 buvo rastas alavinis kryželis, kurio geriau išlikusi tik viena pusė (90:3 pav.). Joje pavaizduotas Nukryžiuotasis, virš jo dar likusios raidės „IN...“. Kryželio aukštis – 3,4 cm, plotis – 1,9 cm. Kitas labai panašus alavinis kryželis atsitiktinai rastas III pilkapiu plote (93:1 pav.). Kilpelė viršuje yra nulūžusi. Vienoje kryželio pusėje yra Nukryžiuotasis, virš jo galvos – dviejų eilučių įrašas „IN RI“. Antroji pusė blogai išlikusi. Joje buvusi kažkokia figūra (Švč. Mergelės Marijos?) ir likę užrašo likučiai „R.S.T“. Kryželio aukštis – 3,6 cm, plotis – 1,9 cm.

Moters kape Nr. 34 rastas žalvarinis kryželis, kurio viršuje į kilpelę įverta grandelė (90:9 pav.). Vienoje kryželio pusėje pavaizduotas Nukryžiuotasis, kitoje ant pusmėnulio stovi Švč. Mergelė Marija, virš jos – balandis (Šv. Dvasia), galvos šonuose – 2 angeliukai. Kryželio aukštis – 4,6 cm, plotis – 2,5 cm. Moters kape Nr. 66 buvo rasti žalvarinis kryželis ir medalikėlis. Kryželio kilpelėje yra grandelė (95:5 pav.). Vienoje jo pusėje yra Nukryžiuotasis, kitoje ant pusmėnulio – Švč. Mergelė Marija. Marijos galvos šonuose dar galima perskaityti užrašą „MARIA MATER“, po mėnulio – „GRATIA“. Kryželio aukštis – 3,9 cm, plotis – 1,9 cm. Medalikėlis yra apskritas, su kilpele ir įverta grandele viršuje (95:4 pav.). Vienoje jo pusėje yra Jėzaus Širdies atvaizdas, kitoje – nudilęs kažkokio šventojo biustas. Medalikėlio skersmuo – 1,8 cm.

Kapuose kryželiai buvo rasti prie mirusiųjų šonų, pirštų kauliukų vietoje. Matyt, kryželiai mirusiesiems galėjo būti įdedami į rankas. Medalikėlis kape aptiktas mirusiosios krūtinės srityje, po kaklu.

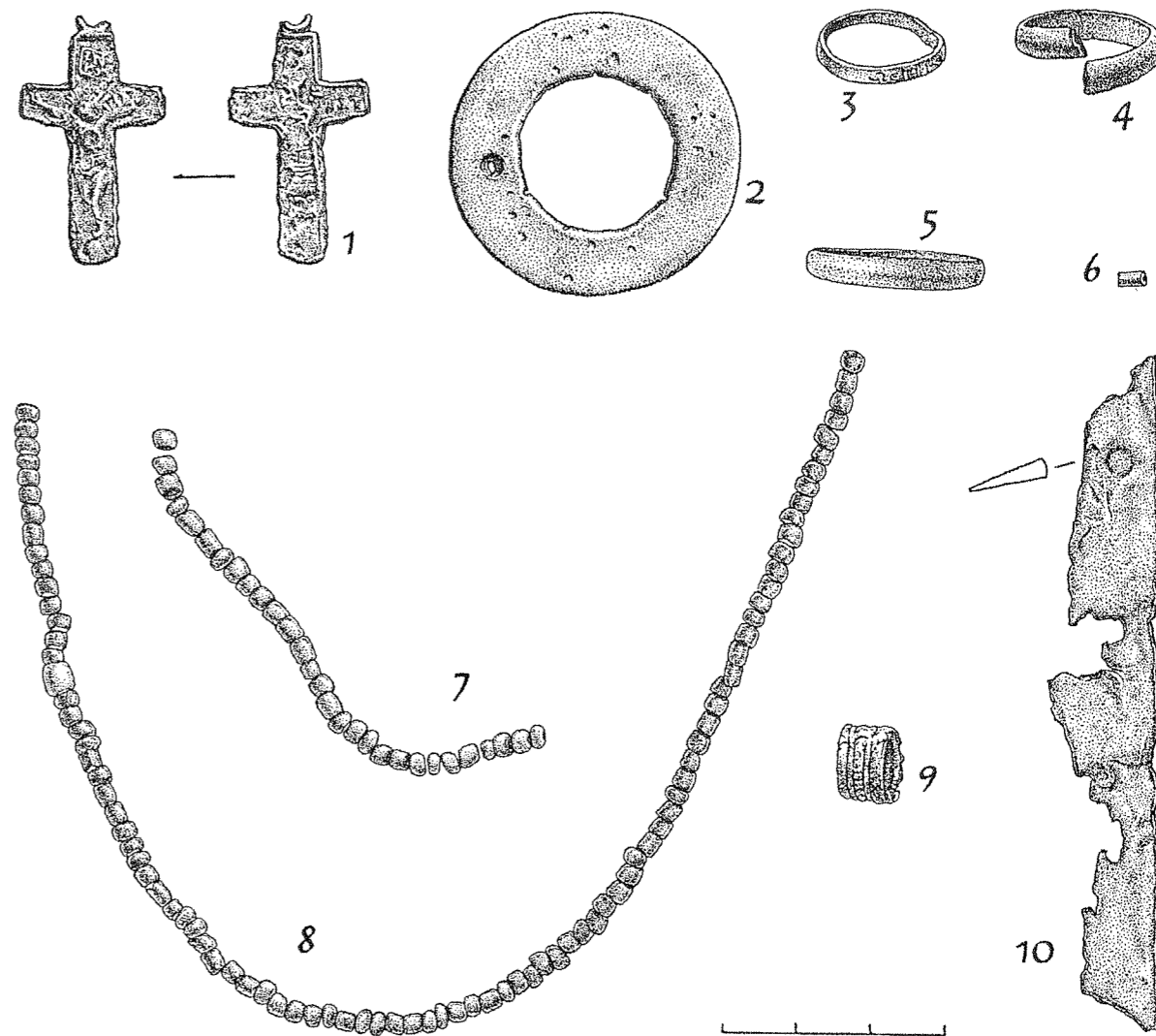
Moters kape Nr. 24 krūtinės srityje rastas žalvarinis medalis su kilpele (90:6 pav.). Vienoje medalio pusėje yra šventojo Pranciškaus Ksavero atvaizdas ir legenda „S. FRANC. XAVER. SO. I“, kitoje – jėzuitų vienuolių ordino įkūrėjo šventojo Ignato Lojolos atvaizdas ir legenda „S. IGN. DE LOIOL...N“. Medalio skersmuo – 3,5 cm. Kaip nurodė šių eilučių autoriui dabartinis Telšių vyskupijos valdytojas vyskupas Jonas Boruta, tokie medalai jėzuitų vienuolių būdavo nešiojami prie juostos arba rožančiaus*. Galbūt į Pajuosčio moters kapą medalis buvo įdėtas vietoj medalikėlio. Anksčiau autorių konsultavusių Ermitažo (Sankt Peterburgas) menotyrininkų nuomone, medalis kaldintas Italijoje tarp 1626 ir 1772 m., greičiausiai XVIII a. Šis medalis yra vienintelis tokio pobūdžio radinys vėlyvuosiuose Lietuvos kapinyuose.

Kitus krikščionių tikėjimo atributus – kryželius ir medalikėlį – sunku tiksliau datuoti, kadangi jie aptikti arba kapuose be monetų, arba atsitiktinai. Vis dėlto susidaro įspūdis, kad kryželiai ir medalikėliai dėti į labai vėlyvus, greičiausiai XVIII a. kapus.

Labai didelę radinių dalį sudaro monetos. Pajuostyje aptiktas 41 kapas, kuriame rasta monetų. Jų skaičius kapuose nevienodas. Daugiausia yra kapų, kuriuose rasta arba po 1 monetą (13 kapų), arba po 3 monetas (11 kapų). Kapai, kuriuose rastos 1–3 monetos, sudaro apie 65,1 proc. visų kapų, kuriuose rasta monetų, skaičiaus. Aptikti 5 kapai, kuriuose rastos 5–6 monetos, 3 kapai – kur 7–8 monetos, 2 kapai – kur 9 ar 10 monetų, 1 kapas – kur 14 monetų. Daugiausia monetų rasta kape Nr. 50 – net 23. Daugiau nei 20 monetų rasta ir kape Nr. 53. Monetų aptikta ir vyrų, ir moterų, ir vaikų kapuose. Vis dėlto daugiau monetų dėta į suaugusiųjų kapus.

Monetos kapuose aptiktos labai įvairiai. Gana dažnai jų dėta mirusiųjų galvos srityje: dešinėje galvos pusėje (kapai Nr. 18, 52, 53, 70, 87), kairėje galvos pusėje (kapai Nr. 41, 43, 49, 50, 51, 53, 78, 80, 84, 88), prie pakaušio (kapai Nr. 1, 50, 53, 57,

* Nuoširdus ačiū Jo eminencijai vyskupui J. Borutai S. J. už suteiktą informaciją.

93 pav. Atsitiktiniai radiniai (III pilkapiu plotas). 1 – kryželis, 2 – segė. Atsitiktinis radinys (X pilkapiu plotas). 3 – žiedas. Atsitiktinis radinys (XI pilkapiu plotas). 4 – žiedas. Atsitiktiniai radiniai (XV pilkapiu plotas). 5 – žiedas, 6–8 – karoliai. Atsitiktinis radinys (XVII pilkapiu plotas). 9 – adatinės fragmentas. Atsitiktinis radinys (XIX pilkapiu plotas). 10 – peilis. 1 – alavas, 2–5 – žalvaris, 6–8 – stiklas, 9 – kaulas, 10 – geležis

Abb. 93. Einzelfunde (die Fläche des Grabhügels III). 1 – Kreuzlein, 2 – Fibel. Einzelfund (die Fläche des Grabhügels X). 3 – Fingerring. Einzelfund (die Fläche des Grabhügels XI). 4 – Fingerring. Einzelfunde (die Fläche des Grabhügels XV). 5 – Fingerring, 6–8 – Perlen. Einzelfund (die Fläche des Grabhügels XVII). 9 – Bruchstück der Nadelschachtel. Einzelfund (die Fläche des Grabhügels XIX). 10 – Messer. 1 – Zinn, 2–5 – Bronze, 6–8 – Glas, 9 – Knochen, 10 – Eisen.

94 pav. Kapas Nr. 68. Karolių apvara. Stiklas

Abb. 94. Grab 68. Perlenkette. Glas.

77, 89, 90, 91), po galva (kapai Nr. 38, 42, 43, 51, 52, 78, 88, 89), netoli apatinio žandikaulio krūtinės srityje (k. Nr. 37), virš kaktos (k. Nr. 54). Monetų dėta mirusiųjų kairiojo (kapai Nr. 15, 38, 39, 48, 55) ar dešiniojo peties (kapai Nr. 50, 53, 78), krūtinės srityje (k. Nr. 16). Dažnai monetų aptinkama prie mirusiųjų rankų: dešinėsios alkūnės srityje (kapai Nr. 22, 40, 49, 58), prie kairiosios rankos pirštų (kapai Nr. 42, 46) ar po jais (k. Nr. 56), tarp dešinėsios rankos pirštų (k. Nr. 47). Matyt, kai kuriais atvejais monetų būdavo įdedama mirusiesiems į rankas. Pakankamai dažnai monetos mirusiesiems dėtos ir kojų srityje. Jų rasta virš dešiniojo šlaunikaulio (kapai Nr. 40, 48, 53), prie kairiojo šlaunikaulio (k. Nr. 49), kojų gale (k. Nr. 51), šalia kairiojo blauzdikaulio (k. Nr. 53), po dešiniu ju šlaunikauliu (k. Nr. 55). Pasitaikė atvejų, kai monetų rasta mirusiųjų juosmens srityje (k. Nr. 88), po mirusiojo nugara (dešiniu ju mentikauliu; k. Nr. 53).

Kai kape aptinkama daugiau monetų, jos dažniausiai būna keliose vietose prie mirusiojo. Moters kape Nr. 53 virš dešiniojo šlaunikaulio buvo odinė piniginė su keliomis monetomis, kairėje galvos pusėje – 3, o dešinėje – 5 monetos, prie pakaušio, dešiniojo peties srityje ir šalia kairiojo blauzdikaulio – po 1 monetą, po dešiniu ju mentikauliu – 9 monetos. Vyro kape Nr. 50 prie pakaušio buvo 1 moneta, prie dešiniojo peties – 19 monetų, kairėje galvos pusėje – 3 monetos. Monetų įvairiose vietose prie mirusiojo aptikta kapuose Nr. 1, 38, 40, 42, 43, 48, 49, 54, 55, 78, 80, 88. Kai kurie tyrinėtojai šį reiškinį aiškina tuo, kad laidotuvių metu mirusiajam į karstą tam tikras sumas galėjo dėti įvairūs asmenys (Varnas, Ivanauskas, 1987, p. 33). Matyt, tai buvo mirusiojo artimi giminaičiai. Jeigu ši prielaida yra teisinga, tai Pajuostyje į kapą Nr. 53 monetos dėjo 7, į kapą Nr. 50 – 3 asmenys.

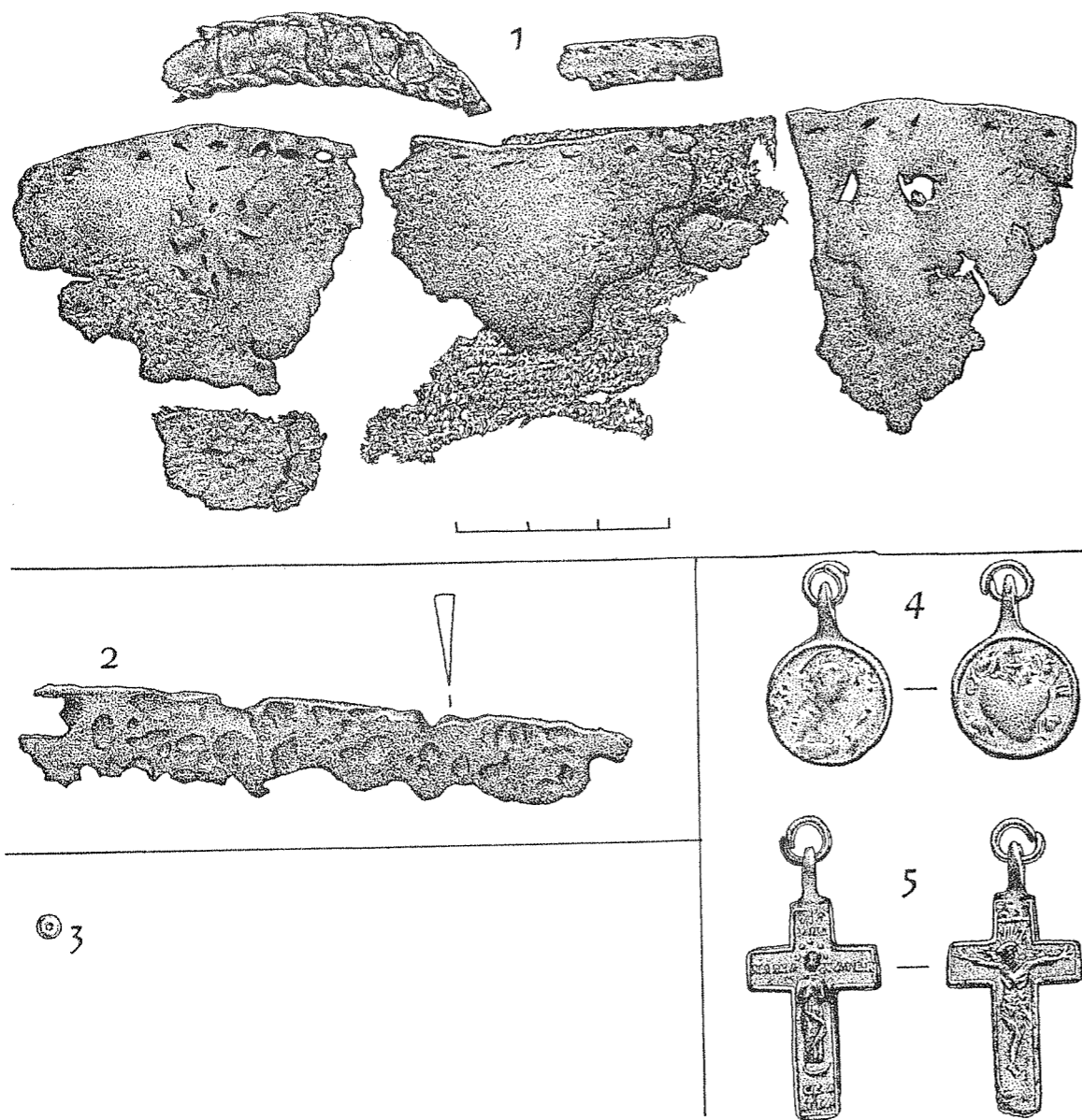
Pajuostyje monetos į kapus kartais dėtos odinėse piniginėse (95:1 pav.; kapai Nr. 15, 37, 46, 48, 53, 54, 55, 70) arba medžiaginiuose kapšeliuose (kapai Nr. 40, 51, 78). Tiesa, pastaruoju atveju dėl blogo audinių išlikimo kartais sunku tiksliau pasakyti, ar monetos buvo medžiaginiame kapšelyje, ar tarp mirusiojo drabužių (pvz., kišenėje). Dažnai monetų aptinkama padėtų tiesiog ant karsto dugno.

Plačiau visame kapinyne rastų monetų neverta aptarti, kadangi jos visos minimos tolesniame kapų

aprašyme. Kaip minėta, Pajuosčio vėlyvuosiuose kapuose rastas monetas yra paskelbęs E. Ivanauskas (Ivanauskas, 2001, p. 129–135). Jis šių eilučių autoriui daro priekaištą, kad Pajuosčio pilkapyno tyrimų ataskaitose nėra tikslaus visų monetų aprašymo, jų sąrašo, nebeįmanoma atskaitų duomenų sutikrinti su žiniomis, esančiomis muziejuje ant monetų saugojimo vokelių, kad medžiaga aiškiai labai sujaukta ir nepatikima. Ivanauskas savo knygos dalies, skirtos Pajuosčiui, išnašose daug kur nurodo, kad ataskaitoje „minima [tiek ir tiek] monetų, matėme [tiek ir tiek] monetų“ (Ivanauskas, 2001, p. 135). Susidaro įspūdis, kad Ivanauskas Pajuosčio kapuose rastas monetas žiūrėjo ne vienas, bet su kažkokia komisija, nes rašo „matėme“. Nelabai aišku, kam skirtas priekaištas dėl monetų kiekio neatitikimo – ar atskaitų autoriui, ar muziejaus darbuotojams, kurie, remiantis Ivanausko logika, vienu kapu monetas kažkur pradangino, o į kitų kapų medžiagą papildomai įdėjo monetų.

Būdamas, anot Ivanausko, „labai sujauktos ir nepatikimos medžiagos“ autorius, vis dėlto drįstu atsakyti į minėtas pastabas ir priekaištus. Sutinku, kad tyrimų ataskaitose nėra tikslaus visų monetų aprašymo. Kodėl taip atsitiko, manyčiau, aišku ir pačiam Ivanauskui, kuris turiu viltį, yra dalyvavęs archeologinėse ekspedicijose. Kartais tyrimų metu iškastos monetos būklė yra tokia, kad dėl korozijos ar kitų pažeidimų jos neįmanoma nustatyti. Tai kaip pateikti tikslų monetos aprašymą? Dėl priekaišto, kad ataskaitose nėra monetų sąrašo, man labai nepatogu priekaištauti pačiam Ivanauskui. Jeigu jis būtų nepatingėjęs ir 1971, 1972, 1973 ir 1974 m. Pajuosčio pilkapyno tyrimų ataskaitas peržiūrėjęs iki pabaigos, tai visų minėtų atskaitų prieduose Nr. 1 būtų aptikęs radinių sąrašus su visomis tais metais rastomis monetomis! Jeigu Ivanauskas nebūtų patinęjęs perskaityti 1971 m. ataskaitos pirmąjį puslapį, kur nurodyta Pajuosčio pilkapyno topografinė padėtis, tai nebūtų savo darbe padaręs žioplos klaidos, perkeldamas šį pilkapyną iš Panevėžio–Anykščių rajonų ribos į Velžio apylinkes prie Panevėžio, kur taip pat būta pilkapyno ir vėlyvų XVI–XVII a. krikščioniškų kapų.

Ivanausko knygoje atsitiko taip, kad vieno archeologinio paminklo medžiaga buvo paskelbta kaip kito paminklo. Tai kas labiau sujaukė ir medžiagą padarė tikrai nepatikimą? Beje, Ivanauskas galėjo

95 pav. Kapas Nr. 48. 1 – piniginės liekanos. Kapas Nr. 52. 2 – peilis. Kapas Nr. 62. 3 – karolis. Kapas Nr. 66. 4 – medalikėlis, 5 – kryželis. 1 – oda, 2 – geležis, 3 – stiklas, 4, 5 – žalvaris

Abb. 95. Grab 48. 1 – Reste des Geldbeutels. Grab 52. 2 – Messer. Grab 62. 3 – Perle. Grab 66. 4 – kleines Medaillchen, 5 – Kreuzlein. 1 – Leder, 2 – Eisen, 3 – Glas, 4, 5 – Bronze.

žvilgtelėti į „Lietuvos TSR archeologijos atlaso“ III tomą (LAA, III, p. 77–78, Nr. 454 ir 455, žemėl. 1), kur nurodyta abiejų Pajuosčių topografinė padėtis, bet, matyt, šis darbas Ivanauskui yra nežinomas.

Dar kelios pastabos Ivanausko publikacijai. Paprastai skelbiant kito tyrinėtojo nepublikuotą medžiagą, paprašoma jo leidimo ar sutikimo. Ivanauskas tokio leidimo neprašė, tuo prasilenkdamas su elementaria mokslinė etika. Skelbdamas Pajuosčio kapinyno monetas, Ivanauskas įvėlė dar vieną klaidą. Jis nurodo, kad XX pilkapiu kape Č rastos 6 monetos (Ivanauskas, 2001, p. 134) Iš tikrųjų jokių monetų šiame kape nebuvo rasta.

Keista Ivanausko maniera tą patį valdovą vadinti įvairiais vardais. Pavyzdžiui, jeigu Žygimanto Vazos monetos kaldintos Lenkijoje arba Rygoje, jis vadinamas Žygimantu III Vaza, jeigu monetos kaldintos Lietuvoje, jis vadinamas Žygimantu IV Vaza. Kiti „numeriai“ suteikti lietuviškas monetas kaldinusiems Žygimantui Senajam ir Žygimantui Augustui. Tai sukelia bereikalingą painiavą. Manychiau, kad užtenka pasižiūrėti į lietuviškų monetų legendas, kur yra valdovų titulai. Žygimanto Senojo vardas legendoje yra „Sigismundus P[rimus]“ (Žygimantas Pirmasis), Žygimanto Augusto – „Sigismundus Augustus“, Žygimanto Vazos – „Sigismundus III“ arba „3“. Tad gal nevadinkime Žygimanto Senojo „Antruoju“, Žygimanto Vazos – „Ketvirtuoju“. Beje, daug priekaištų yra išsakę A. Tautavičius, nurodydamas savo recenzijoje daugybę kitų E. Ivanausko knygos klaidų ir netikslumų (Tautavičius, 2002, p. 162–165).

Dėl minėtų priežasčių aptariant monetas daugiausia reikia remtis 1971–1974 m. tyrinėjimų ataskaitų duomenimis*. Ivanausko publikacija panaudota tik tuo atveju, kai buvo nustatytos anksčiau nevalytos, neaiškios monetas.

Pajuosčio vėlyvuosiuose kapuose ir atsitiktinai iš viso buvo rasta apie 290 sidabrinių ir varinių monetų**. Iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės mo-

netų aptikta Aleksandro (1492–1506 m.) denarų ir pusgrašių, Žygimanto Augusto (1545–1572 m.) denarų ir pusgrašių, Žygimanto III Vazos (1587–1632 m.) dvidenarių ir šilingų, Jono Kazimiero (1649–1668 m.) sidabrinių ir varinių šilingų. Tarp surastų Lenkijos karalystės monetų yra Jono Albrechto (1492–1501 m.) pusgrašis, Aleksandro pusgrašis, Žygimanto III Vazos Lobzenicos tridenarių, šilingų ir pusantrų, Jono Kazimiero šilingų. Iš Lietuvos ir Lenkijos valdovų monetų dar galima paminėti Žygimanto III Vazos Rygos šilingus. Gana gausiai aptikta Švedijos valdovų monetų. Tai Gustavo II Adolfo (1621–1632 m.) Elbingo šilingai ir pusantrų, Rygos ir Livonijos šilingai, Kristinos (1632–1654 m.) Elbingo, Rygos ir Livonijos šilingai, Karolio X Gustavo (1654–1660 m.) Rygos ir Livonijos šilingai, Karolio XI (1661–1697 m.) Rygos šilingai, Karolio XII (1697–1718 m.) švediškas ėris. Palyginti nedaug rasta Prūsijos monetų. Tai Georgo Vilhelmo (1619–1640 m.) šilingai, Frydricho Vilhelmo I (1640–1688 m.) šilingai ir ortas. Iš pavienių monetų galima paminėti Silezijos Juozapo I (1705–1711 m.) grašį (3 kreice-rius), Padeborno Teodoro Fiurstenbergo grašį.

Vyraujantis nominalas tarp kapinyne surastų monetų yra šilingai. Jų rasta apie 215 vienetų, o tai sudaro per 74 proc. visų monetų skaičiaus. Didžiausią šilingų dalį sudaro Švedijos valdovų Rygos ir Livonijos šilingai, kurių rasta apie 120 (maždaug 56 proc.). Lietuviškų šilingų aptikta apie 40 (18,6 proc.). Matyti, kad šiaurinėje Lietuvoje XVII a. pinigineje apyvarčioje gana didelę dalį sudarė Livonijos ir Rygos monetos. Stambiausias nominalas, aptiktas kapinyne, prūsiškas Frydricho Vilhelmo I ortas.

Ankstyviausios kapinyne aptiktos monetas yra Jono Albrechto lenkiškas pusgrašis, Aleksandro denarai ir pusgrašiai, vėlyviausios – Silezijos Juozapo I grašis, kaldintas 1707 m., ir švediškas Karolio XII ėris, kaldintas 1713 m. Tai rodo, kad monetų į kai kuriuos kapus buvo dedama ir XVIII a. pradžioje.

Galima taip pat nurodyti, kad kai kurių ankstyvesnių monetų į kapus dėta su gerokai vėlyvesnėmis chronologiniu atžvilgiu monetomis. Kape Nr. 52 Aleksandro lietuviškas pusgrašis ir Žygimanto Augusto 1561 m. lietuviškas pusgrašis buvo aptikti su Žygimanto III Vazos 1589 m. Rygos šilingu, kape Nr. 91 – Aleksandro denaras kartu su Žygimanto III

* Tyrinėjimų metu rastas monetas nustatė tuometinio Istorijos-etnografijos muziejaus Numizmatikos skyriaus vedėjas Zenonas Dukša. Už tai jam nuoširdžiai dėkoju.

** Deja, tikslesnio monetų kiekio negalima pateikti, nes dalis jų dėl blogos būklės konservavimo metu sunyko ar subyrėjo. Kartais buvo neįmanoma nustatyti tikslų monetų, buvusių pinigine ar kapšeliuose, skaičių, nes kai kuriais atvejais jos buvo sulipusios, labai blogos būklės.

Vazos 1619 ir 1620 m. Rygos šilingais. Pastaraisiais atvejais sunku pasakyti, ar į kapus specialiai dėtos senos monetos, ar kai kurios senos monetos dar buvo likusios XVI a. pab.–XVII a. pr. pinigų apyvartoje.

Monetos padėjo nustatyti didelės dalies Pajuosčio vėlyvųjų kapų chronologiją.

Monetų dėjimas į Lietuvos krikščioniškojo laikotarpio kapus yra aptartas įvairių tyrinėtojų (Urbanavičius, 1967, p. 64–71; Aleksiejūnas, 1995, p. 16–20; Svetikas, 1995, p. 117–151; ir kt.), todėl plačiau apie šį paprotį kalbėti neverta. Galima paminėti tik tiek, kad papročio dėti monetas į kapus negalima vienareikšmiškai laikyti pagoniškųjų laikų reliktu. Kaip rodo kitų tyrinėtų laidojimo paminklų medžiaga, paprotys dėti monetas bene labiausiai buvo paplitęs XVI a. pabaigoje–XVII amžiuje (plg. Svetikas, 1995, p. 134–135), kai bažnyčia šio papročio jau nedraudė.

Kapai

Toliau pateikiamas visų vėlyvųjų krikščioniškojo laikotarpio kapų aprašymas. Palyginti su tyrinėjimų ataskaitomis, pakeista kapų numeracija. Jie sunumeruoti nuo 1 iki 91 numerio, pradedant II pilkapiu plotu, tačiau skliausteliuose pateikiamas ir senasis kapo numeris. Aprašyme pateikiamas kapų gylis nuo žemės paviršiaus, duomenys, ar mirusysis laidotas su karstu, trumpai paminėtos visos įkapės. Mirusiųjų lytis buvo nustatoma remiantis geriau išlikusiais žmonių griaučiais (pagal kaukolę ir dubens kaulus). Kapų osteologinė medžiaga nebuvo surinkta dėl kelių priežasčių. Visų pirma didelėje dalyje kapų mirusiųjų griaučiai buvo apardyti, kai kuriuose kapuose labai blogos būklės. Antra vertus, ekspedicijai grįžus į Vilnių, nebuvo galimybės tą medžiagą saugoti.

Kapų aprašymuose pateikiama mirusiųjų laidojimo kryptis, nustatyta pagal kompasą. Mėginta nustatyti ir atskirų kapų chronologiją, kiek tai įmanoma padaryti pagal kapuose rastas monetas ar kitas įkapes. Daiktų matmenys pateikiami tik tuo atveju, jeigu jie nebuvo nurodyti anksčiau. Aprašymuose pateikiamas radinių (išskyrus monetas) inventoriaus numeris, kuriuo daiktas registruotas Lietuvos nacionalinio muziejaus Archeologijos skyriuje.

Kapas Nr. 1 (II pilk., k. A). 55 cm gylyje atsidendė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo blogai

išlikę. Likusi suirusi kaukolė ir keli kojų kaulų fragmentai. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos.

Dešiniojo peties srityje, į dešinę nuo apatinio žandikaulio rastos 2 monetos – lietuviški Jono Kazimiero šilingai, kaldinti 1664 ir 1665 m.

Nuėmus kaulus, po pakaušiu rasta dar 1 moneta – Švedijos valdovo Karolio X Gustavo Rygos šilingas, kaldintas 1658 m.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis*.

Kapas Nr. 2 (II pilk., k. B). 50 cm gylyje atsidendė sunykęs vaiko kapas. Iš mirusiojo griaučių išlikusi tik suirusi kaukolė. Prie kaukolės, labiau jos dešinėje pusėje, rastos 3 monetos: Livonija, Kristinos šilingas, kaldintas 1651 m., Karolio XI šilingai, kaldinti 1661 ir 1664 m.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 3 (II pilk., k. C). 55–60 cm gylyje atsidendė vyro kapas. Mirusiojo griaučiai buvo gerai išlikę. Kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos ištiestos, blauzdikauliai sukryžiuoti. Rankos buvo sulenktos bukais kampais ir sukryžiuotos ant pilvo taip, kad kairiosios rankos pirštų kaulai buvo ant dešiniojo dubens kaulo, o dešinėsios rankos – ant kairiojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – neaiški (XVII a. pab.–XVIII a. pirmoji pusė?).

Kapas Nr. 4 (II pilk., k. D). 70 cm gylyje atsidendė moters kapas. Mirusiosios griaučiai buvo gerai išlikę. Kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusioji laidota aukš-

* Minėtame darbe E. Ivanauskas kapą datavo 1725–1730 m. (Ivanauskas, 2001, p. 129). Neaišku, iš kur jis paėmė papildomą chronologinį rodiklį, kad sugebėjo kapą datuoti 5 metų tikslumu. Datuodamas kitus kapus, kuriuose rastos Jono Kazimiero monetos, Ivanauskas juos taip pat skiria XVIII a. Tikslėni chronologiniai rodikliai Ivanauskui tėra Švedijos valdovų Rygos ir Livonijos monetos. Kapai, kuriuose rasta tokių monetų, jo datuojami vos keleriais metais ar dešimtmečiu vėliau nuo vėlyviausios kape rastos monetos kaldinimo datos. Neaišku, kodėl Ivanauskas mano, jog Jono Kazimiero šilingai Lietuvoje buvo įvesti apyvaron tik nuo 1725 m.? Ivanauskas nemato, kad ir kape Nr. 1, ir kai kuriuose kituose kapuose Jono Kazimiero ir Švedijos valdovų Rygos ar Livonijos monetų yra aptikta kartu. Tai rodo, kad visos šios monetos apyvartoje buvo vienu metu. Dėl šios priežasties Ivanauskas datavimo metodai yra nesuprantami.

tiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 10 cm. Rankos buvo sulenktos bukais kampais ir padėtos taip, kad kairiosios rankos dilbio kaulai buvo ant kairiojo dubens kaulo, dešinėsios – ant dešiniojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. pati pabaiga–XVIII a. pirmoji pusė (?).

Kapas Nr. 5 (III pilk., k. A). 65 cm gylyje atsidendė suardytas mergaitės kapas. Iš griaučių buvo likęs tik kaukolės kiaušo fragmentas. Virš jo buvo rastas žalio audinio kaspinas plaukams surišti.

Nuėmus minėtą kaukolės kaulą, aptikti po juo buvę 5 neperšviečiamo stiklo karoliai (90:1 pav.; AR 554:173). Karoliukų ilgis – 0,2–0,3 cm, skersmuo – 0,3–0,4 cm.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 6 (III pilk., k. B). 70 cm gylyje atsidendė kūdikio kapelis. Iš griaučių išlikusi suirusi kaukolė, šonkauliai, rankų kaulai.

Mirusysis laidotas aukštiełninkas.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į šiaurę.

Kapo chronologija – neaiški (XVIII–XIX a.?).

Kapas Nr. 7 (III pilk., k. C). 1 m gylyje atsidendė mirusiojo griaučiai. Mirusysis laidotas aukštiełninkas. Kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 12 cm. Kaukolė gulėjo tiesiai. Kairioji ranka buvo ištiesta ir paguldyta palei šoną, dešinioji – sulenкта buku kampu ir paguldyta įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo virš kairiojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški (XVII a. pab.–XVIII a.?).

Kapas Nr. 8 (III pilk., k. D). 1,2 m gylyje atsidendė moters griaučiai. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Kairioji ranka sulenкта smailiu kampu, kiek atmesta ir padėta beveik skersai krūtinės. Dešinioji ranka sulenкта per alkūnę smailiu kampu ir padėta ant krūtinės taip, kad dilbio kaulai buvo lygiagrečiai mi-

rusiosios kryptčiai, pirštų kauliukai – kairiojo peties srityje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,45 m.

Mirusiosios dubens kaulų viduryje buvo rastas storo žalio vilnonio audinio gabaliukas.

Mirusioji laidota galva į ŠV 290° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški (XVIII a.?).

Kapas Nr. 9 (III pilk., k. E). 1,5 m gylyje atsidendė mirusiojo griaučiai, iš dalies dar pridengti ne visai supuvusių karsto lentų. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 14 cm. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono, apatinis žandikaulis – tiesiai. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Mirusiojo juosmens srityje, tarp dubens kaulų, rastas žalvarinis kabės kabliukas. Prie pat dešinėsios rankos rastas alavinis kryželis (90:3 pav.; AR 554:174).

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 10 (III pilk., k. F). 1,35 m gylyje atsidendė mirusiojo griaučiai, šiek tiek pridengti dar ne visai supuvusių karsto lentų. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Abi rankos buvo ištiestos ir paguldytos taip, kad pirštų kauliukai buvo ant dubens kaulų. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Po griaučiais ir truputį virš jų pastebėta sunykusio storo vilnonio audinio liekanų.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 11 (III pilk., k. G). 1,5 m gylyje atsidendė šiek tiek apnykę mirusiojo griaučiai. Nebuvo kairiosios rankos dilbio kaulų, rankų ir kojų pirštų kauliukų. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant dešiniojo šono. Dešinioji ranka sulenкта per alkūnę smailiu kampu ir padėta įstrižai pilvo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m. Dešinėje mirusiojo krūtinės pusėje, per 10 cm nuo apatinio žandikaulio, rasta žalvarinė tuščiaavidurė segutė su liežuveliu (90:2 pav.; AR 554:175).

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. pab.–XVIII a. (?).

Kapas Nr. 12 (III pilk., k. H). 1,55 m gylyje atsidendė šiek tiek apnykę moters griaučiai. Buvo blo-

gai išlikę šonkauliai, nebuvo pirštų kauliukų. Mirusioji laidota aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos. Atstumas tarp kelių – 10 cm. Kaukolė gulėjo pakrypusi į kairiąją pusę. Abi rankos buvo sulenktos bukais kampais ir padėtos įstrižai pilvo taip, kad abiejų rankų dilbio kaulai buvo virš dubens kaulų. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 13 (III pilk., k. I). 1,1 m gylyje atsidengė gerai išlikę vyro griaučiai. Jų galvūgalyje pastebėta medinio karsto liekanų. Mirusysis laidotas aukštiekninka. Kojos ištiesotos, bet šiek tiek per kelius sulenktos ir pakreiptos į dešinę. Atstumas tarp kelių – 14 cm. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant dešiniojo šono. Kairioji ranka buvo sulenкта stačiu kampu ir padėta skersai krūtinės, dešinioji – sulenкта per alkūnę buku kampu ir padėta įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo virš dešiniojo dubens kaulo. Bendras griaučių ilgis – 1,5 m.

Mirusiojo krūtinės dešinėje pusėje rasta žalvarinė apskrita tuščiavidurė segutė su geležiniu liežuvėliu, kuris neišlikęs (90:4 pav.; AR 554:176).

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 14 (IV pilk., k. A). 70 cm gylyje atsidengė suardyto kapo liekanos – kojūgalis. Buvo likę tik kojų blauzdikauliai ir pėdų kaulai. Mirusysis buvo laidotas su karstu, nes kojų šonuose buvo supuvusių lentų liekanų.

Valant kojų kaulus, prie jų rasta moneta: Lietuva, Jono Kazimiero 1664 m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 15 (IV pilk., k. B). 60 cm gylyje atsidengė apardytas vaiko kapas. Mirusiojo griaučiai apnykę, kaukolė apirusi, trūksta abiejų rankų dilbių kaulų, kairiosios kojos blauzdikaulio, pėdų kaulų. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos, rankų padėtis neaiški. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1 m.

Mirusiojo kairėje pusėje, prie pat kairiojo žastikaulio viršaus, rastos 3 monetos. Atrodo, jos buvo piniginėje, nes prie jų aptikta užsikonservavusios odos liekanų. Monetos yra tokios: Lietuva, Jono Kazimiero šilingas, kaldintas 166(?) m., Lenkija, Jono Kazimie-

ro šilingas, kaldintas 1664 m., Livonija ar Ryga, Kristinos šilingas*.

Kape palaidoto vaiko amžius – iki 7 m., nes jam priekyje buvo išdygę du nuolatiniai dantys.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 16 (IV pilk., k. C). 90 cm gylyje atsidengė apardyto kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo likę tik abiejų kojų kaulai ir kairiosios rankos žastikaulis. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos.

Mirusiojo krūtinės srityje, į kairę nuo kairiojo žastikaulio, aptiktas vilnonio audinio gabalas, prie kurio buvo kelios žalvarinės kabės ir moneta: Ryga, Kristinos 1638 m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. vidurys.

Kapas Nr. 17 (IV pilk., k. D). 1 m gylyje atsidengė vaiko kapas. Mirusysis laidotas su karstu, kurio lentos dar buvo nesupuvusios. Karsto ilgis – 1,05 m, plotis per vidurį – apie 30 cm. Tarp karsto lentų buvo aptikta dalis griaučių – apnykusi kaukolė ir kojų blauzdikaulių liekanos. Mirusiojo vaikas laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 18 (IV pilk., k. E). 1,2 m gylyje atsidengė apardytas vyro kapas. Griaučiai buvo ne visai išlikę – trūko kaukolės (likę tik fragmentai), dešniosios rankos kaulų, stuburo slankstelių. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos, kelių ir kulnų srityje suglaustos.

Dešinėje galvos pusėje, prie pat kaukolės kaulų fragmentų, rasta moneta: Ryga, Kristinos 1638 m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. vidurys.

Kapas Nr. 19 (IV pilk., k. F). 1,2 m gylyje atsidengė suardyto kapo kojūgalis. Vietoje buvo išlikęs

*E. Ivanausko nuomone, pastaroji moneta į šį kapą pateko atsitiktinai. Kadangi visos 3 monetos rastos kartu su odos – piniginės liekanomis, apie monetos atsitiktinį patekimą negali būti jokios kalbos. Nebent, pagal Ivanausko logiką, ją būtų įdėjęs kaimynas iš gretimų kapo! Šis atvejis dar kartą įrodo, kad Ivanauskas nelabai atidžiai skaitė tyrinėjimų ataskaitas.

dešniosios kojos blauzdikaulis. Prie pat jo buvo kaukolės kiaušas ir kitos kojos blauzdikaulio fragmentas.

Įkapių nerasta.

Sprendžiant pagal neišjudintą blauzdikaulį, mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški.

Kapas Nr. 20 (IV pilk., k. G). 1,4 m gylyje atsidengė apardyto kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo likusi apirusi kaukolė ir abiejų rankų kaulai. Kojų kaulai buvę išjudinti iš vietos ir aptikti aukščiau. Mirusysis laidotas aukštiekninka, rankos ištiesotos palei šonus. Kaukolė gulėjo truputį pakrypusi ant kairiojo šono.

Įkapių nerasta. Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 21 (V pilk., k. A). Vaiko kapo liekanos atsidengė keturkampėje duobėje, kurios dydis – 0,75 × 1,4 m. 1,3 m gylyje atsidengė karsto, kurio šoninės lentos buvo dar ne visai supuvusios, liekanos. Karsto ilgis – 1,25 m, plotis galvūgalyje – 35 cm. Po karsto viršaus puvesiais atsidengė vaiko griaučiai. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos ištiesotos lygiagrečiai, rankos – palei šonus. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 90 cm.

Mirusiojo kairiojo peties srityje ir po apatiniu žandikauliu rasta apvara, kurią sudarė pailgi ir apvalūs žydro stiklo karoliukai, alaviniai karoliai ir 1 alavinis kabutis su ašele (90:5 pav.; AR 554:191). Iš viso apvaroje buvo apie 100 karolių, kurių pasisekė surinkti tik dalį, nes buvo gana daug sutrupėjusių. Apvalių karolių ilgis – 0,4 cm, skersmuo – 0,4 cm, pailgų ilgis – 0,6–0,8 cm, skersmuo – 0,4 cm. Alavinių karolių ilgis – 0,9 cm, skersmuo – 0,7 cm, alavinio kabučio su kilpele aukštis – 1,4 cm.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapo vakariniame pakraštyje buvo pastebėtos vertikalios įkasto medinio stulpo, greičiausiai kryžiaus liekanos.

Kapo chronologija – XIX a. (?).

Kapas Nr. 22 (VI pilk., k. A). 55–60 cm gylyje atsidengė palyginti neblogai išlikę, išskyrus apnykusius šonkaulius, vyro griaučiai. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos ištiesotos, kulnai suglausti. Kaukolė gulėjo kiek pakrypusi ant kairiojo šono. Rankos buvo sukryžiuotos ant pilvo taip, kad dešniosios ran-

kos pirštų kauliukai buvo virš kairiojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,7 m.

Mirusiojo dešniosios alkūnės srityje rasta moneta: Livonija, Kristinos 164(?) m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. trečiasis ketvirtis.

Kapas Nr. 23 (VI pilk., k. B). 70 cm gylyje atsidengė apnykę kūdikio griaučiai. Mirusiojo kaukolė suirusi, kiti kaulai taip pat blogai išlikę. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos. Abi rankos ištiesotos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 70 cm.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII–XVIII a. (?).

Kapas Nr. 24 (VI pilk., k. C). 1,4 m gylyje atsidengė moters kapas. Mirusioji laidota su karstu, kurio buvo aptiktas dar ne visai supuvęs dugnas. Mirusiosios griaučiai buvo gana gerai išlikę. Ji laidota aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo tiesiai. Dešinioji ranka buvo sulenкта ir padėta įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo virš kairiojo dubens kaulo, o kairioji – ištiesta palei šoną. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Kairėje krūtinės pusėje buvo rastas žalvarinis medalis su šventųjų Pranciškaus Ksavero ir Ignoto Lojolos atvaizdais (90:6 pav.; AR 554:193).

Mirusioji buvo laidota galva į ŠV 290° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a.

Kapas Nr. 25 (VI pilk., k. D). 1,3 m gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusysis laidotas su karstu. Griaučiai buvo kiek apnykę. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiesotos, kelių srityje suglaustos. Blauzdikauliai buvo kiek pasukti į dešinę. Kaukolė gulėjo tiesiai. Dešinioji ranka buvo ištiesta palei šoną, kairioji – sulenкта per alkūnę buku kampu ir padėta įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo dubens kaulų viduryje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 26 (VIII pilk., k. A). 80 cm gylyje atsidengė palyginti neblogai išlikę moters griaučiai. Moteris buvo laidota su karstu, kurio pėdsakų buvo paste-

bėta kojūgalyje. Mirusioji laidota aukštiełninka. Kojos lygiagrečiai ištiestos, kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo tiesiai, tačiau veido kaulai buvo suirę. Rankos buvo sulenktos bukais kampais ir sudėtos ant pilvo taip, kad abiejų rankų pirštų kauliukai buvo virš dubens kaulų vidurio. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 27 (VIII pilk., k. B). 1,2 m gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo gerai išlikę. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 8 cm. Kaukolė gulėjo tiesiai, tačiau jos veido dalis buvo šiek tiek suirusi. Rankos buvo sulenktos bukais kampais ir padėtos taip, kad abiejų rankų pirštų kauliukai buvo prie pat šlaunikaulių viršaus jų vidinėje pusėje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,65 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 28 (IX pilk., k. B). (96 pav.). 40 cm gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo visai sunykę, likusios tik įkapės. Mirusiojo krūtinės srityje rasta nedidelė žalvarinė pasaginė segė cilindriniais galais (90:7 pav.; AR 554:73). Prie pat jos, šiek tiek mirusiojo galvūgalio link, rasta 6 įvijų žalvarinė apyrankė (90:8 pav.; AR 554:74). Po ja pastebėta odos liekanų. Dešinėje mirusiojo pusėje, atrodo, juosmens srityje, lygiagrečiai mirusiajam, smaigaliu atsuktas kojų link gulėjo geležinis peilis medinėmis kriaunomis.

Mirusysis laidotas galva į PR 135° kryptimi.

Kapo chronologija – XV–XVI a.

Kapas Nr. 29 (IX pilk., k. C). 80–85 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo apardyti: kaukolė suirusi, nebuvo kairiosios rankos ir kojos kaulų, dešinėsios rankos dilbio kaulų, kojos blauzdikaulio. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos ištiestos.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 310° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški.

Kapas N. 30 (IX pilk., k. D). 1,2 m gylyje atsidengė gerai išlikę moters griaučiai. Mirusioji laidota aukš-

tiełninka, kojos ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Abi rankos buvo sulenktos bukais kampais ir padėtos taip, kad abiejų rankų dilbių kaulai buvo virš dubens kaulų. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški.

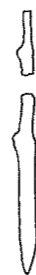
Kapas Nr. 31 (IX pilk., k. E). 1,2 m gylyje atsidengė kūdikio kapo liekanos. Griaučiai apnykę. Kaukolė buvo suirusi, trūko abiejų rankų dilbių kaulų. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 12 cm. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 80 cm.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į PV 230° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški.

Kapas Nr. 32 (X pilk., k. A). 1,2 m gylyje atsidengė gerai išlikę vyro griaučiai. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 5 cm. Kaukolė gulėjo kiek pakrypusi ant dešiniojo šono. Abi rankos buvo sulenktos per alkūnes ir padėtos ant pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo dubens kaulų viduryje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,53 m.

10 cm

96 pav. **Kapas Nr. 28**

Abb. 96. **Grab 28.**

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į PV 260° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. pab.–XVIII a. (?).

Kapas Nr. 33 (X pilk., k. B). 1,1 m gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas su karstu, kurio pėdsakai buvo gana ryškūs.

Griaučiai buvo gerai išlikę. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 8 cm. Kaukolė gulėjo tiesiai. Dešinioji ranka buvo sulenkta buku kampu ir paguldyta palei šoną, kairioji sulenkta ir padėta įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo dubens kaulų srityje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 34 (X pilk., k. C). 1,1 m gylyje atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji buvo palaidota su karstu, kurio pėdsakai buvo gana ryškūs. Griaučiai buvo šiek tiek apardyti. Buvo sulūžę žandikauliai, trūko dešinėsios rankos žastikaulio gabalo. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 8 cm. Dešinioji ranka buvo ištiesta ir paguldyta palei šoną, kairioji sulenkta buku kampu ir padėta įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo dubens kaulų viduryje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Mirusiosios dubens kaulų srityje, prie kairiosios rankos pirštų kauliukų, buvo rastas žalvarinis kryželis (90:9 pav.; AR 554:194).

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 35 (X pilk., k. D). 1 m gylyje atsidengė apardyto vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo ne visai išlikę: suirusi kaukolės veido dalis, trūko abiejų kojų blauzdikaulių. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Abi rankos buvo sulenktos ir sukryžiuotos ant pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo ant priešingų dubens kaulų.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 36 (X pilk., k. E). 1,1 m gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas su karstu, kurio pėdsakai buvo gana ryškūs. Griaučiai buvo ne visai išlikę. Trūko šonkaulių, pirštų kauliukų, du-

bens kaulų. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Kaukolė gulėjo tiesiai. Abi rankos buvo sulenktos stačiais kampais ir padėtos skersai krūtinės. Dešinioji ranka buvo virš kairiosios. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Tarp mirusiojo kojų, dešiniojo blauzdikaulio vidinėje pusėje, rasta moneta: Ryga, Žygimanto III Vazos šilingas. Monetos pakraštys su kaldinimo data buvo nulūžęs.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 295° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 37 (XI pilk., k. A). 60 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus smulkius kaulų fragmentus, buvusius prie metalinių daiktų – monetų.

Netoli nuo mirusiojo dantų liekanų, nuo jų viršugalvio link, rasta sunykusi moneta. Po ja buvo audinio liekanų ir karsto medžio gabaliukų. Per 12 cm į dešinę rasta odos liekanų (piniginės fragmentai?) ir monetos: Prūsija, Frydricho Vilhelmo 1654 m. šilingas, Ryga, Karolio X Gustavo šilingas, dar vieno šilingo nuolaužas. Per 10 cm nuo dantų, kojūgalio link, rastos dar 2 sunykusios monetos. Po jomis buvo medžio liekanų.

Mirusysis laidotas galva į PV 240° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. trečiasis ketvirtis.

Kapas Nr. 38 (XI pilk., k. B). 90 cm gylyje atsidengė apardytas moters kapas. Mirusioji laidota su karstu, kurio liekanų pastebėta galvūgalyje. Griaučiai buvo apardyti – trūko dešinėsios rankos kaulų. Šonkauliai buvo sunykę. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 12 cm. Suirusi kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Kairioji ranka buvo sulenkta buku kampu ir padėta taip, kad pirštų kauliukai buvo ant kairiojo dubens kaulo. Bendras griaučių ilgis – 1,5 m.

Prie pat mirusiosios kairiojo žastikaulio viršaus, ant medžio – karsto liekanų rastos 3 monetos: Ryga ir Livonija, Kristinos šilingai. Po kaukolės kaulais rastos dar 7 monetos: Ryga, 2 Kristinos 1648 m. šilingai, 2 Kristinos šilingai be datos, Livonija, Kristinos 1648 m. šilingas, Kristinos šilingas be datos, Lietuva, Jono Kazimiero 1652 m. šilingas.

Mirusioji laidota galva į PV 250° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. trečiasis ketvirtis.

Kapas Nr. 39 (XI pilk., k. C). 95 cm gylyje atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji laidota su

karstu, nes kapo plote aptikta nemažai medžio liekanų. Griaučiai buvo gerai išlikę. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Abi rankos buvo sulenktos bukais kampais ir padėtos taip, kad dilbių kaulai buvo virš abiejų pusių dubens kaulų. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,65 m.

Virš mirusiosios kairiojo peties, per 5 cm galvūgalio link, ant kairiojo žastikaulio viršaus su audinio liekanomis rastos 3 monetos: Lietuva, 2 Žygimanto III Vazos 1620 m. dvidenariai, Lenkija, Lobženica, Žygimanto III Vazos tridenaris, kurio kaldinimo data nudilus. Kairėje mirusiosios galvos pusėje, per 5 cm į kairę nuo kaukolės, rastas sunykęs žalvarinis juostinis žiedas.

Mirusioji laidota galva į ŠV 310° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 40 (XI pilk., k. Č). 1 m gylyje atsidengė ne visai išlikę moters griaučiai. Trūko kaukolės kaulų. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Abi rankos sulenktos ir padėtos įstrižai pilvo taip, kad pirštų kauliukai buvo dubens kaulų viduryje.

Prie mirusiosios kairiosios rankos alkūnės rastos 2 žalvarinės kabių kilpelės. Dešinėsios rankos alkūnės vidinėje pusėje buvo rasta moneta. Dar 3 blogai išlikusios monetos buvo rastos ant dešiniojo šlaunikaulio viršaus su audinio liekanomis. Monetos šios: Lietuva, Žygimanto III Vazos grašis (1625–1626 m.) su pragręžta skylė, 2 šilingai, kaldinti 1623 ir 1624 m. Dar viena sunykusi moneta buvo rasta mirusiosios galvos srityje.

Mirusioji laidota galva į PV 260° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 41 (XI pilk., k. D). 1,2 m gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas su karštu. Griaučiai buvo neblogai išlikę. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 8 cm. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Abi rankos buvo ištiestos ir paguldytos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Kairėje mirusiojo galvos pusėje, per 15 cm į kairę nuo viršugalvio, rasta moneta: Ryga, Žygimanto III Vazos šilingas, kaldintas 1605 (?) m.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. pirmasis ketvirtis (?).

Kapas Nr. 42 (XI pilk., k. E). 50 cm gylyje atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji buvo laidota su karštu. Griaučiai buvo gerai išlikę, išskyrus pirštų kaulus ir šonkaulius. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kaukolė gulėjo tiesiai. Abi rankos buvo ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Prie mirusiosios kairės rankos pirštų, žemiau jų, rastos 5 monetos: Ryga, Kristinos šilingai, kurių 2 kaldinti 1635 m., 1 – 163(?) m., 1 – 1642 m., Livonija, Kristinos 1653 m. šilingas. Po mirusiosios galva buvo rasta dar 1 moneta: Livonija, Kristinos 1653 m. šilingas. Tikrinant kapo dugną aptikta dar 1 moneta: Ryga, Žygimanto III Vazos šilingas.

Mirusioji laidota galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. trečiasis ketvirtis.

Kapas Nr. 43 (XIV pilk., k. A). 50 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo labai sunykę: išlikusi suirusi kaukolė, šonkaulių ir kojų šlaunikaulių fragmentai. Mirusysis buvo laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant kairiojo šono.

Per 20 cm nuo kaukolės viršugalvio į išorę rasta nutrupėjusiu kraštu moneta: Ryga, Gustavo II Adolfo šilingas. Kairėje mirusiojo galvos pusėje, prie žandikaulio, rasta dar 1 moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos dvidenaris, kaldintas 1620 m. Paėmus kaulus, kaukolės vietoje rasta dar pusė sunykusios monetos.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis (?).

Kapas Nr. 44 (XIV pilk., k. B). 75 cm gylyje atsidengė apardyto vyro kapo liekanos. Dauguma kaulų buvo išjudinta iš vietos, išskyrus tiesiai gulėjusią kaukolę. Šonkauliai, rankų, dubens ir kojų kaulai buvo netvarkingai sumesti, kai kurie stačiai įbėsti į žemę.

Tarp išmėtytų kaulų buvo aptikta žalvarinė kabė – kilpelė ir kabliukas (92:4, 5 pav.; AR 554:260, 261) su siūlų liekanomis.

Atrodo, mirusysis buvo laidotas galva į PV 260° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški.

Kapas Nr. 45 (XIV pilk., k. C). 70 cm gylyje atsidengė neblogai išlikę moters griaučiai. Buvo tik šiek tiek aptrupėję šonkauliai. Mirusioji laidota aukš-

tiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 18 cm. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant kairiojo šono. Rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,35 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija neaiški (XVII a. antroji pusė–XVIII a.?).

Kapai Nr. 46 ir 47 (XIV pilk., k. Č ir D). 70 cm gylyje atsidengė greta gulėjusių žmonių griaučiai.

Kape Nr. 46, buvusiame kairėje (t. y. rytinėje) pusėje, mirusysis buvo laidotas su karštu, nes keliuose vietose aptikta medienos liekanų. Griaučiai buvo ne visai išlikę – trūko abiejų kojų kaulų. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, rankos ištiestos palei šonus. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant dešiniojo šono.

Dešinėje mirusiojo krūtinės pusėje, per 16 cm nuo viršutinio žandikaulio dantų, rasta nedidelė žalvarinė įvija, padaryta iš plokščio pjūvio vielos.

Ant dešinėsios rankos pirštų kauliukų buvo rastas žalvarinis žiedas praplatinta priekine dalimi, kurioje pavaizduoti lyg sunerti rankų pirštai (90:10 pav.; AR 554:262). Žemiau kairiosios rankos pirštų kauliukų, per 9 cm nuo jų kojų link, rastos 3 monetos su odos liekanomis: Ryga, 2 Žygimanto III Vazos šilingai, kaldinti 1618 ir 1620 m., Gustavo II Adolfo šilingas, kaldintas 1626 m.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 330° kryptimi.

Greičiausiai kape buvo palaidota moteris.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kape Nr. 47, buvusiame dešinėje, miręs vyras buvo palaidotas taip pat su karštu. Mirusiojo griaučiai buvo neblogai išlikę. Jis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 10 cm.

Rankos buvo truputį sulenktos ir padėtos taip, kad pirštų kauliukai gulėjo vidinėje šlaunikaulių pusėje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,65 m.

Tarp dešinėsios rankos pirštų kauliukų buvo rastos 2 labai sunykusios, sutrupėjusios monetos – sidabriniai šilingai.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 330° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis (?).

Kapas Nr. 48 (XIV pilk., k. E). 70 cm gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas su karštu. Griaučiai buvo apnykę. Apirusi kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Mirusysis laidotas aukštiełnin-

kas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 11 cm. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, dešinioji sulenkta buku kampu ir padėta taip, kad pirštų kauliukai buvo virš dešiniojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,42 m.

Mirusiojo kairiojo peties srityje, per 6 cm į kairę nuo kairiojo žastikaulio viršaus, rasta blogai išlikusi moneta: Ryga, Gustavo II Adolfo šilingas. Ant dešiniojo šlaunikaulio rastos dar 2 monetos: Ryga, Gustavo II Adolfo šilingai. Per 30 cm į kairę nuo kairiojo šlaunikaulio vidurio, kairėje mirusiojo pusėje rastos odinės pinigines liekanos (95:1 pav.) su keliomis sunykusiomis monetomis. Monetų galėjo būti apie 5, iš kurių kelios nustatytos: Ryga, 2 Kristinos šilingai, kaldinti 1636 m., dar 1 šilingas, kaldintas 1638 m.

Mirusysis laidotas galva į PV 240° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 49 (XIV pilk., k. F). 90 cm gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusysis laidotas su karštu. Griaučiai buvo palyginti neblogai išlikę. Suirusi kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kairioji ranka buvo ištiesta palei šoną, dešinioji sulenkta buku kampu taip, kad dilbio kaulai buvo virš dešiniojo šlaunikaulio viršaus. Bendras griaučių ilgis – 1,6 m.

Kairėje kaukolės pusėje, per 10 cm į kairę nuo apatinio žandikaulio, aptikta moneta: Livonija, Kristinos 1645 m. šilingas. Virš dešinėsios rankos alkūnės buvo rastos 2 monetos: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1620 m. dvidenaris, Livonija, Karolio X Gustavo 1655 m. šilingas. Šalia dešinėsios rankos dilbio kaulų apačios rastos dar 4 monetos, tarp kurių buvo: Livonija, Kristinos 1653 m. šilingas, 2 Karolio X Gustavo šilingai, kurių vienas kaldintas 1655 m. Per 6 cm į kairę nuo kairiojo šlaunikaulio vidurio rasta dar viena moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1620 m. dvidenaris.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. trečiasis ketvirtis.

Kapas Nr. 50 (XIV pilk., k. G). 95 cm gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas su karštu. Griaučiai buvo neblogai išlikę. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Mirusysis laidotas aukštiełninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 13 cm. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, de-

šinioji sulenkta buku kampu ir padėta taip, kad dilbio kaulai buvo ant dešiniojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Prie mirusiojo pakaušio rasta moneta: Ryga, Kristinos 1638 m. šilingas. Prie dešiniojo peties, netoli kaklo, rasta dar 19 monetų, tarp jų: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1623 m. šilingas, Ryga, Žygimanto III Vazos 1612 m., 1621 m. ir be datos šilingai, 3 Gustavo II Adolfo šilingai, 2 Kristinos 1635 m. šilingai, 1641 m. šilingas, 4 šilingai be tikslesnės datos, kelios nenustatytos monetos – šilingai. Kairėje kaukolės pusėje, netoli smilkinio, rastos dar 3 sunykusios monetos – šilingai.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis-vidurys.

Kapas Nr. 51 (XIV pilk., k. H). 70 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusysis laidotas su karstu, nes buvo gausu sunykusios medienos liekanų. Mirusiojo griaučiai sunykę, išskyrus apirusią kaukolę.

Prie mirusiojo pakaušio, kairėje pusėje, rasta moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1616 m. šilingas. Kairėje mirusiojo pusėje, juosmens srityje, rasta moneta: Ryga, Žygimanto III Vazos nudilęs šilingas. Mirusiojo kojū gale su medžiaginio kapšelio liekanomis rastos 2 monetos: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1620 m. dvidenaris, Ryga, Žygimanto III Vazos nudilęs šilingas. Paėmus kaulus, rasta dar vienos po galva buvusios monetos – šilingo nuolauža.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 52 (XIV pilk., k. I). 1,3 m gylyje atsidengė suardytas kapas. Mirusiojo griaučiai neišlikę, išskyrus apardytą kaukolę.

Dešinėje mirusiojo pusėje, maždaug dešiniojo peties srityje, lygiagrečiai mirusiajam gulėjo geležinis peilis medinėmis kriaunomis (95:2 pav.; AR 554:297). Dešinėje mirusiojo pusėje, per 30 cm į dešinę nuo kaukolės rasta moneta su audinio liekanomis. Paėmus kaukolę buvo rastos dar 2 monetos, nuo kurių buvo užsikonservavęs plaukų kuokštelis. Monetos tokios: Lietuva, Aleksandro pusgrašis, Žygimanto Augusto 1561 m. pusgrašis, Ryga, Žygimanto III Vazos 1589 m. šilingas.

Sprendžiant pagal kaukolę, mirusysis laidotas galva į PV 240° kryptimi.

Kapo chronologija – XVI a. pabaiga.

Kapas Nr. 53 (XIV pilk., k. J). 60 cm gylyje atsidengė gerai išlikę moters griaučiai. Kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusioji laidota aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 14 cm. Abi rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Ant mirusiosios kairės rankos piršto rastas plonas žalvarinis žiedelis. Virš dešiniojo šlaunikaulio vidurio aptiktos odinės piniginės liekanos su keliomis monetomis. Kairėje mirusiojo galvos pusėje, prie pat kaukolės, rastos 3 monetos: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1624 m. šilingas, Lenkija, Lobženica, Žygimanto III Vazos tridenaris, Elbingas, Gustavo II Adolfo 1632 m. šilingas. Dešinėje kaukolės pusėje, per 5 cm nuo jos į dešinę, rastos dar 5 monetos: Lietuva, Žygimanto III Vazos 162(?) m. dvidenaris, Prūsija, Georgo Vilhelmo 1633 m. šilingas, Ryga, 2 Gustavo II Adolfo šilingai, kaldinti 1624 ir 1627 m., nudilęs šilingas. Per 5 cm į išorę nuo pakaušio rasta dar 1 moneta: Ryga, Gustavo II Adolfo 1626 m. šilingas. Dešiniojo peties srityje buvo dar 1 moneta: Ryga, Gustavo II Adolfo šilingas. Šalia kairiojo blauzdikaulio, per 2 cm nuo jo į išorę rasta dar 1 moneta.

Imant griaučius po dešiniuju mentikauliu rastos dar 9 monetos, padėtos karsto dugne. Monetos tokios: Lietuva, Žygimanto III Vazos šilingas, Ryga, 6 Gustavo II Adolfo šilingai, Livonija, 2 Gustavo II Adolfo šilingai.

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 54 (XIV pilk., k. K). 80 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo gerai išlikę, išskyrus pirštų kauliukus. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 6 cm. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną, kairioji sulenkta buku kampu ir padėta taip, kad dilbio kaulų apačia buvo virš kairiojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,3 m.

Virš mirusiojo kaukolės kaktos kaulo rasta 1 moneta, dar 1 moneta – virš kairiojo raktikaulio. Virš dešinėsios rankos žastikaulio vidurio rasta odos liekanų ir dar 1 moneta. Monetos šios: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1624 m. šilingas, Ryga, Gustavo II Adolfo 163(?) m. šilingas, Kristinos šilingo nuolauža.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 55 (XIV pilk., k. L). 1 m gylyje atsidengė nebloginai išlikę vyro griaučiai. Kaukolė buvo kiek apirusi, gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 7 cm. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną, kairioji sulenkta buku kampu ir padėta įstrižai pilvo taip, kad dilbio kaulai buvo dubens kaulų viduryje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,46 m.

Mirusiojo kairiojo peties srityje, tarp žastikaulio ir kaukolės, rasta audinio liekanų su 5 monetomis. Po dešiniuju šlaunikauliu, ant karsto medžio liekanų rasta odos fragmentų ir dar 9 monetos*. Monetos tokios: Lietuva, Žygimanto Senojo 1517 m. pusgrašis, Žygimanto III Vazos 1616 m. ir 1617 m. šilingai, Lenkija, Aleksandro pusgrašis, Ryga, 4 Žygimanto III Vazos šilingai, tarp jų kaldinti 1614 m. ir 1616 m., Gustavo II Adolfo 1632 m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 56 (XIV pilk., k. M). 1,1 m gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusysis laidotas su karstu. Griaučiai buvo gerai išlikę. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Kairioji ranka ištiesta palei šoną, dešinioji – sulenkta buku kampu ir padėta taip, kad dilbio kaulai buvo virš dešiniojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Ant mirusiojo kairiojo šlaunikaulio, po kairiosios rankos pirštų kaulais, rasta moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1624 m. šilingas. Po moneta buvo audinio liekanų.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 57 (XIV pilk., k. N). 75 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas su karstu, kurio lentos buvo dar nebloginai išlikusios. Karsto ilgis – apie 1 m, plotis – 0,25 m. Griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus kaukolės liekanas.

Ant karsto dugno prie mirusiojo galvos, per 10 cm nuo kaukolės, karsto galvūgalio link rastos 2 monetos: Livonija, Kristinos 164(?) m. šilingas, Ryga, Kristinos 164(?) m. šilingas. Mirusiojo kojūgalyje rasta dar 1 moneta: Ryga, Kristinos 164(?) m. šilingas.

* Nustatė E. Ivanauskas.

Mirusysis laidotas galva į PV 225° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. trečiasis ketvirtis.

Kapas Nr. 58 (XIV pilk., k. O). 80 cm gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusiojo griaučiai buvo nebloginai išlikę. Kaukolė gulėjo kiek pakrypusi ant kairiojo šono. Mirusysis laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiestos, kelių ir kulnų srityje suglaustos. Abi rankos sulenktos bukais kampais ir padėtos taip, kad dilbio kaulai buvo virš abiejų dubens kaulų. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Po mirusiojo dešinėsios rankos dilbio kaulais, netoli alkūnės, rasta odos ir audinio liekanų. Tarp jų buvo moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1623 m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 59 (XIV pilk., k. P). 85 cm gylyje atsidengė vaiko kapas. Mirusysis buvo laidotas su karstu, kurio lentos dar nebuvo visai supuvusios. Karsto ilgis – apie 1,1 m, plotis – apie 0,3 m. Iš griaučių buvo likusios tik suirusios kaukolės dalys.

Per 25 cm nuo kaukolės liekanų kojūgalio link rasta audinio fragmentų, tarp jų moneta: Ryga, Žygimanto III Vazos šilingo nuolauža.

Mirusysis laidotas galva į PV 250° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 60 (XV pilk., k. A). 90 cm gylyje atsidengė vaiko kapas. Mirusysis laidotas lentiniame karste, kuris dar nebuvo visai supuvęs. Ypač gerai buvo išlikęs karsto dugnas, ant kurio atsidengė visi griaučiai. Mirusysis buvo laidotas aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Kaukolė gulėjo tiesiai. Kairioji ranka buvo sulenkta buku kampu ir padėta įstrižai krūtinei, dešinioji – ištiesta palei šoną. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,15 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII–XIX a. (?).

Kapas Nr. 61 (XV pilk., k. B). 1,05 m gylyje atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji buvo laidota su lentiniu karstu, kurio pėdsakų pastebėta prie griaučių. Griaučiai buvo nebloginai išlikę. Kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Mirusioji laidota aukštiekninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Dešinioji ranka sulenkta buku kampu ir padėta įstrižai pilvo, kairioji – ištiesta palei šoną. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 62 (XV pilk., k. C). 1 m gylyje atsidengė neblogai išlikę moters griaučiai. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Abi rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,45 m.

Prie mirusiosios kaukolės viršugalvio rastas apskritas mėlyno stiklo karoliukas (95:3 pav.; AR 554:358).

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 63 (XV pilk., k. Č). 1 m gylyje atsidengė moters kapas. Mirusioji laidota su lentine karstu, kurio pėdsakų buvo pastebėta virš griaučių ir šalia jų. Mirusiosios griaučiai buvo neblogai išlikę. Kaukolė gulėjo kiek pakrypusi ant dešiniojo šono, apatinis žandikaulis nustumas į priekį. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Abi rankos buvo ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Mirusiosios kaklo srityje buvo rasta apvara, kurią sudarė 466 maži apvalūs ir apvalūs suploti bespalviai, juodi ir žali neperšviečiamo, žydri ir melsvi – peršviečiamo stiklo karoliukai (91:2 pav.; AR 554:361). Dešinėje krūtines pusėje, per 18 cm nuo apatinio žandikaulio, aptikta nedidelė žalvarinė apskrita segė, padaryta iš apskrito pjūvio juostelės (91:1 pav.; AR 554:362). Liežuvelis nulūžęs.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 64 (XV pilk., k. D). 85 cm gylyje atsidengė vyro kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas lentine karste, kurio liekanų buvo pastebėta virš griaučių. Griaučiai neblogai išlikę. Apirusi kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos ištiestos, kulnų srityje suglaustos. Rankos sulenktos ir paguldytos skersai krūtines. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 65 (XV pilk., k. E). 1,2 m gylyje atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji laidota len-

tiniam karste, kurio pėdsakų pastebėta prie griaučių. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant kairiojo šono. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 18 cm. Dešinioji ranka buvo ištiesta palei šoną, kairioji sulenкта buku kampu ir padėta taip, kad pirštų kauliukai buvo dubens kaulų viduryje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 66 (XV pilk., k. F). 1 m gylyje atsidengė moters griaučiai. Kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 15 cm. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną, kairioji sulenкта buku kampu ir padėta taip, kad pirštų kauliukai buvo ant dubens kaulų vidurio. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,45 m.

Kairėje mirusiosios krūtines pusėje, per 7 cm nuo apatinio žandikaulio, rastas žalvarinis medališkėlis su kilpele ir įverta grandele viršuje (95:4 pav.; AR 554:360). Vienoje jo pusėje yra Jėzaus Širdies atvaizdas. Dešinėje mirusiosios pusėje, prie pat dešiniojo šlaunikaulio viršaus, rastas žalvarinis kryželis (95:5 pav.; AR 554:359).

Mirusioji laidota galva į ŠV 285° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 67 (XV pilk., k. G). 1,15 m gylyje atsidengė apardytas kapas. Mirusiojo griaučiams trūko kaukolės (likę tik apatinis žandikaulis), dešinėsios rankos kaulų, dešiniojo kojos blauzdikaulio. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos ištiestos. Beje, kojos buvo iš dalies išjudintos. Kairioji ranka buvo ištiesta palei šoną.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 68 (XV pilk., k. H). 1 m gylyje atsidengė moters kapo liekanos – galvos ir krūtines sritis. Iš griaučių buvo likę tik kaukolės kaulai, žastikauliai ir šonkauliai. Kaukolė gulėjo ant kairiojo šono. Mirusioji laidota aukštiełninka. Ji buvo laidota lentine karste, kurio liekanų pastebėta iš abiejų šonų.

Mirusiosios kaklo srityje buvo rasta apvara, suverta iš 72 kampuotų juodų ir mėlynų apvalių skaidraus bei raudono peršviečiamo, mėlyno tamsaus ir

šviesaus peršviečiamo, žydro bei mėlyno neperšviečiamo stiklo su juostelėmis ir akutėmis karolių (94 pav.; AR 554: 363). Apvalių kampuotų karolių ilgis – 0,6–0,9 cm, skersmuo – 0,7–1 cm, pailgų karolių ilgis – 1,9–2,2 cm, skersmuo – 0,7–0,8 cm.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. (?).

Kapas Nr. 69 (XV pilk., k. I). 80 cm gylyje atsidengė sunykusio vaiko kapo liekanos. Iš griaučių buvo likę tik suirusi kaukolė ir dešinėsios rankos žastikaulis.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 70 (XV pilk., k. J). 1,2 m gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusysis laidotas su lentine karstu, kurio liekanos atsidengė prie griaučių. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos ištiestos. Rankos buvo sulenktos bukais kampais ir padėtos taip, kad dilbių kaulai buvo ant dubens kaulų vidurio. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 71 (XVII pilk., k. A). 75 cm gylyje atsidengė vaiko – mergaitės kapas. Mirusioji laidota su karstu, kurio liekanų pastebėta po kaukole. Mirusiosios griaučiai buvo neblogai išlikę. Kaukolė gulėjo pasvirusi ant kairiojo šono. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 7 cm. Abi rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,15 cm.

Mirusiosios kaklo srityje rasta 224 apvalių ir apvalių suplotų raudonų bei juodų neperšviečiamo ir žydrų peršviečiamo stiklo karolių apvara (92:1 pav.; AR 554:373). Karolių ilgis – 0,2–0,3 cm, skersmuo – 0,3–0,4 cm. Juosmens srityje buvo sutrupėjusio žalvarinio žiedo liekanos ir kažkokio sunykusio geležinio dirbinio fragmentai. Jie buvo virš dešiniojo dubens kaulo. Ant kaukolės dar buvo likę plaukų kuokštų, po ja – odos liekanų.

Mirusioji laidota galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 72 (XVII pilk., k. B). 80 cm gylyje atsidengė kūdikio – mergaitės kapas. Mirusiosios griaučiai buvo visai sunykę, išskyrus suirusios kaukolės fragmentus.

Kaklo srityje buvo rasta 28 apvalių ir apvalių suplotų baltų, juodų ir žydrų stiklo karolių apvarėlė (92:2 pav.; AR 554:374). Karolių ilgis – 0,2 cm, skersmuo – 0,3 cm.

Mirusioji laidota galva į ŠV 300° kryptimi.

Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 73 (XVIII pilk., k. A). 80 cm gylyje atsidengė lentine karsto su mirusio vyro griaučiais liekanos. Karsto ilgis – 1,85 m, plotis – apie 35–40 cm. Mirusiojo griaučiai buvo gerai išlikę. Kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 12 cm. Abi rankos per alkūnes šiek tiek sulenktos ir padėtos taip, kad dilbio kaulai buvo virš tos pačios pusės dubens kaulų. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Įkapių nerasta.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija neaiški (XVIII–XIX a.?).

Kapas Nr. 74 (XVIII pilk., k. B). 80 cm gylyje greta kapo Nr. 73, jo kairėje pusėje, atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji laidota su lentine karstu, kurio ilgis buvo 1,7 m, plotis – 0,4 m. Mirusiosios griaučiai buvo šiek tiek apnykę. Suirusi kaukolė gulėjo pakrypusi ant dešiniojo šono. Buvo sunykusi dalis šonkaulių, pirštų kauliukų. Mirusioji laidota aukštiełninka, kojos lygiagrečiai ištiestos. Atstumas tarp kelių – 15 cm. Abi rankos buvo sulenktos per alkūnes ir padėtos taip, kad dilbių kaulai buvo virš dubens kaulų, o pirštų kauliukai – dubens kaulų viduryje. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,5 m.

Įkapių nerasta.

Mirusioji laidota galva į ŠV 290° kryptimi.

Kapo chronologija neaiški (XVIII–XIX a.?).

Kapas Nr. 75 (XIX pilk., k. A). 50 cm gylyje atsidengė sunykusio kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo likusi tik sunykusi kaukolė ir dešiniojo žastikaulio fragmentas.

Imant galvos kaulus po pakaušiu rastas užsikonservavusių plaukų kuokštas ir prie jų moneta – Lietuva, Žygimanto III Vazos 1624 m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 76 (XIX pilk., k. B). 70 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo likusi tik sunykusi kaukolė.

Dešinėje mirusiojo galvos pusėje, prie pat jos, rastos odinės piniginės liekanos su 3 monetomis: Lie-

tuva, Jono Kazimiero 1666 m. šilingas, Lietuva ar Lenkija, Jono Kazimiero šilingas, Elbingas, Gustavo II Adolfo 163(?) m. šilingas.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 290° kryptimi.
Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 77 (XIX pilk., k. C). 70 cm gylyje atsidengė mirusiojo griaučiai. Kaukolė gulėjo šiek tiek pakrypusi ant kairiojo šono. Mirusysis laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Abi rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Prie mirusiojo galvos, pakaušio srityje, aptiktos 5 monetos: Ryga, Žygimanto III Vazos šilingas, 3 Gustavo II Adolfo šilingai, iš kurių vienas kaldintas 1630 m., Kristinos šilingas.

Mirusysis laidotas galva į PV 215° kryptimi.

Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis-vidurys.

Kapas Nr. 78 (XIX pilk., k. Č). 90 cm gylyje atsidengė nelabai gerai išlikę mirusiojo griaučiai. Mirusysis buvo laidotas su karstu. Kaukolė buvo apirusi, trūko šonkaulių. Kaukolė gulėjo pakrypusi ant kairiojo šono. Mirusysis laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną, kairioji šiek tiek sulenкта ir padėta taip, kad pirštų kauliukai buvo virš kairiojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Mirusiojo dešiniojo peties srityje, prie pat dešiniojo žastikaulio viršaus, rasta audinio liekanų, o prie jų – 6 apnykusios monetos. Jos buvo padėtos ant karsto dugno. Monetos tokios: Lietuva, 2 Jono Kazimiero šilingai, kurių vienas kaldintas 1665 m., Lenkija, 2 Jono Kazimiero šilingai, kurių vienas kaldintas 1660 m., Ryga, Žygimanto III Vazos 1621 m. šilingas, Livonija, Kristinos 164(?) m. šilingas. Kairėje mirusiojo galvos pusėje, prie pat jos ir po galvos kaulais, rastos dar 3 labai sunykusios, sutrupėjusios monetos.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 310° kryptimi.
Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 79 (XIX pilk., k. D). 1,5 m gylyje atsidengė suardyto kapo pagrindas. Buvo aptiktos tik lentinio karsto liekanos – dugnas. Jo pietvakariniame šone rasta sunykusi moneta su audinio liekanomis. Moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos dvidenaris.
Kapo chronologija – XVII a. pirmasis ketvirtis (?).

Kapas Nr. 80 (XIX pilk., k. E). 90 cm gylyje atsidengė apardytas vyro kapas. Mirusiojo griaučiai buvo apnykę. Suirusi kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Kojų kaulai buvo išjudinti. Mirusysis buvo laidotas aukštiekninkas, kojos ištiestos. Abi rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Kairėje ir dešinėje mirusiojo galvos pusėje rastos kelios aplūžusios monetos. Dar kelios monetos buvo aptiktos virš dešiniojo žastikaulio vidurio. Tarp monetų buvo: Lietuva ar Lenkija, Jono Kazimiero šilingas, Lenkija, Jono Kazimiero šilingas, Ryga ar Livonija, Kristinos šilingo nuolauža.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.
Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 81 (XIX pilk., k. F). 95 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusiojo griaučiams trūko šonkaulių, dešinėsios rankos dilbio kaulų. Mirusysis laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Kairioji ranka sulenкта buku kampu ir padėta taip, kad dilbio kaulai buvo ant kairiojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,1 m.

Įkapių nerasta.
Mirusysis laidotas galva į PV 255° kryptimi.
Kapo chronologija – XVII a. (?).

Kapas Nr. 82 (XX pilk., k. A). 50 cm gylyje atsidengė vaiko kapo liekanos. Mirusysis buvo laidotas karste, kurio lentos dar nebuvo visai supuvusios. Karsto plotis galvūgalyje – 35 cm. Mirusiojo griaučiai buvo beveik visai sunykę, išskyrus kaukolės kaulus. Mirusysis laidotas aukštiekninkas.

Įkapių nerasta.
Mirusysis laidotas galva į vakarus.
Kapo chronologija neaiški (XVII–XVIII a.?).

Kapas Nr. 83 (XX pilk., k. B). 70 cm gylyje atsidengė apardyto moters kapo liekanos. Iš mirusiosios griaučių buvo likusi kaukolė, dešinėsios rankos ir kojos kaulai. Mirusioji laidota aukštiekninka, kojos ištiestos.

Dešinioji ranka per alkūnę buvo sulenкта buku kampu ir padėta taip, kad dilbio kaulai buvo virš dešiniojo dubens kaulo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,6 m.

Mirusiosios krūtinės srityje buvo likusi iš audinio (brokato?) surišta juostelė. Kapo aplinkumoje rasta sutrupėjusio gintaro gabalėlių.
Mirusioji laidota galva į PV 260° kryptimi.
Kapo chronologija – XVIII a. (?).

Kapas Nr. 84 (XX pilk., k. C). 80 cm gylyje atsidengė apnykusio kapo liekanos. Mirusysis laidotas su karstu. Suirusi kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Abi rankos buvo ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,45 m.

Kairėje mirusiojo galvos pusėje, šalia apatinio žandikaulio, ant karsto dugno rastos 6 monetos: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1620 m. dvidenaris, 1619 m. šilingas, Jono Kazimiero 166(?) m. šilingas, Lenkija, 2 Jono Kazimiero šilingai, kurių vienas kaldintas 1664 m., Prūsija, Georgo Vilhelmo pusantrokos.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 290° kryptimi.
Kapo chronologija – XVII a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 85 (XX pilk., k. Č). 1,2 m gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusysis buvo palaidotas karste, kurio lentos dar nebuvo supuvusios. Sunykusi kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Dešinioji ranka ištiesta palei šoną, kairioji sulenкта buku kampu ir padėta įstrižai pilvo. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,55 m.

Įkapių nerasta.
Mirusysis laidotas galva į vakarus.
Kapo chronologija – XVII a. (?).

Kapas Nr. 86 (III perkasa, k. A). 30 cm gylyje atsidengė sunykusio kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo išlikusi tik suirusi kaukolė. Mirusysis laidotas aukštiekninkas.

Maždaug mirusiojo juosmens srityje, kairėje pusėje, rastas įsmeigtas smaigaliu į žemę geležinis peilis su medinėmis kriaunomis (92:3 pav.; AR 554:413).

Mirusysis laidotas galva į vakarus.
Kapo chronologija – XVII a. (?).

Kapas Nr. 87 (III perkasa, k. B). 60 cm gylyje atsidengė apnykę mirusiojo griaučiai. Nebuvo šonkaulių, pirštų kauliukų. Suirusi kaukolė gulėjo tiesiai. Mirusysis laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Rankos ištiestos palei šonus. Bendras išlikusių griaučių ilgis – 1,65 m.

Dešinėje mirusiojo galvos pusėje, prie pat pakaušio kaulų, rasta moneta: Lietuva, Žygimanto III Vazos dvidenaris.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.
Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 88 (III perkasa, k. C). 60 cm gylyje atsidengė sunykusio kapo liekanos. Iš mirusiojo griaučių buvo likusi tik apnykusi kaukolė. Sprendžiant pagal ją, mirusysis laidotas aukštiekninkas.

Kairėje kaukolės pusėje rasta 1 moneta. Dar 2 monetos buvo aptiktos tariamojo juosmens srityje, dešinėje mirusiojo pusėje. Po kaukole rasta dar 1 moneta. Monetos šios: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1627 m. šilingas, Lenkija, Žygimanto III Vazos 1621 m. pusantrokos, Elbingas, Gustavo II Adolfo 1631 m. šilingas ir 1632 m. pusantrokos.

Mirusysis laidotas galva į vakarus.
Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Kapas Nr. 89 (III perkasa, k. Č). 80 cm gylyje atsidengė moters kapo liekanos. Mirusioji buvo laidota su karstu, kurio fragmentų aptikta po galvos kaulais. Iš mirusiosios griaučių buvo likusi tik suardyta kaukolė.

Prie mirusiosios galvos, pakaušio srityje, rastas mažytis sidabrinis smeigtukas plaukams susegti. Netoli smeigtuko ant karsto dugno rasta moneta: Lietuva, Žygimanto Augusto 1567 m. dvidenaris. Po kaukolės kaulais rastos dar kelios mažytės sunykusios monetos.

Mirusioji laidota galva į vakarus.
Kapo chronologija – XVI a. paskutinis trečdalis.

Kapas Nr. 90 (III perkasa, k. D). 80 cm gylyje atsidengė kapo liekanos – sunykusi kaukolė.

Prie kaukolės, pakaušio srityje, rasta moneta: Ryga, tiksliau nenustatytas šilingas.
Kapo chronologija – XVII a.

Kapas Nr. 91 (III perkasa, k. E). 80 cm gylyje atsidengė kapo liekanos. Mirusysis laidotas su karstu. Griaučiai buvo ne visai išlikę. Trūko dešinėsios rankos kaulų, abiejų šlaunikaulių. Suirusi kaukolė gulėjo ant dešiniojo šono. Mirusysis buvo laidotas aukštiekninkas, kojos lygiagrečiai ištiestos. Kairioji ranka ištiesta palei šoną.

Prie mirusiojo galvos, pakaušio srityje, rastos 3 monetos: Lietuva, Aleksandro denaro nuolauža, Ryga, 2 Žygimanto III Vazos šilingai, kaldinti 1618 ir 1620 m.

Mirusysis laidotas galva į ŠV 290° kryptimi.
Kapo chronologija – XVII a. antrasis ketvirtis.

Atsitiktiniai radiniai iš suardytų vėlyvųjų kapų. Minėta, kad kai kurių pilkapių plote buvo randama

pavienių žmonių kaulų. Kartais kelių suardytų kapų griaučių dalys būdavo užkastos naujai iškastoje duobutėje. Tai rodo, kad buvo suardyta ir dalis krikščioniškojo laikotarpio kapų. Šių kapų daiktų buvo aptinkama įvairiame gylyje, maišytame žemės sluoksnyje. Toliau pateikiamas trumpas atsitiktinių radinių aprašymas pagal atskirų pilkapių plotus.

III pilkapių plotas. Žalvarinė apskrita ažuvinė segė (93:2 pav.; AR 554:177). Alavinis kryželis (93:1 pav.; AR 554:178). Monetos: Ryga, 2 Kristinos šilingai, kurių vienas kaldintas 1644 m., Karolio XI 1661 m. šilingas.

IV pilkapių plotas. Odinės pinigines, kurioje buvo apie 10 sunykusių, aptrupėjusių varinių monetų, liekanos. Kitos monetos: Ryga, Žygimanto III Vazos šilingas, Kristinos 1637 m. šilingas, Karolio XI 1664 m. šilingas, Elbingas, Kristinos šilingas.

VIII pilkapių plotas. Geležinio peilio su medinėmis kriaunomis fragmentai – korodijavusi, sunykusi geležtė.

X pilkapių plotas. Žalvarinis kabės kabliukas (92:6 pav.; AR 554:195). Geležinė kalvio darbo vinis (AR 554:230). Ilgis – 16,5 cm. Žalvarinis uždaras juostinis žiedas su monograma „IHS“ (93:3 pav.; AR 554:257).

Monetos: Lietuva, Žygimanto III Vazos 1624 m. šilingas, 3 Jono Kazimiero 1665 m. šilingai, 1666 m. šilingas, 3 jo šilingai su nupjautomis datomis ir šilingo nuolauža (tarp Jono Kazimiero monetų – 2 suklastotos), Lenkija, Jono Albrechto pusgrašis, Jono Kazimiero 1665 m. šilingas, 166(?) m. šilingas, 4 jo šilingai be datos, Livonija, Kristinos 1645(?), 1652, 1649, 1652, 1653 bei 1648 m. šilingai ir 4 jos šilingai be datos, Karolio X Gustavo 1655 m. šilingas, Ryga, Žygimanto III Vazos šilingas, Gustavo II Adolfo 1624 m. šilingas, Kristinos 1648, 1652, 1654 m. šilingai ir 2 jos šilingai be datos, Karolio XI 1661 m. šilingas, Lietuva ar Lenkija, Jono Kazimiero šilingas.

XI pilkapių plotas. Žalvarinis sulūžęs uždaras žiedas šiek tiek platėjančia priekine dalimi (93:4 pav.; AR 554:105). Monetos: Lietuva, 3 Jono Kazimiero šilingai, du iš jų kaldinti 1666 m., Ryga, 2 Žygimanto III Vazos šilingai, iš kurių vienas kaldintas 1598 m., Gustavo II Adolfo 1626 m. šilingas, Kristinos 1648 m. šilingas, Karolio XI šilingas, Lenkija, Žygimanto III Vazos 1623 m. denaras, Livonija, 2 Kristinos šilingai.

XIV pilkapių plotas. Monetos: Lietuva, Žygimanto Augusto 1558 m. denaras, Žygimanto III Vazos 1621 m. dvidenaris, Jono Kazimiero 1665 m. šilingas, 3 1666 m. šilingai ir 2 jo šilingai be metų, Ryga, Žygimanto III Vazos 1616 m. šilingas, Gustavo II Adolfo 1625 ir 1632 m., po 2 1633 ir 1634 m. šilingus, Karolio XI šilingas, Lenkija, Žygimanto III Vazos pusantrokas, Jono Kazimiero 1664 m. šilingas, Elbingas, po du Gustavo II Adolfo 1632 ir 1634 m. šilingus, Prūsija, po du Georgo Vilhelmo 1629 ir 1630 m. šilingus, Padebornas, Teodoro Fiurstenbergo 1617 m. grašis.

XV pilkapių plotas. Pailgas cilindrinis žydro stiklo karoliukas (93:6 pav.; AR 554:367). Sidabrinis juostinis žiedas (93:5 pav.; AR 554:364). Balto neperšviečiamo stiklo karolių apvarėlė, susidedanti iš 29 apvalių, apvalių suplotų ir pailgų karolių (93:7 pav.; AR 554:366). Jų ilgis – 0,2–0,4 cm, skersmuo – 0,3–0,4 cm. Apvara iš 92 rusvo-rausvo ir balto neperšviečiamo stiklo karolių (93:8 pav.; AR 554:365). Karoliai – apvalūs, apvalūs suploti ir cilindriniai. Jų ilgis – 0,2–0,4 cm, skersmuo – 0,3–0,4 cm. Medžiaginės pinigines liekanos su 2 monetomis: Prūsija, Frydricho Vilhelmo 1684 m. ortas, Silezija (Legnica-Brigas), Juozapo I 1707 m. 3 kreiceriai. Kitos monetos: Lenkija, Jono Kazimiero 1664 m. ir 1664(?) m. šilingai, Švedija, Karolio XII 1713 m. ėris, Livonija, Kristinos 1651 m. šilingas, Karolio XI šilingas, Ryga, Gustavo II Adolfo šilingas, neiškios monetos nuolaužos.

XVII pilkapių plotas. Kaulinės adatinės dalis (93:9 pav.; AR 554:153). Moneta: Livonija, Kristinos 1647 m. šilingas.

XVIII pilkapių plotas. Monetos: Livonija, Kristinos šilingas, Ryga, Karolio X Gustavo 1656 m. šilingas.

XIX pilkapių plotas. Geležinio peilio su medinėmis kriaunomis fragmentas – geležtės dalis (93:10 pav.; AR 554:158). Monetos: Lietuva, 2 Jono Kazimiero šilingai, kurių vienas kaldintas 1665 m., Ryga, Kristinos 1644 m. šilingas.

XX pilkapių plotas. Moneta: Lietuva ar Lenkija, Jono Kazimiero šilingo klastotė.

Atsitiktiniai radiniai iš pilkapyno teritorijos. Monetos: Lietuva ar Lenkija, Jono Kazimiero 1664 m. šilingas, Ryga, Kristinos šilingas.

3 priedas

Kai kurie duomenys apie Pajuosčio gyvenvietę

Kaip minėta, daugelyje Pajuosčio pilkapių sampilų buvo aptikta senesnės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio pėdsakų. I ir II pilkapių sampilai buvo supilti iš juodos žemės, kurioje rasta apdegusių, aptrupėjusių akmenų, gana daug smulkių lipdytų lygiu ir brūkšniuotu paviršiumi puodų šukių. Kitų pilkapių sampiluose (III, V, VI, IX, XI, XIII, XIV, XVI, XIX, XXI pilkapiai) rasta lipdytos keramikos puodų šukių, molio tinko gabalų, geležies gargažių – šlako. Taigi praktiškai beveik visi pilkapiai buvo supilti senesnės gyvenvietės vietoje. Gyvenvietės pėdsakų rasta IV ir V perkasose tarp pilkapių.

Didesnė dalis aptiktų lipdytų puodų šukių yra smulkios (97 pav.), todėl sunku atkurti tikslesnę puodų formą. Brūkšniuotosios keramikos puodai yra ornamentuoti išorėje, kai kurie rumbeliuose dar puošti ir gnaibytiniu ornamentu. IX pilkapių sampile buvo surinkta nemažai lygiu paviršiumi šukių, kurios priklausė vienam puodui. Puodas buvęs siaurėjantis angos link, šiek tiek profiliuotu angos pakraščiu. Tiek brūkšniuotų, tiek lygiu paviršiumi puodų šukėse pastebėta grūsto granito ar smulkaus žvyro priemaišų.

Vienas ankstyviausių radinių gyvenvietėje yra žalvarinė sraiginė įvija, aptikta IX pilkapyje tamsesnėje žemėje žemiau pagrindo (98 pav.; AR 554:76). Įvijos viršus šiek tiek aptrupėjęs. Ji padaryta iš plokščio pjūvio juostelės. Įvijos skersmuo per apskritimą – 3,1 cm.

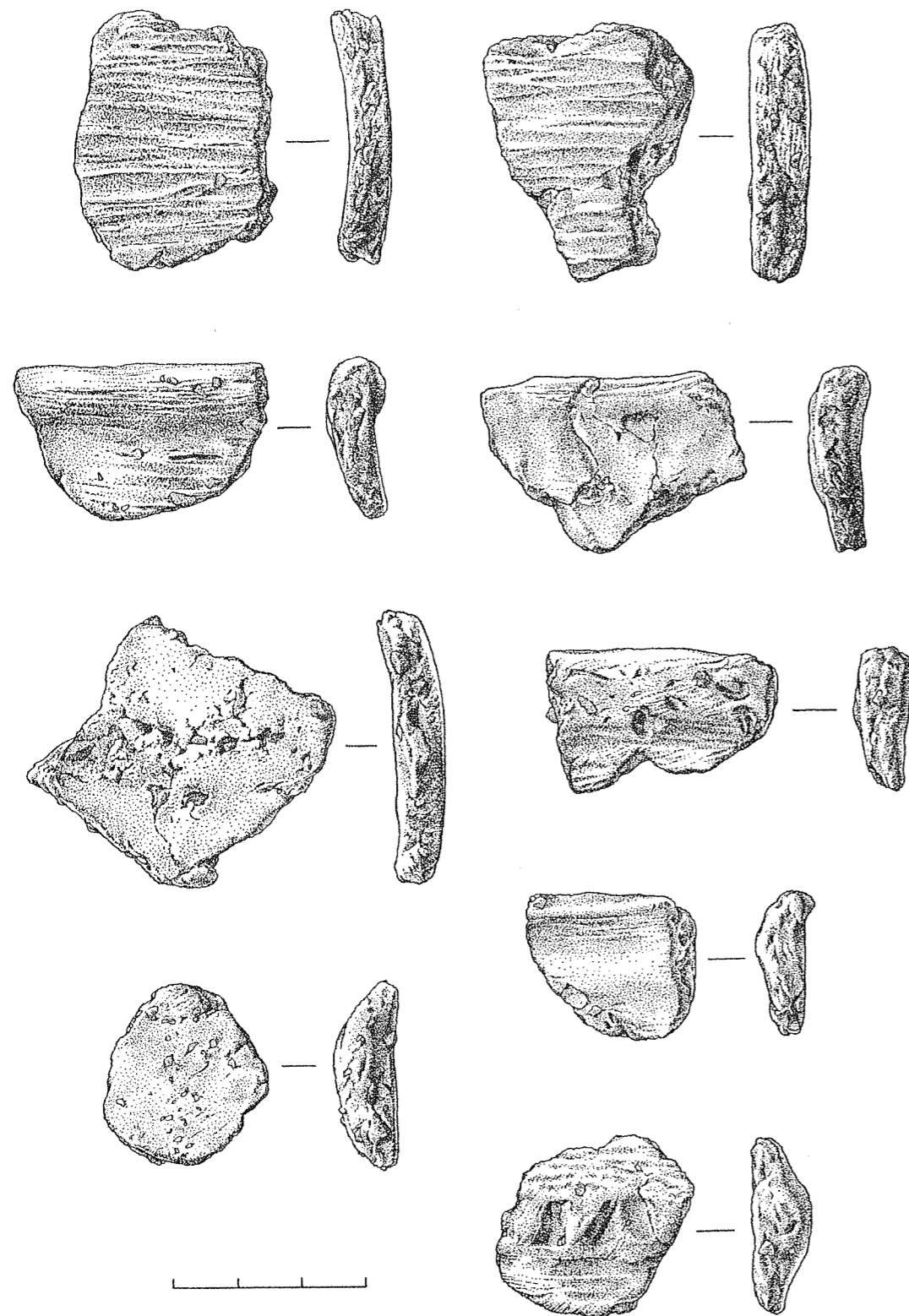
Lietuvoje panašių įvijų yra rasta Kurmaičių pilkapiuose, Kretingos r. (Puzinas, 1941, lent. I, pav. 2:4–6), Paplienijos gyvenvietėje, Telšių r. (Danilaitė, 1964, pav. 10), Egliškių pilkapyne, Kretingos r. (Grigalavičienė, 1979, p. 33, pav. 25:6–9, 28), pastaraisiais metais – Visėtiškių pilkapyne, Anykščių r. (Kazakevičius, 2000, p. 46, pav. 112, kairėje). Visos įvijos, rastos minėtuose paminkluose, skiriasi nuo Pajuosčio sraiginės įvijos tuo, kad jos gamintos iš apskrito pjūvio vielos.

Lietuvoje rastos sraiginės kilpinės įvijos yra datuojamos nuo I tūkstantmečio pr. m. e. vidurio iki 150 m. pr. m. e.–m. e. ribos (Grigalavičienė, 1979, p. 33; Grigalavičienė, 1995, p. 179–182).

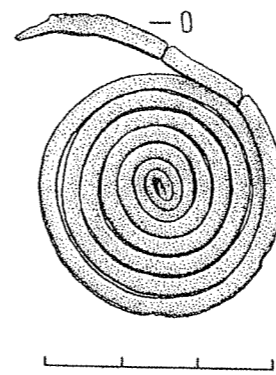
Sraiginių kilpinių įvijų, padarytų iš apskrito pjūvio vielos, yra aptikta rytinėje Lenkijos dalyje, kur jos datuojamos bronzos amžiaus pabaiga–ankstyvuosiu geležies amžiumi (Gedl, 1998, s. 50, ryc. 19:2).

Anksčiau Pajuosčio sraiginė kilpinė įvija buvo datuota bronzos amžiaus pabaiga–apie 750–500 m. pr. m. e. (Michelbertas, 1972, p. 26). Pajuosčio įvija gali būti senesnė už kitas įvijas, nes padaryta iš plokščio pjūvio juostelės.

IV perkasoje, 30–40 cm gylyje buvo rastas pilkšvos maišytos žemės sluoksnis su degėsiais, angliukais. Jame pasitaikydavo apdegusių akmenų, lipdytos keramikos lygiu ir brūkšniuotu paviršiumi puodų šukių.

97 pav. Puody šukės iš gyvenvietės. Molis
Abb. 97. Keramikscherben aus der Siedlung. Ton.

98 pav. Gyvenvietė. Sraiginė įvija. Žalvaris

Abb. 98. Siedlung. Scheibenspirale. Bronze.

Skutant žemes beveik visame perkaso plote, atsidengė 3–5 cm skersmens pilkos žemės duobutės – lyg sukaltų plonų stulpelių ar kuolų liekanos. Deja, aiškesnės jų išsidėstymo tvarkos nepasisekė nustatyti. Galbūt tai buvo kokios nors tvoros ar aptvaro liekanos. 55–60 cm gylyje dėmės ir pilkos maišytos žemės su degėsiais sluoksnis baigėsi. Taigi kultūrinio sluoksnio storis šioje vietoje buvo apie 15–20 cm.

Perkaso pietrytiniame kampe atsidengė 80 × 90 cm dydžio juodos žemės duobė, kurios gylis buvo 1–1,1 m.

Pjūvyje paaiškėjo, kad ši duobė siaurėjo dugno kryptimi ir turėjo piltuvėlio formą. Duobėje vietomis aptikta degėsių, apdegusių akmenų. Matyt, tai buvo kažkokios ūkinės paskirties duobė.

Surasti negausūs Pajuosčio gyvenvietės radiniai leidžia tik iš dalies atsakyti į kai kuriuos klausimus. Galima pamėginti spėti, kada Pajuosčio gyvenvietė buvo įkurta. Pagal minėtą sraiginę kilpinę įviją gyvenvietė galėjo būti pradėta naudoti bronzos amžiaus pabaigoje–ankstyvojo geležies amžiaus pradžioje, t. y. apie I tūkstantmečio pr. m. e. vidurį. Ji naudota iki m. e. pradžios ar net I a. pirmojoje pusėje. Apie I a. vidurį ji jau galėjo būti apleista, nes jos dalyje buvo supilti B1 periodo pabaigos–B2 periodo pilkapiai.

Gyvenvietė buvo atvira, saugoma tik gamtinių kliūčių – upelių. Jos gyventojams – brūkšniuotosios keramikos kultūros atstovams – buvo žinomas juodųjų ir spalvotųjų metalų apdirbimas.

Sunku atsakyti į klausimą – ar pilkapius supylė šios senesnės gyvenvietės žmonės, ar kažkur netoliese buvo įkurta naujų ateivių gyvenvietė, galbūt žmonių grupės, atkeliavusios iš labiau į vakarus esančių baltų sričių. Galimas daiktas, kad ši nauja grupė ir pradėjo pilti pilkapius savo mirusiesiems.

Šaltiniai ir literatūra

ŠALTINIAI

Malonaitis A., 2000. Siauruašmeniai pentiniai kirviai Lietuvoje (tipologija ir ergonomika). Daktaro disertacija. Humanitariniai mokslai, istorija (05H).

Michelbertas M., 1971–1974. Pajuosčio pilkapyno tyrinėjimų ataskaitos. Lietuvos istorijos instituto archyvas. Bylos Nr. 395, 398, 415, 422.

Šulga K. Laiškas P. Tarasenkai. Lietuvos Kultūros ministerijos Kultūros paveldo centro archyvas. Valstybinės Archeologijos komisijos byla Nr. 66.

Tautavičius A., Daugudis V., 1969 m. gegužės 23 d.–birželio 13 d. dirbusios žvalgomosios archeologinės ekspedicijos ataskaita. Lietuvos istorijos instituto archyvas. Byla Nr. 301.

LITERATŪRA

Sutrumpinimai:

AETL – Archeologiniai ir etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje... metais. Vilnius.

ATL – Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje... metais. Vilnius.

LA – Lietuvos archeologija. Vilnius.

AO – Археологические открытия... года. Москва.

Åberg N., 1919. Ostpreussen in der Völkerwanderungszeit. Uppsala–Leipzig.

Aleksiejūnas V., 1995. Senkapių monetos // Lietuvos archeologija. 11, p. 16–20.

Alseikaitė-Gimbutienė M., 1946. Die Bestattung in Litauen in der vorgeschichtlichen Zeit. Tübingen.

Antanavičius J., 1969. Įdomūs senoviniai papuošalai // Muziejai ir paminklai. Vilnius, p. 77–79.

Arbman H., 1940. Birka. I. Die Gräber. Upsala.

Atgāzis M., 1964. Latgaļu 9.–12. gs. cirvji // Archeologija un etnografija. VI. Rīga, 105–125. lpp.

Butėnas E., 2002. Kurklių šilo pilkapynas // ATL 2002 metais, p. 60–63.

Carlsson A., 1988. Vikingatida ringspännen från Gotland. Stockholm.

Ciglis J., Radišs A., 2002. Ludzas Odukalna kapulauka katalogs. Rīga.

Danilaitė E., 1964. Brūkšniuotosios keramikos gyvenvietė Vakarų Lietuvoje // MADA. 2 (17), p. 23–39.

Gaerte W., 1929. Urgeschichte Ostpreußens. Königsberg.

Gedl M., 1988. Młodsza epoka brązu we wschodniej części polskich Karpat. Kraków.

Grigalavičienė E., 1979. Eglškių pilkapiai // LA. 1, p. 5–43.

1995. Žalvario ir ankstyvasis geležies amžius Lietuvoje. Vilnius.

Ivanauskas E., 2001. Monetos ir žetonai Lietuvos senkapuose 1387–1850. Vilnius.

Jansson I., 1995. Dress Pins of East Baltic Type Made on Gotland // Archaeology East and West of the Baltic. Theses and papers in Archaeology N. s. A 7. Stockholm, p. 83–90.

Juga A., 2003. Rollenkopfnadeln des Typs Beckmann A im westbaltischen Kulturkreis // Archaeologia Lituana. 4. Vilnius, S. 63–81.

Kačkutė R., 1995. Lietuvos moterų galvos dangos papuošalai I–IV amžiais // Baltų archeologija. Nr. 4 (7). Vilnius, p. 14–24.

Kazakevičius V., 1993. Plinkaigalio kapinynas // LA. 10. 1999. Dėl E tipo ietigalių ornamentuotomis įmovomis chronologijos ir kilmės // Archaeologia Lituana. 1. Vilnius, p. 179–196.

2000. Visėtiškių pilkapynas // LA. 20, p. 21–99.

Kivikoski E., 1973. Die Eisenzeit Finnlands. Helsinki.

Kuncienė O., 1972. Prekybiniai ryšiai IX–XIII amžiais // Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I–XIII a. Vilnius, p. 149–254.

1979. Sarių senkapis // LA. 1, p. 76–100.

1981. Prekyba // Lietuvių materialinė kultūra IX–XIII amžiuje. II. Vilnius, p. 49–82.

LAA. III. 1977. Lietuvos TSR archeologijos atlasas. III t. I–XIII a. pilkapynai ir senkapiai. Vilnius.

LAA. IV. 1978. Lietuvos TSR archeologijos atlasas. IV t. I–XIII a. radiniai. Vilnius.

LAB. 1961. Kulikauskas P., Kulikauskienė R., Tautavičius A., Lietuvos archeologijos bruožai. Vilnius.

LKS. 1937. Latviešu kultūra senatnē. Rīga.

LLM. I. 1958. Lietuvių liaudies menas. Senovės lietuvių papuošalai. I kn. Sudarė R. Kulikauskienė ir R. Rimantienė. Vilnius.

LPA. 1974. Latvijas PSR archeologija. Rīga.

Malonaitis A., 1997. Siauruašmeniai pentiniai kirviai Lietuvoje (tyrinėjimų metmenys) // Istorija. 35. Vilnius, p. 48–77.

Markelevičius J., Morauskienė E., 1978. Muoriškių (Biržų raj.) pilkapių tyrinėjimai 1974 ir 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais, p. 87–93.

Michelbertas M., 1972. Pajuosčio pilkapių (Panevėžio raj.) tyrinėjimai 1971 m. // AETL 1970 ir 1971 metais, p. 25–28.

1974. Pajuostės (Panevėžio raj.) pilkapių tyrinėjimai 1972 ir 1973 m. // AETL 1972 ir 1973 metais, p. 35–40.

1978. Pajuosčio (Panevėžio raj.) pilkapių tyrinėjimai 1974 metais // ATL 1974 ir 1975 metais, p. 83–87.

1986. Senasis geležies amžius Lietuvoje. Vilnius.

1997. Paragaudžio pilkapynas. Vilnius.

2001. Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Litauen. Vilnius.

Moora H., 1938. Die Eisenzeit in Lettland bis etwa 500 n. Chr. II. Teil. Analyse. Tartu.

Müller-Wille M., 1988. Fremdgut und Import östlicher Provenienz in Schleswig – Holstein // Bericht der Römisch-Germanischen Kommission. Band 69. Mainz am Rhein, S. 740–783.

Navickaitė O., 1959. Diržių kapinynas // Iš lietuvių kultūros istorijos. 2. Vilnius, p. 151–158.

Nerman B., 1929. Die Verbindungen zwischen Skandinavien und Ostbaltikum in der jüngeren Eisenzeit. Stockholm.

Pečeliūnaitė E., 1998. Audinių liekanos senojo geležies amžiaus paminkluose Lietuvoje // Lituania. Nr. 4 (36), p. 63–82.

Petersen J., 1919. De norske vikingsverd. Kristiania.

Puzinas J., 1938. Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys // Senovė. 4. Kaunas, p. 175–303.

1941. Ankstyvojo geležies amžiaus kapas, surastas Kurmaičiuose, Kretingos vls. // Vytauto Didžiojo Kultūros muziejaus metraštis. I. Kaunas, p. 19–27.

Radišs A., 1999. 10.–13. gadsimta senkapi latgaļu apdzīvotajā teritorijā un Austrumlatvijas etniskās, sociālās un politiskās vēstures jautājumi. Rīga.

Simniškytė A., 2001. Populations of North-Eastern Lithuania and the ethno-genesis of Selonians // Latvijas ZA Vestis. 55. sēj., 5./6., 72.–82. lpp.

2002. Roman Period Metal Half-moon Shaped Pendants with Knobs in the Eastern Baltic Region // Archaeologia Baltica. 5. Vilnius, p. 95–122.

Songailaitė R., 2001. Drąseikių senkapis // ATL 2000 metais, p. 113–115.

Svetikas E., 1995. Monetos XIV–XVII a. Lietuvos kapinynuose // LA. 11. P. 117–151.

Šnore E., 1987. Kivtu kapulauks. Rīga.

1994. Kaklariņķi ar noplacinātiem galiem Latvijā // Archeologija un etnogrāfija. 17. Rīga, 105.–107. lpp.

Šnore R., 1930. Dzelzs laikmeta latviešu rotas adatas // Latviešu aizvēstures materiāli. I. Rīga, 39.–108. lpp.

Tallgren A. M., 1925. Zur Archäologie Eestis. II. Teil. Dorpat.

Tarasenka P., 1928. Lietuvos archeologijos medžiaga. Kaunas.

Tautavičius A., 1984. Požerės kapinynas // LA. 3, p. 93–118.

1996. Vidurinis geležies amžius Lietuvoje (V–IX a.). Vilnius.

2002. Monetos XIV–XVIII a. kapuose // Archaeologia Lituana. 3. Vilnius, p. 162–165.

Tempelmann-Maczyńska M., 1985. Die Perlen der römischen Kaiserzeit und der frühen Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum. Mainz.

Thunmark-Nylen L., 1995. Die Wikingerzeit Gotlands. I. Abbildungen und der Grabfunde. Stockholm.

Urbanavičius V., 1967. XIV–XVII amžių monetos Lietuvos kapinynuose // MADA. 2 (24), p. 61–74.

1970. Rumšiškėnai XIV–XVI amžiais. Vilnius.

1974. Senųjų tikėjimų relikvai Lietuvoje XV–XVII amžiais (1. Pagoniškių laidojimo papročių nykimas rytų Lietuvoje) // MADA. 3 (48), p. 77–91.

1979. Jakštaičių senkapis // LA. 1, p. 122–151.

Urtāns V., 1977. Senākie depoziti Latvijā (lidz 1200. g.). Rīga.

Varnas A., Ivanauskas E., 1987. Šapnagių (Akmenės raj.) XVI–XVII a. senkapis // MADA. 3 (100), p. 24–41.

Vaškevičiūtė I., 1987. Jauneikių (Joniškio raj.) V–XI a. kapinynas (3. Galvos ir kaklo papuošalai) // MADA. 1 (98), p. 20–30.

1987a. Jauneikių (Joniškio raj.) V–XI a. kapinynas (4. Krūtinės papuošalai) // MADA. 2 (99), p. 25–38.

1992. IV–XI a. įvijiniai apgalviai // LA. 8, p. 128–135.

1995. Mažeikių (Šiaulių raj.) XVI–XVII a. kapinynas // LA. 11, p. 290–316.

2000. Stungių kapinynas // LA. 20, p. 225–262.

Volkaitė-Kulikauskienė R., 1959. Senovės lietuvių moterų galvos danga ir jos papuošalai // Iš lietuvių kultūros istorijos. II. Vilnius, p. 30–54.

1964. Kovos kirviai Lietuvoje ankstyvojo feodalizmo laikotarpiu // MADA. 1 (16), p. 101–114.

1970. Lietuviai IX–XIII amžiais. Vilnius.

1997. Senovės lietuvių drabužiai ir jų papuošalai. Vilnius.

2001. Lietuva valstybės priešaušriu. Vilnius.

Zariņa A., 1970. Seno latgaļu apģērbs 7.–13. gs. Rīga.

Zinkevičius Z., 1984. Lietuvių kalbos istorija I. Lietuvių kalbos kilmė. Vilnius.

Žeiere I., 2002. 1986.–1989. gada izrakumi Kokneses senkapos // Latvijas archeologija. Pētījumi un problēmas. Rīga, 201.–236. lpp.

Žulkus V., 1989. Tarpģentines dykros ir mirusiuju pasaulis baltu pasaulēziuroje // Vakarų baltų archeologija ir istorija. Klaipėda, p. 107–114.

1997. Baltische Funde an den westlichen Ostseeküsten // Archaeologia Baltica. 2. Vilnius, p. 165–189.

Йовайша Е., 1989. Мироззрение балтов по данным пространственного ориентирования и внутреннего устройства погребений Центральной Литвы I–IV вв. // Vakarų baltų archeologija ir istorija. Klaipėda, p. 92–107.

Казаквичюс В., 1988. Оружие балтских племен II–VIII веков на территории Литвы. Вильнюс.

Мальм В. А., 1967. Подковообразные и кольцевидные застёжки-фибулы // Труды Государственного исторического музея. Вып. 43. Очерки по истории русской деревни X–XI вв. Москва, с. 149–190.

Михельбертас М., 1972. Курганы в Пайосте // АО 1971 года, с. 411-412.

1973. Раскопки в Пайосте // АО 1972 года, с. 377-379.

1974. Погребальный памятник в Пайосте // АО 1973 года, с. 392.

1975. Раскопки в Пайосте // АО 1974 года, с. 408-409.

Мугуревич Э. С., 1965. Восточная Латвия и соседние земли в X-XIII вв. Рига.

Сергеева З. М., 1978. О прибалтийских шейных гривнах в дрейнерусских памятниках X-XIII вв. Краткие сообщения Института Археологии. Вып. 155. Москва, с. 35-40.

1977. О подковообразных фибулах с утолщенными концами на территории Древней Руси // Краткие сообщения Института Археологии. Вып. 150. Москва, с. 34-37.

Спицын А. А., 1902. Курганы близ деревни Пакальнишек, Ковенской губ. // Известия Императорской Археологической Комиссии. Вып. 2. СПб., с. 95-98.

Шмидт Е. А., 1962. Поле погребений и курганы у д. Акатово Смоленской обл. // Советская археология. № 4, с. 189-196.

Das Hügelgräberfeld in Pajuostis

Zusammenfassung

Das Hügelgräberfeld in Pajuostis (Rayon Panevėžys) befand sich neben dem gleichnamigen Einzelgehöft, am linken Ufer des kleinen Flusses Juosta, etwa 2 km vom Kirchdorf Raguvėlė (Rayon Anykščiai) entfernt. Die Grabhügel lagen etwa 520 m von der Landstraße Panevėžys-Raguvėlė entfernt, auf der rechten Seite der Straße.

1925 hat die Heimatkundegesellschaft von Panevėžys Grabungen in diesem Hügelgräberfeld durchgeführt. Es wurde ein Hügelgrab, das sich am Rande des Hügelgräberfeldes befand, ausgegraben, in dem sich wenigstens einige Körpergräber befinden sollten: ein Frauengrab mit Schläfenscheiben und ein Männergrab mit einer Axt. Wahrscheinlich hatte man einen Teil dieser Funde bis zum Zweiten Weltkrieg im Museum von Panevėžys aufbewahrt. Mehr als ein Duzend von den Funden aus dem Pajuostis-Hügelgräberfeld wird heute in der Archäologischen Abteilung des Kriegsmuseums Vytautas des Großen in Kaunas aufbewahrt.

Vom 24. Juni bis zum 20. Juli 1971 hat eine archäologische Expedition des damaligen Staatlichen Pädagogischen Instituts von Vilnius, geleitet vom Verfasser dieser Zeilen, das Hügelgräberfeld in Pajuostis untersucht. Die Untersuchungen wurden 1972, 1973 und 1974 fortgesetzt. Schon 1971 hat man vor Ort konstatiert, dass das Hügelgräberfeld ziemlich beschädigt ist. An mehreren Stellen der Aufschüttungen sah man Reste der ausgegrabenen Gruben. Im Zweiten Weltkrieg wurden Schützengräben in einigen Hügelgräbern ausgehoben. Man sah kaum Steinkreise am Rande der Aufschüttungen. 1971 waren noch etwa 20 mehr oder weniger beschädigte Aufschüttungen der Hügelgräber zu sehen. Es scheint, dass ein Teil des

Hügelgräberfeldes durch den heute genutzten Friedhof des Dorfes Budrionys, der neben dem Hügelgräberfeld liegt, ruiniert worden war.

Im Laufe von vier Grabungssaisons in Pajuostis wurden alle Hügelgräber, die die Hauptgruppe bildeten, untersucht und einige Grabungsflächen an verschiedenen Stellen des Hügelgräberfeldes umgegraben. Die Funde werden zur Zeit in der Archäologischen Abteilung des Nationalen Museums in Vilnius, die Untersuchungsberichte, Pläne und Fotonegative dagegen im Archiv des Instituts für litauische Geschichte aufbewahrt. Alle Gegenstände, die im Hügelgräberfeld gefunden worden waren, wurden von Izolda Maciukaitė, Malerin am Lehrstuhl für Archäologie der Universität Vilnius, nachgebildet.

Das Untersuchungsmaterial des Hügelgräberfeldes in Pajuostis 1971-74 wurde nur stückweise veröffentlicht. Das Ziel dieser Arbeit ist, dieses Untersuchungsmaterial weitestgehend zu besprechen. Während der Grabungen hat es sich herausgestellt, dass man mit der Bestattung im Hügelgräberfeld von Pajuostis in der älteren Eisenzeit (der römischen Kaiserzeit) begonnen hatte, außerdem wurden hier auch Gräber aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit gefunden. Noch einmal wurden die Verstorbenen auf dem Territorium des Hügelgräberfeldes im 16.-19. Jh., als hier ein christlicher Friedhof eingerichtet war, beerdigt. In den Aufschüttungen der Hügelgräber fand man Gegenstände aus der früheren Kulturschicht der Siedlung.

Unsere Arbeit besteht aus einigen Teilen. Zuerst besprechen wir das Material aus Hügelgräbern und Gräbern der älteren Eisenzeit, wo wir Fakten über den Bestattungsritus, Funde und die Leute, die dieses Hügelgräberfeld hinterlassen haben, anführen. Im

Anhang I wird die Beschreibung einzelner Hügelgräber und Gräber geliefert. Der zweite Teil des Beitrages ist den Gräbern und ihren Beigaben in der christlichen Periode gewidmet. Im Anhang II liefern wir Daten über die alte Siedlung Pajuostis, die wir während der Untersuchung der Hügelgräber aufgetrieben haben.

Die Veröffentlichung des Untersuchungsmaterials ist noch unter folgendem Aspekt von großer Bedeutung. Wir haben die Aufschüttungen der Hügelgräber, die wir 1971–74 untersucht hatten, erneuert, um ein Denkmal den hier bestatteten Menschen zu hinterlassen. Leider hat der Bodeneigentümer, die damalige Kollektivwirtschaft „Ateitis“ („Zukunft“), die Hügelgräber mit der Planieraupe geebnet und das Territorium des Hügelgräberfeldes zum Ackerland verwandelt. Somit veröffentlichen wir das Material über ein vollständig vernichtetes archäologisches Denkmal.

Bestattungsritus des Hügelgräberfeldes. Wie schon oben erwähnt, haben sich die Aufschüttungen der Hügelgräber nicht in gleicher Weise gut erhalten. Ein Teil davon war schräg abgesägt, in manchen Aufschüttungen waren Gruben ausgegraben oder Kartoffelkeller eingerichtet. Beinahe alle Aufschüttungen der Hügelgräber waren beim Ausheben der Gruben für die Gräber des 16.–19. Jhs. deformiert. Deswegen geben wir jene Daten der Vermessung an, die vor der Untersuchung festgestellt waren. Beinahe alle Aufschüttungen waren kreisförmig oder unregelmäßig kreisförmig. Die Größe der Aufschüttungen betrug 5,1 × 6,5 m, 6,5 × 9 m, 5,7 × 7,3 m, 8 × 9 m, 8,5 × 9 m, 8,8 × 9 m, 8 × 10 m, 9 × 10 m, 9 × 11 m, 9,5 × 10 m, 9,5 × 10,5 m, 10 × 10 m, 10,3 × 12,3 m, 11 × 11 m, 12,2 × 14 m, 12,3 × 12,5 m, 13,5 × 15 m. Die Höhe der Aufschüttungen, gemessen von der umgebenden Bodenoberfläche, war verschieden. Ein Teil der Aufschüttungen war 30–60 cm, ein anderer 70–130 cm hoch, wobei ein Hügelgrab 150 cm hoch war. Während der Untersuchungen hat man bemerkt, dass die meisten Aufschüttungen aus der umliegenden Erde aufgeschüttet waren, meistens aus Sand. Die Aufschüttung des Hügelgrabes II war aus Schwarzerde, die zur Kulturschicht der früheren Siedlung gehörte.

Die meisten der Pajuostis-Hügelgräber waren auf dieser Weise eingerichtet. Während der Untersuchung fand man Reste der Steinkreise am Rande der Aufschüttungen. Besser haben sich die Steinkreise der Hügelgräber X, XVI, XVII und XXI erhalten. Die Steinkreise waren kreisförmig. Ihr Durchmesser im Innern des Kreises betrug 4 m, 4,3 m, 4,5 m, 4,7 m, 4,8 m, 5,5 m, 5,6 m, 5,7 m, 5,8 m, 7,1 m und 8 m. Nur etliche Steinkreise waren größer.

Ein wenig anders war der Steinkreis der Hügelgrabes VII eingerichtet. An der südlichen Seite enthielt der Steinkreis einen halbbogenförmigen Anbau, der 1,2 × 3 m groß war. Solche Anbauten trugen zur Erweiterung der Fläche, die zur Bestattung bestimmt war, bei. Im Hügelgrab XVI wurde bemerkt, dass der Steinkreis aus zwei aufeinander geschichteten Steinreihen geformt war. Solche Steinkreise fand man auch in den Hügelgräbern V und X.

Bei der Untersuchung mancher Hügelgräber (II, V, XIII) war es deutlich zu sehen, dass manche Steinkreise auf dem festen, noch nicht vom Spaten berührten Grundboden gebaut worden waren. In den Aufschüttungen der Hügelgräber stellte man Spuren des Feuerrituals fest. Das Ziel eines solchen Rituals war, die Verstorbenen vor bösen Geistern zu beschützen, die im Innern der Erde lebten, sie von dem Begräbnisort zu verscheuchen. So entdeckte man auf dem Grund mehrerer Hügelgräber Brandreste, Stückchen von Holzkohle und Asche. Diese Schicht betrug zwischen 5 und 15 cm, in manchen Hügelgräbern war sie bis 20 cm dick. In den Aufschüttungen der Hügelgräber I, II, VII, XII, XVI, XVII und XVIII entdeckte man unter dieser Schicht aus Brandresten, Stückchen von Holzkohle und Asche eine 2–3 cm dicke Schicht aus sauberem weißem Sand. Mancherorts war die Sandschicht dicker: bis 5–10 cm. In manchen Hügelgräbern war der Sand sauber, als ob man ihn aus einem Fluss hierher gebracht hätte. Vielleicht lässt sich das Ausstreuen der Grube mit Sand mit Wassergottheiten vergleichen, die ebenso die Ruhe der Verstorbenen bewahren konnten.

Man kann die Reihenfolge des Aufschüttens eines Hügelgrabes verfolgen. Zuerst wurde auf einer nicht abgeebneten Erdoberfläche der Feuerritus vollzogen oder die Erdoberfläche wurde vor dem Feuerritus mit sauberem Sand ausgestreut. Danach baute man einen Steinkreis. Jetzt war das Hügelgrab für die Bestattung des Verstorbenen vorbereitet. Erst dann legte man den Verstorbenen auf den Grund des Hügelgrabes und schüttete Erde auf.

Im Pajuostis-Hügelgräberfeld hat man 22 Gräber aus der älteren Eisenzeit gefunden. In den Hügelgräbern II, V, VI, VII sowie in der Grabungsfläche III hat man jeweils je ein Grab, in den Hügelgräbern XVII und IX je zwei Gräber, in den Hügelgräbern XIII und XXI je drei Gräber, im Hügelgrab VIII sogar sieben Gräber gefunden. Zweifelsohne gab es mehr Gräber aus der älteren Eisenzeit, denn beinahe in allen Hügelgräbern hat man einzelne Gegenstände aus dieser Periode gefunden, die den zerstörten Gräbern entstammen. Der

erste Verstorbene wurde gewöhnlich im eigentlichen Zentrum des kreisförmigen Steinkreises des Hügelgrabes, auf dem Hügelgrund, bestattet. Andere Gräber wurden ebenfalls auf dem Hügelgrund eingerichtet, weiter vom Zentrum, ohne die Schicht aus Brandresten und Stückchen von Holzkohle umzugraben. Die Gräber wurden in der Tiefe von 25–120 cm von dem Oberteil der Aufschüttung, d.h. von der gegenwärtigen Bodenoberfläche, gefunden. Immerhin befand sich die Mehrheit der Gräber in der Tiefe von 40–60 cm. Nur in zwei Gräbern bemerkte man Holzreste – die Spuren der Särge. Das konnten wohl Baumsärge gewesen sein.

In der älteren Eisenzeit wurden die Verstorbenen im Hügelgräberfeld unverbrannt bestattet. Das bezeugen die kaum erhalten gebliebenen Reste der Skelette. Die Reste der Schädelknochen und die Beigaben lassen die Schlussfolgerung zu, dass die Verstorbenen rücklings, in der ausgestreckten Lage beigesetzt wurden. Mit dem Kompass konnte eine exakte Beilegungsrichtung festgestellt werden. Die Betrachtung aller statistischen Daten über die räumliche Orientierung der Verstorbenen erlaubt es uns darauf hinzuweisen, dass die Verstorbenen in 9 Gräbern (etwa 56,2%) mit dem Kopf nach Westen, in 6 Gräbern (37,5%) mit dem Kopf nach Osten, in einem Grab (etwa 6,2%) mit dem Kopf nach Norden beigesetzt waren. Es wurden keine größeren Unterschiede zwischen der räumlichen Orientierung der Männer und Frauen bemerkt, sie ist nur bei den Kindern etwas verschiedener. Die Beilegungsrichtung wird meistens mit dem Kult der himmlischen Gottheiten verbunden.

Den Verstorbenen legte man Beigaben ins Grab. In den Männergräbern waren es Arbeitswerkzeuge, Waffen, Schmucksachen, in den Frauengräbern fand man vor allem Schmucksachen, obwohl auch kleine Arbeitswerkzeuge zu finden waren. In den Kindergräbern fand man nur Schmucksachen.

Von den Arbeitswerkzeugen legte man den Männern eiserne Schmaläxte mit Nacken (6 Gräber) oder Tüllenäxte ins Grab (2 Gräber). Manchmal bilden die Äxte die einzige Beigabe in den Männergräbern (Hügelgrab II, Grab Nr. 1, Hügelgrab IX, Grab Nr. 3, Hügelgrab VIII, Grab Nr. 4 und 5). Von den Waffen fand man nur die Speere. Im Hügelgrab VIII, Grab Nr. 3, hat man eine Lanzenspitze gefunden. Unter den Schmucksachen dominiert in den Männergräbern der Brustschmuck. So fand man in drei Männergräbern eiserne Schmucknadeln (darunter Hirtenstabnadeln), in einem Grab (Hügelgrab XIII, Grab Nr. 1) lagen eine Rollenkopfnadel und eine bronzene Sprossenfibel. In

noch einem Männergrab hat man 2 bronzene Spiralfingerringe gefunden. Männer-, Frauen- und Kinderschmucksachen fand man an jenen Stellen, an denen sie getragen werden.

In den Frauengräbern fand man von den Arbeitswerkzeugen nur eiserne Pfieme (2 Gräber). Man hat auch typisch weibliche Kopf- und Halsschmucksachen gefunden. Im Hügelgrab VI, Grab Nr. 1, entdeckte man eine wollene Kopfbedeckung oder eine Mütze mit bronzenen Trodeln und Blechstückchen, im Hügelgrab XIII, Grab Nr. 3, dagegen eine Stirnbinde aus bronzernen Gliedern, in zwei Gräbern entdeckte man Halsketten aus Glas- und Emailperlen sowie Bronzespinalen. Unter den Brustschmucksachen lassen sich eine bronzene Scheibenkopfnadel mit Kettchen und Anhängern (Hügelgrab XIII, Grab Nr. 3) erwähnen, unter den Armschmucksachen wären es bronzene Arminge mit rundem oder halbrundem Querschnitt und ein Spiralfingerring.

In den Kindergräbern hat man nur Schmucksachen gefunden. Das sind ein bronzener Halsring mit Pilzkopfbenden (Hügelgrab VII, Grab Nr. 1), einzelne Glas- und Emailperlen, Bronzespinalen (3 Gräber), eine bronzene Scheibenkopfnadel (ein Grab), bronzene Arminge, Fingerringe (4 Gräber), bronzene Anhänger (2 Gräber).

In den Gräbern mit Verstorbenen unbekanntes Geschlechts hat man eine Halskette mit bronzernen Spinalen, Anhängern und Perlen (Hügelgrab VIII, Grab Nr. 9), eine bronzene kräftig profilierte Fibel (Hügelgrab IX, Grab Nr. 1), eine eiserne Nadel oder einen Pfiem, eine bronzene Nadel (Hügelgrab VIII, Grab Nr. 9) gefunden. In einem Grab (Hügelgrab VIII, Grab Nr. 8) hat man keine Beigaben gefunden.

In Pajuostis hat man 10 gut erhaltene und teilweise zerstörte Gräber aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit gefunden. So hat man in den Hügelgräbern VI und XI je ein Grab, in den Hügelgräbern VIII und IX je zwei, im Hügelgrab XII vier Gräber gefunden. Die in den Hügelgräbern gefundenen Einzelgegenstände deuten darauf hin, dass die Zahl der Gräber vor bestimmter Zeit größer war. Die Gräber aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit wurden in die Aufschüttungen aus der älteren Eisenzeit eingegraben. Diese Gräber hat man an verschiedenen Stellen der Aufschüttungen gefunden: am Rande und im Zentrum der Aufschüttungen. Die Verstorbenen wurden in der Tiefe von 30–45 cm von der heutigen Erdoberfläche beigesetzt. Man fand keine Holzreste, d.h. Reste von Särgen. Die Verstorbenen wurden unverbrannt beigesetzt. Anhand von den

Skelettresten und der Beilegungsrichtung lässt sich feststellen, dass die Verstorbenen rücklings beigesetzt wurden. Man hat darauf Aufmerksamkeit gelenkt, dass die Beine der Verstorbenen parallel ausgestreckt waren (Hügelgrab VIII, Grab Nr. 2, Hügelgrab XII, Grab Nr. 3). In acht Gräbern wurde mit Hilfe von Kompass eine genaue Beilegungsrichtung der Verstorbenen festgestellt. Verallgemeinernd lässt sich behaupten, dass die Verstorbenen in vier Gräbern mit dem Kopf nach Westen, zwei Verstorbene mit dem Kopf nach Süden und zwei mit dem Kopf nach Norden beigesetzt waren. In den Gräbern aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit hat man verschiedene Beigaben gefunden. In den Männer- und Kindergräbern lagen Arbeitswerkzeuge, Waffen und Schmucksachen. In zwei Männer- und Kindergräbern fand man eiserne Breitäxte mit Nacken, in einem Männergrab ein eisernes Messer. In zwei Männergräbern lagen eiserne Lanzen spitzen mit Tüllen. Die Männerschmucksachen bildeten bronzene Hufeisenfibeln (2 Gräber), bronzene Armringe und Fingerringe. In den Frauengräbern fand man nur bronzene Schmucksachen. Das sind Stirnbinden aus Spiralen und Zylinderchen, aus Spiralen und Zwischengliedern (Hügelgrab XI, Grab Nr. 1), Halsringe mit Krückenenden, ein gewundener Halsring mit abgeflachten Enden, ein tordierter Halsring mit Ösen, eine Kreuznadel, Spiralarmringe und Spiralaringe. Manchmal trug man zwei unterschiedliche Halsringe. Man fand auch Fragmente eiserner Schmucksachen. Im Kindergrab (Grab Nr. 2) des Hügelgrabes XII hat man einen bronzene Halsring mit Sattel- und Krückenenden und zwei bronzene Spiralarmringe gefunden.

In den Gräbern, wo es nicht gelungen war, das Geschlecht der Verstorbenen festzustellen, hat man einen bronzene Halsring mit Sattel- und Krückenenden, eine bronzene Spiralkette, bronzene Armringe mit stilisierten Tierkopfen und bronzene Spiralaringe gefunden. Im Grab Nr. 1 des Hügelgrabes XII fanden sich zwei Armringe, die aus den Fragmenten eines gewundenen Halsringes mit Ösen gebogen waren.

Funde. Bei der Besprechung der Erzeugnisse aus der älteren Eisenzeit wird das relative chronologische Schema, das in Mitteleuropa gebraucht wird, verwendet. Die Übersicht beginnt mit Schmucksachen. Im Hügelgräberfeld von Pajuostis hat man Kopf-, Hals-, Brust und Armschmucksachen gefunden.

Zum Kopfschmuck zählt man Schläfenscheiben und Stirnbinden. Zwei bronzene Schläfenscheiben hat man noch während der Grabungen 1925 gefunden. Die Schläfenscheiben dieses Typs waren in Litauen

hauptsächlich auf den Territorien der Hügelgräberfelder in Žemaitija (Niederlitauen) und Nordlitauen verbreitet. Die Schläfenscheiben datiert man in das Ende der B₁-Stufe und in die B₂-Stufe. Im Frauengrab Nr. 3 des Hügelgrabes XIII hat man die Reste einer bronzene Stirnbinde gefunden, die aus sechs Reihen von kurzen Spiralen und Stückchen einer Draht von dreieckigem Querschnitt, die auf einem Faden aufgereiht waren, bestand. Man soll diese Stirnbinde der Stufe C₂-C₃ zurechnen. Das ist der erste Fund solches Typs in Litauen.

Der Halsschmuck besteht aus Halsringen und Halsketten. Im Hügelgräberfeld hat man einige bronzene Halsringe mit Pilzköpfen gefunden. Diese Halsringe erschienen am Ende der Stufe B₂ und waren vor allem in der Stufe B₂/C₁ verbreitet. Recht verschieden sind die Halsketten. Einen Teil davon bildeten Glas- und Emailperlen (Hügelgrab VIII, Grab Nr. 6), bronzene Spiralen und goldüberfangene Glasperlen, Emailperlen (Hügelgrab XIII, Grab Nr. 3). Auf noch einige Emailperlen ist man zufällig gestoßen. Die Glas- und Emailperlen sind aus den Provinzen der Römischen Reichs hierher gekommen. In den Halsketten fand man auch bronzene Perlen lokaler Produktion, die man ins Ende der Stufe B₂ und in die Stufe C_{1a}-C₂ datiert. Man hat auch einige bronzene Anhänger gefunden, die man teilweise auch in den Halsketten gebraucht hatte. Im Hügelgrab XVIII hat man einen Kreuzanhänger mit einer Öse oben gefunden, den man der B₂-Stufe zurechnen sollte. Im Hügelgrab VIII hat man einen bronzene Anhänger gefunden, der aus zwei Kreisen besteht. Die letzteren sind mit konzentrischen Vertiefungen, die Ränder des Anhängers dagegen mit kleinen Auswüchsen verziert. Dieser Anhänger ist der einzige seines Typs nicht nur in Litauen, sondern überhaupt in den baltischen Ländern. Nach den Motiven der Verzierung ähnelt er den Schläfenscheiben, deswegen muss man den Anhänger in das Ende der Stufe B₁ und in die Stufe B₁ datieren.

Sowohl in den Halsketten als auch in den Brustschmucksachen entdeckte man auch bronzene Lunularanhänger, die chronologisch dem Ende der Stufe B₂/C₁ und der Stufe C₃ zuzurechnen sind. In den Kindergräbern des Hügelgrabes XXI hat man zwei bronzene durchbrochene Anhänger, die zur Stufe B₂-B₂/C₁ gehören, gefunden.

Zum Brustschmuck gehören Fibeln und Schmucknadeln. In Pajuostis hat man einige bronzene kräftig profilierte Fibeln, die man gerade in das Ende der Stufe B und die Stufe B₂/C₁ datiert. Dieser Stufe sollte man

auch die bronzene Fibel mit dreieckigem Fuß zurechnen, die im Hügelgrab XV gefunden war. Im Männergrab Nr. 1 des Hügelgrabes XIII hat man eine massive bronzene Sprossenfibeln (Gruppe III, Untergruppe II). Diese Fibeln datiert man hauptsächlich in das Ende der Stufe C_{1a} und in die Stufe C_{1b}. Man hat vier bronzene Scheibenkopfnadeln gefunden, wovon drei der Gruppe II zugehören und in die zweite Hälfte der Stufe B₂ und in die Stufe B₂/C₁ datiert werden. Die vierte Schmucknadel ist recht zierlich: sie hat einen durchbrochenen Verteiler, Kettengliedchen, Kettchen und durchbrochene Lunularanhänger. Man sollte sie dem Ende der Stufe C_{1a} und der Stufe C₂ zurechnen. Man hat auch eine Radkopfnadel der Gruppe I entdeckt, die man der Stufe B₂/C₁-C_{1a} zurechnen sollte. Im Hügelgrab XIV hat man eine Schmucknadel mit Kugelkopf, die zur zweiten Hälfte der älteren Eisenzeit zuzurechnen wäre. Man hat auch eiserne Schmucknadeln gefunden, unter denen sich die bereits erwähnte Schmucknadel mit Rollenköpfen befindet, die in einem Grab mit der schon erwähnten Sprossenfibeln gefunden wurde. Andere Schmucknadeln repräsentieren die Hirtenstabnadeln.

Zum Armschmuck gehören bronzene Armringe und Ringe. Im Frauengrab des Hügelgrabes VI hat man einen massiven Armring mit rundem Querschnitt (Gruppe III), der zur Stufe B₂ gehört, gefunden. Man hat noch einige Armringe mit rundem Querschnitt, einen Spiralarmring, Armringe mit halbrundem Querschnitt, bandförmige Armringe mit dem Bogen von viereckigem Querschnitt, die sowohl in die erste als auch die zweite Hälfte der älteren Eisenzeit datiert werden. Unter den Ringen sind die Spiralaringe zu erwähnen, die zusammen mit dem Fundmaterial aus verschiedenen Stufen gefunden waren.

So sind die Schmucksachen aus der älteren Eisenzeit, die man in Pajuostis gefunden hat. Hieraus ist ersichtlich, dass die Pajuostis-Bewohner manche Schmucksachen getragen haben, die zur breiteren europäischen Barbaricum-Region typisch waren (kräftig profilierte Fibeln), Schmucksachen, die aus dem Römischen Reich hierher gelangt waren (Glas- und Emailperlen), Schmucksachen, die den Baltentämmen, die das heutige Territorium von Litauen und Lettland bewohnten, eigen waren (Halsringe mit Pilzköpfen, Scheiben- und Radkopfnadeln, Armringe von rundem Querschnitt), Schmucksachen, die nur den Einwohnern Litauens eigen waren (Schläfenscheiben).

Unter den in Pajuostis gefundenen Arbeitswerkzeugen aus der älteren Eisenzeit machen die

eisernen Äxte die größte Gruppe aus. Im Hügelgräberfeld hat man 7 Tüllenbeile und 11 Schmaläxte mit Nacken gefunden. Auch eiserne Messer waren darunter. Ein Teil davon sind mit geradem Rücken, ein Messer hat aber einen ausgeschweiften Rücken. Kleinere Arbeitswerkzeuge repräsentieren 3 eiserne Pfrieme und eine bronzene Nadel. In den Gräbern aus der älteren Eisenzeit hat man nur sehr wenig Waffen gefunden. Nur in einem halbzerstörten Grab des Hügelgrabes VIII hat man ein Fragment einer eisernen Lanzen spitze mit Tülle – die Feder – gefunden. Die Lanzen spitze kann man in die zweite Hälfte der älteren Eisenzeit datieren.

Von Interesse sind die Reste der Gewebe, die man in Pajuostis gefunden hat. Zwei Gewebe waren mit Indigo gefärbt, d.h. blau. Jetzt fällt es schwer festzustellen, ob das Kleidungsstück, ob das Gewebe oder ob nur die Farbe auf das Territorium Litauens gebracht worden war. Die Reste der Gewebe hat man in einem Grab aus der Stufe B₂ entdeckt.

Die Beschreibung der Gegenstände aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit beginnen wir auch mit den Schmucksachen. Leider sind manche von ihnen nicht besonders genau datiert, deswegen ist ihr chronologischer Rahmen recht breit.

Den Kopfschmuck bilden Stirnbinden. Im Frauengrab Nr. 2 des Hügelgrabes IX wurde eine siebenreihige Stirnbinde aus bronzene Spiralen und kurzen Blechzylinderchen gefunden. Das ist die erste Stirnbinde solches Typs auf dem litauischen Territorium. Man kann sie dem 9. Jh. zurechnen. Eine andere Stirnbinde bestand aus bronzene Spiralen und Zwischengliedern mit geometrischem Ornament (Hügelgrab XI, Grab Nr. 1). Diese Stirnbinde könnte man dem IX.-X. Jh. zurechnen. Beide Stirnbinden wurden in reichen Frauengräbern gefunden.

In Pajuostis hat man mehr Halsschmucksachen gefunden, vor allem bronzene Halsringe. In einem Kindergrab (Hügelgrab XII, Grab Nr. 2) hat man einen Halsring mit Sattel- und Krückenenden gefunden, die man dem 7.-8. Jh. zuschreiben könnte. Man hat auch 3 Halsringe mit Krückenenden aus dem 9.-10. Jh. gefunden. Zu derselben Zeitspanne gehört auch ein gewundener Halsring mit Ösen (Hügelgrab XI, Grab Nr. 2). Zu einem neuentdeckten Typ gehört der Halsring mit dem Bogen von rundem Querschnitt, der an den Seiten tordiert ist und mit zwei Ösen endet. Diesen Halsring könnte man auch dem 9.-10. Jh. zurechnen. Zum Halsschmuck gehören auch wohl einige bronzene trapezförmige Blechstücke, die die Halsringe mit abgeflachten Enden wahrscheinlich geziert haben.

Zu den Hals- und Brustschmucksachen gehört auch ein Dutzend bronzener Spiralen. Unter den Brustschmucksachen hat man meist Fibeln gefunden. Das sind Hufeisenfibeln mit aufgerollten Enden (3 Fibeln), die man ins 10. Jh. datiert, Hufeisenfibeln mit viereckigen Enden (4 Fibeln), die man hauptsächlich ins 10.–11. Jh. datiert. Es muss bemerkt werden, dass die Hufeisenfibel jener Schmuck war, der für das ganze große europäische Territorium um die Ostsee eigen war. Ihre wichtigsten Produktionszentren befanden sich aber in den baltischen Ländern. Im Grab Nr. 1 des Hügelgrabes XI in Pajuostis hat man die einzige Schmucknadel der jüngeren Eisenzeit gefunden. Das war eine Kreuznadel mit versilbertem Kopf, die in einem Grab aus dem 9.–10. Jh. lag.

Unter den Armschmucksachen fand man bronzene Armringe und Fingerringe. Wir haben schon zwei Armringe erwähnt, die aus einem gewundenen Halsring mit Ösen hergestellt waren. Man hat sie in einem Grab aus dem 9.–10. Jh. gefunden. Sehr mannigfaltig sind die Spiralarmsringe, die zusammen mit dem Fundmaterial aus dem 7.–8. Jh. und dem 9.–10. Jh. gefunden waren. Verschieden sind auch 4 Armringe mit Tierkopfen, die dem Fundmaterial des 10. bzw. des 10.–11. Jhs. am meisten eigen sind. Die zwei zufällig gefundenen massiven Armringe mit dem Bogen von viereckigem Querschnitt und mit breiten Enden stammen wohl aus den zerstörten Gräbern des 9.–10. Jhs. Im Männergrab Nr. 1 des Hügelgrabes VIII hat man einen Armring von dreieckigem Querschnitt und mit dreikantigem Mittelgrat, der dem 5.–6. Jh. zuzurechnen ist. Ein im Hügelgrab VII zufällig gefundener hohlwändig dreieckiger Armring könnte ins 8.–9. Jh. datiert werden. Die gefundenen Spiralfingerringe sind sehr verschieden und sind aus dem Draht von verschiedenartigem Querschnitt hergestellt. Man hat sie zusammen mit dem Fundmaterial des 9.–10. Jhs. gefunden.

Die Übersicht der Schmucksachen aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit veranschaulicht, dass die Bewohner von Pajuostis Schmucksachen getragen haben, die der recht breiten Ostseeregion typisch waren (Hufeisenfibeln), die den Baltenstämmen, die das heutige Territorium Litauens und Lettlands bewohnt haben, charakteristisch waren (Stirnbinden mancher Typen, Halsringe mit Sattelenden, Armringe mit Tierkopfen) oder den Baltenstämmen eigen waren, die auf dem Territorium Litauens gewohnt haben (Armringe von dreieckigem Querschnitt und mit dreieckigen breiten Enden). Man hat auch neue, bisher unbekannte Typen von Schmucksachen gefunden.

Im Hügelgräberfeld in Pajuostis hat man auch eiserne Arbeitswerkzeuge und Waffen gefunden. Man hat 7 Breitäxte mit Nacken, die teilweise zu Waffen, teilweise zu Arbeitswerkzeugen gehören. Die Äxte aus Pajuostis datiert man ins 10.–11. Jh. Man hat 8 Lanzen spitzen gefunden, wovon 7 mit Tülle sind und zu dem sog. bandförmigen Typ von Lanzen spitzen zählen. Im Grab Nr. 4 des Hügelgrabes XII hat man eine bandförmige Lanzen spitze entdeckt, deren Tülle mit Spitzbogenornament verziert ist (Typ Petersen E). Sie wurde mit anderem Fundmaterial des 10. Jhs. gefunden. Die Lanzen spitzen dieses Typs sind nach Litauen aus Skandinavien gelangt. Im Hügelgrab VIII hat man eine bandförmige Lanzen spitze gefunden, deren Tülle am unteren Teil eine bronzene Inkrustation um die hier angebrachten Bänder und gekreuzte Rillen enthält. Es ist nicht gelungen, Analogien zu dieser Lanzen spitze zu finden. Die Lanzen spitze ist ebenfalls dem 10. Jh. zuzurechnen. Zu derselben Zeitspanne gehört wohl auch die im Hügelgrab III gefundene Lanzen spitze mit Schaftdorn. Von den kleinen Arbeitswerkzeugen könnte man ein Fragment eines eisernen Pfluges erwähnen. Solche Gegenstände hat man in den Gräbern der mittleren und jüngeren Eisenzeit gefunden.

Die Pajuostis-Gemeinde in verschiedenen Zeitabschnitten des Eisenzeitalters. Man könnte einen Versuch unternehmen, manche Schlussfolgerungen zu ziehen über die materielle und geistige Kultur der Menschen, die das Pajuostis-Hügelgräberfeld hinterlassen haben, und manche Fragen sozialer Art beantworten. Selbstverständlich wird das Schlussfolgern durch den Umstand erschwert, dass die Mehrheit der Hügelgräber in Pajuostis recht stark demoliert waren und ein Teil der Gräber Schäden darunter getragen hat.

Die erste Frage, die man zu beantworten versuchen sollte, lautet so: wann waren die ersten Hügelgräber aufgeschüttet? Die Beigaben deuten darauf hin, dass man in der Mitte und in der 2. Hälfte des 1. Jhs. damit begonnen hat, Leute hier beizusetzen. In der älteren Eisenzeit hat man in Pajuostis 300 Jahre lang Menschen bestattet. Es fällt schwer zu sagen, wie viele Leute in diesem Zeitabschnitt im untersuchten Teil des Hügelgräberfeldes beigesetzt wurden. Wir haben schon erwähnt, dass man 22 Gräber entdeckt hat, aber ihre Zahl war größer, denn man hat viele Gegenstände aus den zerstörten Gräbern gefunden. Deswegen sollte eine reale Zahl 39 Gräber betragen. Leider sind diese statistischen Daten unzureichend, um bestimmte

Schlussfolgerungen über die Größe der Pajuostis-Gemeinde in der älteren Eisenzeit ziehen zu können.

Es fällt schwer über die Pajuostis-Bewohner aus der Sicht der physischen Anthropologie zu sprechen, denn das Knochenmaterial hat sich sehr schlecht erhalten. Unsere Aufmerksamkeit verdient aber eine recht große Zahl der Kindergräber, denn sie machen 31,8% aller untersuchten Gräber aus.

Nicht besonders viel lässt sich auch von der Kleidung und ihrer Tragweise durch die Pajuostis-Bewohner in der älteren Eisenzeit sagen. Wir haben bereits erwähnt, dass man Fragmente verschiedener wollenen Gewebe gefunden hat und dass sie blau gefärbt waren. Für die Herstellung der Kleidung wurden auch Tierfelle benutzt. Sie wurden von Fibeln und Schmucknadeln zusammengehalten. In den Gräbern findet man gewöhnlich je eine Fibel und je eine Schmucknadel, nur in einem Männergrab hat man eine bronzene Fibel und eine eiserne Schmucknadel gefunden. Wohl wurden mit der Fibel und der Schmucknadel verschiedene Kleider festgehalten. Es gibt keinen Zweifel, dass die Mehrheit der bronzenen Schmucksachen von den lokalen Meistern hergestellt war. Nur fällt es schwer, darauf zur Zeit zu antworten, ob in der Pajuostis-Gemeinde ein Meisterjuwelier arbeitete oder ob die Gemeinde von den Wandermeistern bedient wurde.

Was die Weltempfindung und die Geisteswelt anbelangt, so unterschied sich die Pajuostis-Gemeinde kaum von anderen baltischen Gemeinden der Region der Hügelgräberfelder. Charakteristisch für sie war der Glaube an jenseitige Welt, der Ahnenkult, Anbetung mancher Himmels- und Wassergottheiten.

Es entsteht die Frage, was sich in der Pajuostis-Gemeinde in der mittleren und jüngeren Eisenzeit verändert hat? Warum hat man die Verstorbenen in den alten Hügelgräbern beigesetzt? Die Gräber des letztgenannten Zeitabschnittes wurden ja nicht in allen älteren Hügelgräbern entdeckt. In manchen Hügelgräbern besteht zwischen den Gräbern der älteren Eisenzeit und der mittleren bzw. jüngeren Eisenzeit eine chronologische Trennlinie von 500–800 Jahren. In der jüngeren Eisenzeit hat man schon wahrscheinlich auf die alte Tradition des Errichtens der Aufschüttung verzichtet und man hat die auf dem Territorium des Hügelgräberfeldes anwesenden Hügelchen – die alten Hügelgräber – für die Beisetzung der Verstorbenen verwendet. Aus der mittleren und jüngeren Eisenzeit stammen 10 Gräber, aber ihre reale Zahl beläuft sich bestimmt auf 18. Immerhin erlauben diese Daten es

nicht, über die Größe der Gemeinde zu urteilen. Es könnte nur noch erwähnt bleiben, dass sich zwei Frauengräber (Hügelgrab IX, Grab Nr. 2 und Hügelgrab XI, Grab Nr. 1) durch ihren Reichtum hervortaten, in denen man 7 und 9 Sachen gemacht hatte. Wohl gehören diese Gräber der adligen Schicht der Gemeinde. Zu dieser Schicht oder wohl zur Schicht der Berufskrieger gehört der im Grab Nr. 4 des Hügelgrabes XII beigesetzte Mann. Besonders wenig Daten gibt es über die Kleidung und ihre Tragweise in der mittleren und jüngeren Eisenzeit. Nur in einem Grab (Hügelgrab IX, Grab Nr. 2) hat man die Reste eines wollenen Gewebes gefunden. Die Männer hielten ihre Kleider mit Hufeisenfibeln, die Frauen mit Kreuznadeln zusammen. Die Formen und die Ornamentik der gefundenen bronzenen Schmucksachen weisen darauf hin, dass die meisten von ihnen vor Ort hergestellt wurden. Das betrifft auch die Mehrheit der eisernen Gegenstände, obwohl die Krieger der Gemeinde auch importierte Waffen benutzt haben. In der mittleren und jüngeren Eisenzeit hat sich die Weltempfindung der Menschen nur wenig geändert. Die Verstorbenen wurden weiterhin unverbrannt beigesetzt und die Beigaben ins Grab gelegt. Wohl wurden die Hügelgräber in der jüngeren Eisenzeit nicht mehr aufgeschüttet.

Man könnte versuchen die Frage zu beantworten, zu welcher Stammgruppe die Bewohner von Pajuostis gehört haben. Ein Teil der Archäologen bestimmen das Pajuostis-Hügelgräberfeld als das von Selen. Immerhin sollte man diese Frage differenziert behandeln. In der älteren Eisenzeit war das Pajuostis-Hügelgräberfeld der Bestandteil eines riesigen Kulturareals, das die zentrale Žemaitija und fast das ganze Nordlitauen sowie Südlettland umfasste. Dieses Gebiet gehört in ethnischer Hinsicht den Ahnen der Žemaiten (Niederlitauer), Semgallen, Selen und Lettgallen, die sich noch nicht deutlich hervorgetan haben. Auf die Hügelgräber der „Ur-Selen“ deuten solche Züge des Bestattungsritus hin wie die dickere Schicht von Brandresten, Stückchen von Holzkohle und Asche auf dem Hügelgrund und sein Ausstreuen mit sauberem weißem Sand.

Das 9. und 11. Jh. liefern uns ein deutlicheres Bild. Der Bestattungsritus der Gräber im Pajuostis-Hügelgräberfeld unterscheidet sich von den litauischen Hügelgräbern mit Brandgräbern, von den Flachgräberfeldern der Semgallen mit Körpergräbern, von den Gräberfeldern der Aukštaiten (Hochlitauer), wo die Verbrennung der Verstorbenen weit verbreitet war. Die neuen Gräber in den alten Hügelgräbern von Pajuostis wurden wohl von einer kleinen Gemeinde der Selen eingerichtet.

Die jüngeren Gräber der christlichen Zeit. Wir haben schon erwähnt, dass auf dem Territorium des Hügelgräberfeldes in Pajuostis auch im 16.–19. Jh. beigesetzt wurde, als sich hier ein kleiner Dorffriedhof befand. Die Gräber aus der christlichen Zeit hat man fast in allen Hügelgräbern gefunden, dabei sind zwischen den Hügelgräbern Grabungsflächen entstanden. Insgesamt hat man in Pajuostis 91 jüngere Gräber gefunden. Seinerzeit gab es mehr von diesen Gräbern, aber ein Teil von ihnen wurden durch eine unordentliche Beisetzung zerstört.

Die Verstorbenen wurden auf dem Dorffriedhof von Pajuostis unverbrannt beigesetzt. In der Untersuchungzeit betrug die Tiefe der Gräber von der Bodenoberfläche gemessen von 30 cm bis 1,4 m. Ein großer Teil der Verstorbenen war in Särgen beigesetzt. In einem Teil der Gräber hat man noch nicht verfaulte Sargbretter gefunden, in anderen nur die Spuren davon – Fragmente der Bretter oder eiserne Nägel.

Die Verstorbenen lagen rücklings mit ausgestreckten Beinen. Die Lage der Arme ist verschieden. Die Mehrheit der Verstorbenen lagen mit dem Kopf nach Westen, manchmal gab es kleine Abweichungen in Richtung Nordwesten oder Südwesten. Es gab auch Gräber, wo die Verstorbenen mit dem Kopf nach Norden oder Südosten lagen.

Es gibt nicht viele Beigaben. Meistens sind es Gegenstände, die zur Kleidungsgarnitur des 16.–19. Jhs. gehören. So hat man in den Frauengräbern Halsketten aus Glasperlen, manchmal aus Zinnperlen sowie Anhänger gefunden. Zu dem recht seltenen Brustschmuck gehören eine bronzene Hufeisenfibeln mit aufgerollten Enden (Grab Nr. 28), runde durchbrochene Fibeln. Den Armschmuck bilden ein bronzener Spiralarmsring (Grab Nr. 28), verschiedene bronzene Fingerringe, darunter einer mit dem Monogramm „IHS“.

Zum Zusammenhalten der Kleider gebrauchte man bronzene Haken- und Ösenverschlüsse. In einigen Gräbern fand man Arbeitswerkzeuge – eiserne Messer mit Holzgriff, die ebenfalls zur Kleidungsgarnitur gehörten. Einen Teil der Funde in den jüngeren Gräbern machen Attribute des christlichen Glaubens aus. Das sind zinnerne und bronzene Kreuzlein mit Inschriften, ein kleines bronzenes Medaillon und eine Jesuitenmedaille (Grab Nr. 24). Die Medaille ist der einzige Fund solcher Art in den Gräbern Litauens.

Einen großen Teil der Funde machen Münzen aus. In Pajuostis enthielten 41 Gräber Münzen. Ihre Zahl ist in den einzelnen Gräbern unterschiedlich. Den

Großteil bilden Gräber mit einer Münze (13 Gräber) oder mit drei Münzen (11 Gräber). Somit machen die Gräber mit 1–3 Münzen etwa 65,1% aller Gräber mit Münzen aus. Man hat 5 Gräber mit 5–6 Münzen, 3 Gräber mit 7–8 Münzen, 2 Gräber mit 9–10 Münzen und ein Grab mit 14 Münzen ausgegraben. Die größere Zahl der Münzen befand sich in den Gräbern der Erwachsenen.

In den jüngeren Gräbern von Pajuostis, auch zufällig, hat man etwa 290 silberne und kupferne Münzen gefunden. Unter den litauischen Münzen waren die Denare und Halbgroschen von Alexander (1492–1506), die Denare und Halbgroschen von Sigismund August (1545–1572), die Doppeldenare und Schillinge von Sigismund III. Vasa (1587–1632), silberne und kupferne Schillinge von Johann Casimir. Unter den Münzen des Königreichs Polen waren ein Halbgroschen von Johann Albrecht (1492–1501), ein Halbgroschen von Alexander, die Lobzenica-Ternare, Schillinge und Dreipöcker von Sigismund III. Vasa, die Schillinge von Johann Casimir. Es lassen sich ebenfalls die Rigaer Schillinge von Sigismund III. Vasa erwähnen. Reichlich vertreten sind die Münzen der Herrscher Schwedens. Das sind Elbinger Schillinge und Dreipöcker, die Rigaer und Livonische Schillinge von Gustav II. Adolf (1621–1632), die Elbinger, Rigaer und Livonische Schillinge von Christine (1632–1654), die Rigaer und Livonische Schillinge von Karl X. Gustav (1654–1660), ein schwedischer Öre von Karl XII. (1697–1718). Man hat relativ wenig preußische Münzen gefunden. Das sind Schillinge von Georg Wilhelm (1619–1640), Schillinge und ein Ort von Friedrich Wilhelm (1640–1688). Unter den einzeln gefundenen Münzen sollte man einen Groschen (Dreikreuzer) von Joseph I. von Schlesien (1705–1711) und einen Groschen Theodor Fürstenbergs von Paderborn nennen.

Die Sitte der Münzenbeigabe lässt sich nicht eindeutig als ein Relikt aus den heidnischen Zeiten behandeln. Das Material der Untersuchung anderer Denkmäler des Bestattungsritus weist darauf hin, dass die Sitte, dem Verstorbenen Münzen ins Grab zu legen, meistens am Ende des 16. Jhs. und im 17. Jh. verbreitet war, als die Kirche diese Sitte nicht mehr verbat.

34 Gräber in Pajuostis hatten überhaupt keine Beigaben.

Die alte Siedlung. In vielen Aufschüttungen der Hügelgräber in Pajuostis ist man auf Spuren der Kulturschicht einer älteren Siedlung gestoßen. Die Aufschüttungen mancher Hügelgräber (Hügelgräber I

und II) waren aus Schwarzerde gemacht, der abgebrannte, abgebröckelte Steine, auch recht viele kleine glatte und gestrichelte Keramikscherben enthielt. In den Aufschüttungen anderer Hügelgräber fand man geklebte Keramik, Stücke von Lehmputz, Eisenschlacke. Einer der ältesten Funde in der Siedlung ist eine bronzene Scheibenspirale, die unter dem Hügelgrund des Hügelgrabes IX gefunden wurde. Sie entstand in den Jahren 750–500 vor Chr.

Beim Abschaben der Erde auf der Grabungsfläche IV traten Löcher vom 3–5 cm Durchmesser aus Grauerde zutage – Reste von anscheinend eingeschlagenen dünnen kleinen Pfosten oder Pfählen.

Vielleicht waren es Reste von irgendeinem Zaun oder irgendeiner Einfriedung. Die Kulturschicht der Siedlung war an dieser Stelle etwa 15–20 cm dick. Die Siedlung sei wohl um die Mitte des 1. Jh. vor Chr. entstanden. Man lebte hier bis zum Beginn unserer Zeitrechnung oder sogar noch in der 1. Hälfte des 1. Jhs. n. Chr. In der Mitte des 1. Jhs. sollte sie schon verlassen sein, denn in ihrem Teil schüttete man schon Hügelgräber auf, die zum Ende der Stufe B₁ und zur Stufe B₂ gehören.

Die Siedlung war offen, nur vor Naturhindernissen geschützt, z.B. vor den Bächen. Ihren Bewohnern, den Vertretern der Strichkeramikultur, war die Bearbeitung von Schwarz- und Buntmetallen bekannt.

Übersetzung von S. Lapinskas

Mykolas Michelbertas
PAJUOSČIO PILKAPYNAS

Redaktorė *Gražina Indrišūnienė*
Viršelio dailininkė *Izolda Maciukaiūtė*

Išleido Vilniaus universiteto leidykla
Spausdino Vilniaus universiteto leidyklos spaustuvė
Universiteto g. 1, 01122 Vilnius
El. paštas: info@leidykla.vu.lt
<http://www.leidykla.vu.lt>

Kaina sutartinė

ARCHEOLOGIJOS KATEDRA
YRA IŠLEIDUSI:

MYKOLAS MICHELBERTAS.
PARAGAUDŽIO PILKAPYNAS.
VILNIUS, 1997.

ARCHAEOLOGIA LITUANA. T. I. VILNIUS, 1999.

ARCHAEOLOGIA LITUANA. T. II. VILNIUS, 2001.

ARCHAEOLOGIA LITUANA. T. III. VILNIUS, 2002.

ARCHAEOLOGIA LITUANA. T. IV. VILNIUS, 2003.

CORPUS DER RÖMISCHEN FUNDE
IM EUROPÄISCHEN BARBARICUM. LITAUEN.
Bearbeiten von MYKOLAS MICHELBERTAS.
VILNIUS, 2001.

Šių leidinių galima (be antkainio) įsigyti
VU Istorijos fakulteto Archeologijos katedroje
(Universiteto g. 7, 2 aukštas)